

Bliki

TÍMARIT UM FUGLA

13

JÚNÍ 1993

BLIKI er gefinn út af dýrafræðideild Náttúrufræðistofnunar Íslands í samvinnu við Fuglaverndarfélag Íslands og áhugamenn um fugla. Birtar eru greinar og skýrslur um íslenska fugla ásamt smærri pistlum um ýmislegt er að fuglum lýtur.

Ritið kemur út a.m.k. einu sinni á ári. Hvert hefti er verðlagt sérstaklega og innheimt með giróseðli. Feir sem þess óska geta látið skrá sig á útsendingarlista og fá þá ritið við útgáfu.

Ritnefnd Blika skipa: Ævar Petersen (formaður), Arnþór Garðarsson, Erling Ólafsson, Gunnlaugur Pétursson, Gunnlaugur Þráinsson og Jóhann Óli Hilmarsson.

Afgreiðsla ritsins er á Náttúrufræðistofnun Íslands, Hlemmi 3, pósthólf 5320, 125 Reykjavík. Sími (91)-629822.

Greinar, sem óskast birtar, skulu sendar formanni ritnefndar á Náttúrufræðistofnun. Höfundar fá 25 sérprent af greinum sínum endurgjaldslaust.

Ábyrgðarmaður: Ævar Petersen.

Setning: BLIKI.
Spaltagerð: Prentsmiðjan Oddi hf.
Umbrot: BLIKI / Prentþjónustan hf.
Filmgerð: Prentþjónustan hf.
Litgreining: Prentþjónustan hf.
Prentun: Prentsmiðjan Edda.
Bókband: Prentsmiðjan Edda.

© 1993 BLIKI
ISSN 0256-4181

BLIKI is published by the Icelandic Museum of Natural History, Department of Zoology, in cooperation with the Icelandic Society for the Protection of Birds, and bird observers. The primary aim is to act as a forum for previously unpublished material on Icelandic birds, in the form of longer or shorter papers and reports. The main text is in Icelandic, but summaries in English are provided, except for some shorter notes.

The bulletin appears at least once a year. Each issue is priced separately, hence there is no annual subscription. Those wishing to receive future issues of the bulletin, will be put on the mailing list. Payment is by an invoice or postal giro (account no. 29822-0).

Editorial board: Ævar Petersen (chairman), Arnþór Garðarsson, Erling Ólafsson, Gunnlaugur Pétursson, Gunnlaugur Þráinsson, and Jóhann Óli Hilmarsson.

All enquiries, including potential contributions, should be submitted to the chairman, at the Icelandic Museum of Natural History, PO Box 5320, 125 Reykjavík, Iceland. Offers of exchange of bird journals, will be considered. Authors are provided with 25 reprints of their contributions, free of charge.

Note to foreign readers: The Icelandic letters Ðð, Þþ, Ææ, Öö and vowels with an acute accent (Áá, Éé, Íí, Óó, Úú, Ýý), are used in all Icelandic and foreign texts. In the references "HEIMILDIR" Icelandic authors are listed by their Christian name, as is customary in Iceland.

Forsíðumynd:
Tjaldur.
Heimaey, Vestmannaeyjum.
Ljósm. Kristján Egilsson.

Bliki 10 ára

Nú eru liðin 10 ár frá því fyrsta hefti Blika leit dagsins ljós. Því er ekki að leyna, að ýmsum þykir það furðu gegna hve vel hefur tekist til með útgáfu ritsins. Það fékk strax sterkan meðbyr í upphafi, og áhugi kaupenda hefur reynst nægilega mikill til þess að halda vel í horfinu, þótt ritið sé óneitanlega nokkuð dýrt. Auk þess bakhjarls sem áskrifendur eru, byggir útgáfa Blika á fórnfúsu starfi fuglaskoðara, sem safna upplýsingum um íslenskt fuglalíf, hafa áhuga á að koma efninu á framfæri og vinna að útgáfu ritsins. Styrkur þess liggur í hinni breiðu samstöðu sem náðst hefur meðal áhugafólks um land allt.

Í áttunda hefti Blika (1989) voru tekin saman nokkur tölfræðileg atriði um útgáfuna. Rétt er að skoða hver staðan er nú eftir 13 hefti. Prentaðar síður eru 879, fjöldi pistla smárra sem stórra er 168, en 49 einstaklingar hafa komið við sögu sem höfundar. Skriftir hvíla þó á herðum fárra sem fyrr. Þessu viljum við breyta, og því mega fleiri höfundar gjarnan láta að sér kveða.

Fyrstu þrjú hefti Blika voru prentuð í svart-hvítu, en frá og með fjórða hefti í desember 1985 hafa heftin verið litprentuð. Bliki hefur notið mikils velvilja teiknara og myndasmiða, sem hafa eftirlátið ritinu birtingarrétt á myndum sínum endurgjaldslaut. Margir hafa átt hlut að máli, og vil ég ekki láta hjá líðast að þakka öllum sem hafa reynst svo vinsamlegir í garð ritsins.

Þennan áratug hefur ritstjórn Blika reynst nokkuð trú upphaflegu markmiði, að birta aðallega nýjungar um íslenskt fuglalíf og skylt efni. Ein breyting hefur orðið á, því í upphafi var ráðgert að birta í ritinu meira af ýmsum skýrsl-

um en orðið hefur, t.d. yfir fuglamerkingar og fuglatalningar. Af þessu hefur samt ekki orðið, nema sem lýtur að flækingsfuglum. Mörgum hefur samt þótt nóg um lengd þeirra, því þær eru stundum nærri helmingur af hefti. Þær eiga sér engu að síður dyggan lesendahóp, og sífellt fjölgar þeim fuglaskoðurum sem senda inn athuganir. Með útgáfu Fjölríta Náttúrufræðistofnunar árið 1985 myndaðist grundvöllur fyrir því að koma á framfæri öðrum skýrslum um fugla og á ódýrari hátt en í Blika. Staðreyndin er sú, að lesendur náttúrufræðirita vilja frekar lesa stuttar greinar en langlokur, og er nauðsynlegt að koma á móts við það sjónarmið. Stuttar greinar ná til fleiri lesenda, og það mættu væntanlegir höfundar gjarnan hafa í huga.

Mér hefur persónulega þótt skorta umfjallanir um fuglavernd, og hvet ég skriffinna að láta í sér heyra á þeim vettvangi. Eins og ég hef áður nefnt í ritstjórnarspjalli, vildi ég ennfremur sjá fleiri greinar um íslenska fugla, hvort heldur varpfugla, vetrargesti eða umferðarfugla. Erlendir fuglafræðingar hafa haft að orði, hversu hátt útlendum flækingsfuglum er gert undir höfði í ritinu. Nokkur breyting hefur þó orðið á hin síðari ár, enda eru áhugamenn farnir að vinna markvissara að rannsóknum á íslenskum fuglum, en gera má enn betur. Flækingsfuglar eru vissulega réttmætur hluti af fuglaríki landsins, en ábyrgð okkar sem fuglaáhugafólks liggur fyrst og fremst gagnvart íslenskum fuglum.

Í heftum Blika eru oftast pistlar um ósamstæð efni. Einu sinni hefur samt verið brugðið út af þeirri venju, þegar gefið var út sérstakt hefti um fuglalíf við flugvelli (Bliki nr. 9, 1990). Þess er að

vænta, að fleiri slík sérhefti fylgi í kjölfarið eftir því sem tilefni gefst til. Nú er til dæmis verið að vinna að þremur sérritum, einu með greinum um heiðagæsir, öðru með íslensku fuglatali („tékklista“) og hinu þriðja með fyrirlestrum sem fluttir voru á fyrstu íslensku ráðstefnunni um fugla.

Bliki hefur á þessum áratug verið íslenskum fuglarannsóknnum mikil lyftistöng og kynt undir áhuga fólks á fuglum. Ritið er einnig orðið þekkt meðal margra erlendra áhugamanna um fugla, því upplýsingum um efni þess er dreift til erlendra tímarita og gagnabanka yfir nýútkomnar ritsmíðar í náttúrufræði. Bókasafn Náttúrufræðistofnunar nýtur

ennfremur góðs af Blika, og þar með allir fuglaáhugamenn, enda fær safnið ýmis rit í skiptum. Þau kæmu líklega ekki hingað til lands, ef þessara skiptisambanda nyti ekki við, þar sem of kostnaðarsamt yrði að greiða áskriftargjöld fyrir þau öll.

Á þessum tímamótum er við hæfi að óska Blika velfarnaðar næsta áratuginn. Samstarf áhugamanna um fugla, Fugla-verndarfélags Íslands og Náttúrufræðistofnunar Íslands hefur verið heilladrjúgt og verður vonandi áfram. Samstarfsmönnum mínum í ritstjórn þakka ég ágæta samvinnu.

Ævar Petersen

Rituvörp á utanverðu Snæfellsnesi

Inngangur

Enginn vafi leikur á því, að ritum *Rissa tridactyla* (1. mynd) hefur fjölgað hér við land á undanförunum áratugum; um það vitna athuganir víða um land. Fjölmörg ný rituvörp hafa bæst við á þessari öld og gamalgróin vörp stækkað. Ekkert bendir til þess, að önnur vörp hafi minnkað að sama skapi, og aðeins fáein dæmi eru um að vörp hafi lagst af, öll örsní (óbirtar uppl. á Náttúrufræðistofnun, Ævar Petersen 1989).

Hér verður gerð grein fyrir niðurstöðum könnunar á rituvörpum á utanverðu Snæfellsnesi sumarið 1992. Upplýsingar um stærð og dreifingu rituvarpa úr þessari talningu nýtast til samanburðar við talningar í framtíðinni, en árið-

andi er að fylgjast með langtímabreytingum á fuglastofnum og ástæðum fyrir þeim (Ævar Petersen 1993).

Árni Waag Hjálmarsson (1979) birti almennt yfirlit um fuglalífið á Snæfellsnesi og getur m.a. rituvarpanna yst á nesinu. Finnur Guðmundsson ferðaðist um þessar slóðir sumarið 1957, lýsti fuglum í björgunum (þótt hann áætlaði ekki stærð varpanna) og leitaði upplýsinga frá heimamönnum. Mér er kunnugt um fjórar sérkannanir sem hafa verið gerðar á rituvörpum á þessum slóðum. Þorsteinn Einarsson (1954) skoðaði Þúfubjarg, Lóndranga og Svörtuloft árið 1954. Breskir stúdentar töldu sjöfugla, þ. á m. ritur, á svæðinu frá Sölvahamri við Arnarstapa að Keflavíkurbjargi við Rif sumarið 1983 (Quinnell 1984). Sama ár áætlaði Trausti Tryggvason (óbirt gögn á Náttúrufræðistofnun Íslands) fjölda rita í Vallnabjargi skammt innan við Ólafsvík. Þá hefur Arnþór Garðarsson tekið loftmyndir af björgum á þessum slóðum, en niðurstöður eru enn óbirtar.

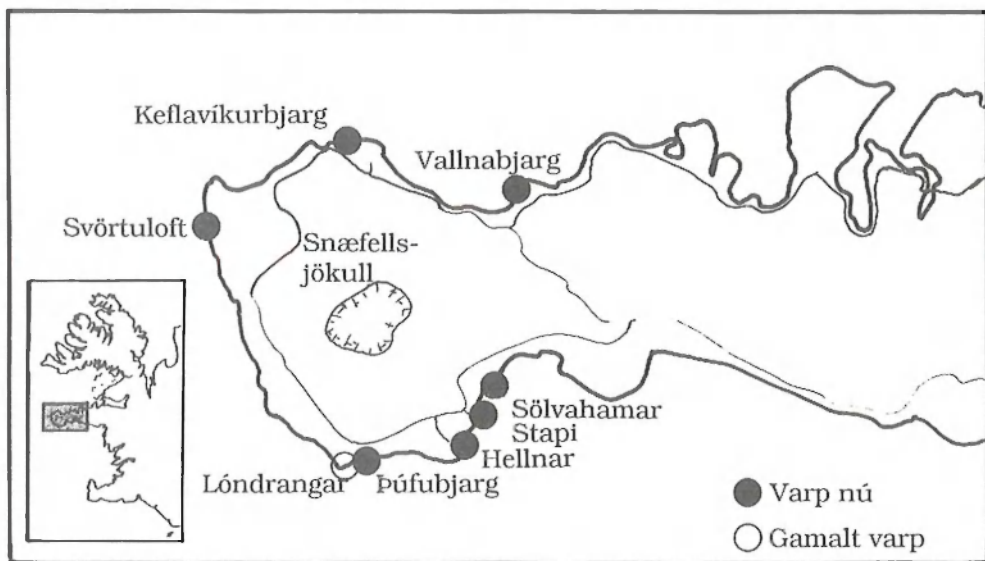
Athuganasvæði og aðferðir

Svæðið sem athugað var náði frá Sölvahamri skammt austan við Arnarstapa á sunnanverðu Snæfellsnesi með allri ströndinni að Vallnabjargi í Fróðárhreppi á nesinu norðanverðu. Talið var dagana 14.-16. júlí 1992.

Talningareining var fullbúið hreiður sem virtist í notkun („*apparently occupied nest-site*“, sbr. Nettleship 1976), en slík talning felur í sér minni skekkju en t.d. að telja fuglana sjálfa. Einnig er auðveldari að endurtaka talningu síðar. Talið var bæði af sjó og landi eftir ástæðum á hverjum stað. Siglt var með

1. mynd. Rita. – Kittiwake. Ljós. Trausti Tryggvason, Flatey á Breiðafirði, A-Barð., júlí 1992.

2. mynd. Staðsetning ritubýggða á utanverðu Snæfellsnesi sumarið 1992. – The location of Kittiwake colonies on the outermost part of Snæfellsnes peninsula in summer 1992.

ströndinni og talið í öllum klettum þar sem ritur urpu, en farið í land þar sem heppilegra var að telja þaðan eða þar sem ógjörningur var að telja af sjó. Í viðauka er lýst hvernig einstök vörp voru talin.

Niðurstöður

Dreifingu rituvarpa á athuganasvæðinu gefur að líta á 2. mynd. Mörk varpanna eru alls staðar glögg, nema milli Hellna og Arnarstapa, en nánari lýsing á þeim og dreifingu hreiðra er að finna í viðauka. Vitað er um eitt varp sem liðið hefur undir lok á svæðinu, en það var í Löndröngum (sbr. Þorstein Einarsson 1954, Finn Guðmundsson óbirt dagb.).

Sumarið 1992 voru talin alls 21680 hreiður á athuganasvæðinu (1. tafla). Vallnabjarg er langstærsta og samfelldasta ritubjargið með um 8000 hreiðrum (3. mynd). Minnsta varpið var í Sölvahamri, aðeins 32 hreiður.

Í 1. töflu gefur einnig að líta yfirlit um þróun varpanna á utanverðu Snæfellsnesi. Niðurstöður benda til talsverðrar fjölgunar á liðnum árum. Frá 1954 til ársins 1983 stækkuðu vörpin í Þúfubjargi

og Svörtuloftum samanlagt um 5,3% að meðaltali á ári. Á svæðinu Sölvahamar – Keflavíkurbjarg var 6,7% meðalaukning á ári milli 1983 og 1992, eða ívið meiri en í Þúfubjargi og Svörtuloftum eingöngu áratugina þrjá þar á undan. Ritum hefur eflaust einnig fjölgað í Vallnabjargi, en erfiðara er að segja hve mikið, því upplýsingarnar frá 1983 eru of ónákvæmar. Þar hefur aukningin verið á bilinu 1,5 – 5,8% á ári, líklega að jafnaði um 3%, eða lítið eitt minni en í öðrum vörpum á svæðinu. Sumarið 1957 kom Finnur Guðmundsson (óbirt dagb.) að Vallnabjargi og giskaði á að þar væru a.m.k. 5000 varppör. Það eru heldur fleiri pör en búast mætti við, ef aukning frá 1957 hefur verið hlutfallslega svipuð og í öðrum vörpum. Því er erfitt að ákvarða hvernig túlka beri þessa ágiskun. Ritur urpu milli Arnarstapa og Hellna árið 1957 en voru algengastar næst Hellnum (Finnur Guðmundsson óbirt dagb.). Þó ritur hafi lengi orpið við Arnarstapa er greinilegt, að varpið hefur fært út kvíarnar síðustu áratugi. Engar ritur urpu t.d. á stöpunum sem eru beggja vegna landingarinn-

ar á Stapa sumarið 1957, en þeir voru þéttsetnir rituhreiðrum sumarið 1992.

Stóru rituvörpin á utanverðu Snæfellsnesi eru öll gamalgróin (1. tafla). Sögu þeirra er þó ekki hægt að rekja með vissu lengra aftur en til áhranna 1839 (Svörtuloft, Keflavíkurbjarg), 1810 (Vallnabjarg) og 1707 (Arnarstapi, Hellnar). Varpið í Sölvahamri hefur myndast á síðasta áratugi (1. tafla). Heimild er þó til um varp þar fyrir tveimur öldum (Eggert Ólafsson & Bjarni Pálsson 1772), svo það hefur lagst af um tíma. Varpið í Lónðröngum leið undir lok einhvern tímann fyrir 1954, en þá sáust þar engar verpandi ritur (Þorsteinn Einarsson 1954).

Umræða

Nokkrar athugasemdir eru nauðsynlegar um hreiðurtölurnar. Talningar af landi, eins og þær sem Þorsteinn Einarsson (1954) og Quinnell (1984) gerðu, gefa ekki fullkomna mynd af stærð varpanna á þessum slóðum. Víða sést ekki í björgin nema af sjó, bæði vegna þess að klettaveggir vísa á haf út og í

björgunum eru margbreytilegar skvömpur, hellar, gjótur og gapar. Því má búast við, að tölur Þorsteins og Quinnells séu í lægri kantinum, og raunveruleg fjölgun á síðustu áratugum sé því ekki eins mikil og áður segir.

Einnig er rétt að líta nánar á tölurnar frá sumrinu 1992. Fjölgun í Páfubjargi og Svörtuloftum milli áhranna 1983 og 1992 er aðeins 2,7% að meðaltali á ári samanborið við 9,8% aukningu í öðrum vörpum sem tölur eru til um, en þar er fyrst og fremst um vörpin við Hellna og Arnarstapa að ræða (Vallnabjarg er ekki tekið með vegna ónákvæmrar tölu frá 1983). Ástæðan fyrir þessum mun er líklega sú, að sumarið 1992 gengu óvenju háir sjóir upp í björgin á vestanverðu Snæfellsnesi í þrálátri vestan- og suðvestanátt og hreiður bjargfugla sópuðust burt í talsverðum mæli. Hellnar og Arnarstapi voru hins vegar í skjóli fyrir sjóganginum. Toppskarfur *Phalacrocorax aristotelis* hefur orpið allmikið í Svörtuloftum á liðnum árum (sjá t.d. Quinnell 1984), og skarfshreiður voru þar einnig vorið 1992 (Smári Lúðvíksson

1. tafla. Fjöldi hreiðra í rituvörpum á utanverðu Snæfellsnesi sumarið 1992 ásamt fjölda hreiðra í fyrri talningum. Einnig er getið elstu heimilda um rituvarp á hverjum stað. – *The numbers of Kittiwake nests in colonies on the outermost part of the Snæfellsnes peninsula in 1992 and in previous censuses. The earliest written reference to a given colony is also given.*

Varp Colony	Fjöldi hreiðra - No. of nests:			Aldur varpa: Age of colony:	Heimild: Reference:
	1954	1983 ¹	1992		
Sölvahamar	-	0	32	1983 > <1992	Quinnell 1984; þessi grein - Pres. study
Arnarstapi ²	-	} 3400 {	4761	<1707	Jarðabók, bls. 156.
Hellnar	-		3418	<1707	Jarðabók, bls. 178.
Páfubjarg	500	1500	1776	<1954	Þorsteinn Einarsson (1954)
Lónðrangar	0	0	0	<1954	Þorsteinn Einarsson (1954)
Svörtuloft	350	2400	3171	<1839	Sýslu- & Sóknalýs., bls. 138.
Keflavíkurbjarg	-	350	532	<1839	Sýslu- & Sóknalýs., bls. 138.
Vallnabjarg	-	4800-7000	7990	<1810	Holland í Mackenzie 1812, bls. 182.

1) Allar tölur eru úr Quinnell (1984), nema fyrir Vallnabjarg (Trausti Tryggvason, óbirtar uppl. á Náttúrufræðistofnun Íslands. – *Figures from Quinnell (1984), except the one for Vallnabjarg (Trausti Tryggvason, unpubl. information, Icelandic Museum of Natural History).*

2) Til hagræðis voru mörk milli Hellna og Arnarstapa ákveðin um Gatkleit. – *The boundary between Hellnar and Arnarstapi was arbitrarily drawn at Gatkleit.*

3. mynd. Úr Vallnabjargi. – *From Vallnabjarg*. Ljós. Ævar Petersen, 14.7.1992.

og Lúðvík Smáráson, munnl. uppl.). Hins vegar sáust þau ekki í júlí, þegar ritur voru taldar. Líklegt er að rituhreiðrum hafi fækkað eitthvað í Þúfubjargi og Svörtuloftum í þessum álandsveðrum og að varpstofn byggðanna hafi því verið vanmetinn í talningunni 1992. Raunveruleg aukning hefur líklega ekki verið frábrugðin og í öðrum vörpum. Ef það er rétt, gæti varpið í Svörtuloftum hafa verið nálægt 5000 hreiðrum 1992 en um 3000 hreiður í Þúfubjargi. Frekari athuganir verða að skera úr um hvort þetta sé rétt. Ef tekið er tillit til þeirra þátta sem hafa áhrif á niðurstöður talninganna, verður lokaniðurstaðan sú, að aukning í rituvörpum á utanverðu Snæfellsnesi hafi verið á bilinu 2,7 til 9,8% á ári á tímabilinu 1954 – 1992, sennilega 5 – 6%.

Einnig er rétt að fara nokkrum orðum um talningartíma 1992, sem var miður júlí. Vitað er að talsverðar breytingar eiga sér stað á fjölda fugla á sjófuglavörpum yfir varptímann, bæði innan hvers sólarhrings og eftir tímum sumars

(sjá t.d. Nettleship 1976). Talningartími getur því skipt sköpum fyrir niðurstöður, sérstaklega ef fuglar eru taldir. Fjöldi rituhreiðra er hins vegar nokkuð stöðugur eftir að allar ritur eru byrjaðar að verpa og þar til fyrstu ungar yfirgefa hreiður (sbr. Harris 1987). Hér á landi ætti því að vera óhætt að telja rituhreiður frá svona júníbyrjun fram í seinni hluta júlí miðað við varptíma (sjá Finn Guðmundsson 1956). Óráðlegt er að telja utan þessa tímabils. Varptími getur þó verið breytilegur eftir því hvar vörpin eru við landið, auk þess sem eggjatísla getur hnikað varptíma til, og þar með heppilegasta tíma fyrir talningar. Talningarnar á Snæfellsnesi voru framkvæmdar í seinna lagi, en ættu samt að gefa nokkuð rétta mynd af stærð varpanna, ef ofangreind stóráföll hefðu ekki komið til.

Þótt ritum hafi fjölgað á utanverðu Snæfellsnesi síðustu fjóra áratugi virðist sama þróun ekki hafa átt sér stað þegar litið er lengra aftur í tímann. Sumarið 1957 hafði Finnur Guðmundsson (óbirt

dagb.) eftir Malarrífsfeðgum, Péttri Péturssyni eldri (f. 1883) og yngri, að Lón-drangar hafi morað af fugli fyrrum, þ. á m. ritum. Töldu þeir að ritum hefði fækkað stórlega á utanverðu Snæfellsnesi síðastliðnar tvær aldir (um 1750-1950), ef til vill vegna þess að sílisgöngur hafi brugðist til margra ára. Að rituvörp hafi lagst af í Sölvahamri og Lóndröngum styður þá skoðun, að ritum hafi fækkað á þessum slóðum fyrr á tímum. Fjölgun síðustu áratuga kann því aðeins að vera afturhvarf til fyrra horfs. Þess vegna getum við átt von á, að ritur hefji varp að nýju í Lóndröngum í náinni framtíð.

ÞAKKIR

Bestu þakkir færi ég Smára J. Lúðvíkssyni, konu hans Auði Alexandersdóttur og börnum þeirra, Lúðvík og Hildigunni, fyrir alla hjálpin. Smári leit einnig yfir handritið og kom með ábendingar til lagfæringar. Ferðafélaga mínum, Ragnari Helga Ólafssyni, er þökkúð hjálp og ágætur félagsskapur. Að lokum er Guðmundi A. Guðmundssyni og Sverri Thorstensen þakkaður yfirlestur og gagnlegar ábendingar, svo og ritstjórnarmönnum.

HEIMILDIR

- Árni Waag Hjálmarsson 1979. Fuglalíf í Snæfellsnes- og Hnappadalssýslu. Náttúrufr. 49(1-2): 112-125.
- Árni Magnússon & Páll Vídalín 1933. Jarðabók. 5. bindi. Hið ísl. fræðafélag, Kaupmannahöfn. 425 bls.
- Eggert Ólafsson & Bjarni Pálsson (1772). Reise igennem Island. Fyrra bindi. Sorøe. 618 bls.
- Einar H. Kristjánsson 1982. Lýsing Snæfellsness frá Löngufjörum að Ólafsvíkurenni. Bls. 1-150 í: Árbók Ferðafélags Íslands 1982. Reykjavík. 208 bls.
- Finnur Guðmundsson 1956. Íslenzkir fuglar XIII. Rita. Náttúrufr. 26: 131-137.
- Finnur Guðmundsson óbirt dagbók 1957. Varðveitt á Náttúrufræðistofnun Íslands.
- Harris, M.P. 1987. A low-input method of monitoring Kittiwake *Rissa tridactyla* breeding success. Biol. Conserv. 41: 1-10.
- Holland, H. 1812. Preliminary dissertation on the history and literature of Iceland. Bls. 1-394 í: G.S. Mackenzie. Travels in the island of Ice-

- land during the summer of the year 1810. Edinburgh. 2. edition. xv + 492 bls.
- Nettleship, D.N. 1976. Census techniques for seabirds of arctic and eastern Canada. Canadian Wildlife Service Occ. Pap. no. 25. 33 bls.
- Quinnell, R. (ritstj.) 1984. Cambridge Snæfellsnes Expedition 1983. Fjölrituð skýrsla. Cambridge. 33 bls.
- Sýslu- og Sóknalýsingar 1970. Snæfellsnes III. Snæfellingaútgáfan, Reykjavík. xv + 352 bls.
- Svavar Sigmundsson og Ólafur Halldórsson sáu um útgáfuna.
- Þorsteinn Einarsson 1954. Athaganir á fuglabjörgum á utanverðu Snæfellsnesi sumarið 1954. Óbirt, vélrituð skýrsla. Varðveitt á Náttúrufræðistofnun Íslands. 3 bls.
- Ævar Petersen 1989. Náttúrufar í Breiðafjarðareyjum. Bls. 17-52 í: Árbók Ferðafélags Íslands.
- Ævar Petersen 1993. Vöktun á sjófuglastofnum. Bliki, í undirbúningi.

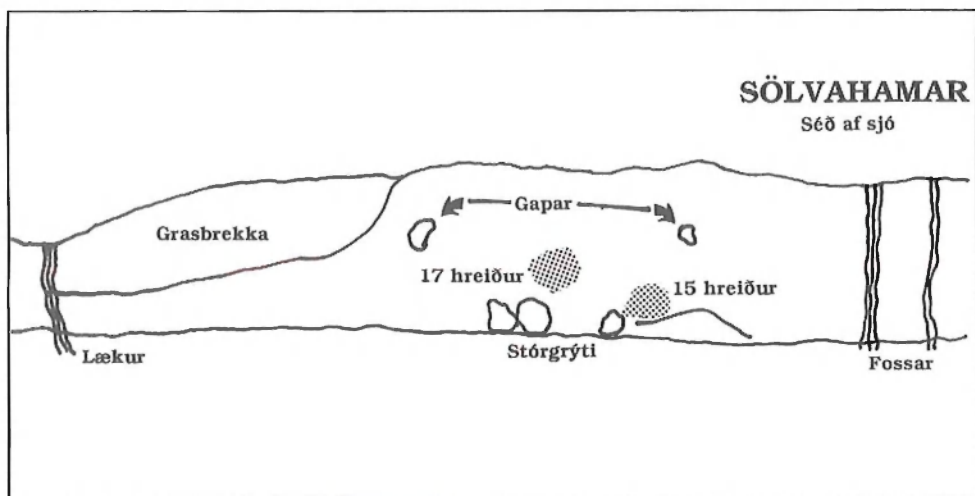
SUMMARY

Kittiwake *Rissa tridactyla* colonies on the Snæfellsnes peninsula, W Iceland

During 14 – 16 July 1992 a complete census was made of the Kittiwake *Rissa tridactyla* (Fig. 1) colonies on the outermost part of the Snæfellsnes peninsula, W Iceland. The area covered was from the cliff Sölvahamar east of Arnarstapi village on the peninsula's south side and the entire coastline around the tip of the peninsula to and including Vallnabjarg, east of the village Ólafsvík on the north side (Fig. 3).

Altogether 21680 nests were counted, using „apparently occupied nest-site“ as a counting unit, distributed in seven colonies (Fig. 2). Vallnabjarg is the largest colony with nearly 8000 pairs, while Sölvahamar at the opposite end of the survey area had only 32 pairs (Tab. 1). The Sölvahamar, Svörtuloft, and Keflavíkurbjarg colonies were counted from a boat, Þúfubjarg, Arnarstapi and Hellnar colonies censused from both land and sea, while most of Vallnabjarg was censused from land. More detailed descriptions of the counting methods, local conditions and the distribution of the birds at each colony, are found in the appendix. Tab. 1 also contains the available older information on the size of these colonies, which are considered to have increased in size by 5 – 6% on average per year, some at least since 1954.

There are two factors which need to be considered when interpreting the figures. Firstly, the 1954 and 1983 censuses (Þorsteinn Einarsson 1954, Quinnell 1984) were land-based only, but the 1992 work clearly showed that a complete census can only be accomplished through alternate counts from land and sea, whichever is the more appropriate in view of the local conditions. Hence the

4. mynd. Dreifing rituhreiðra í Sölvahamri 1992. Teiknað á staðnum. – *The distribution of Kittiwake nests at Sölvahamar in summer 1992. Drawn in the field.*

older figures should possibly have been somewhat higher than they are, and the proportional increase therefore a little less than the comparison of the figures in Tab. 1 leads one to believe.

Secondly, just prior to the 1992 census westerly – southwesterly onland winds had raged on the west coast of Snæfellsnes, and nests of cliff-nesting birds were swept away by pounding ocean waves. The census figures show a 2,7% mean annual increase between 1983 and 1992 at the Þúfubjarg and Svörtuloft colonies combined. This is much lower than the 9,8% increase at the other colonies for which information was available for the same period. The largest of these colonies by far are at Arnarstapi and Hellnar (since Vallnabjarg was not included due to the inaccurate figure in 1983). Since they face eastward they were sheltered from the onland seas and nests presumably not lost to the same degree as in the colonies on the west side of the peninsula. The correct size of the Svörtuloft colony could therefore be around 5000 pairs and the Þúfubjörg one 3000, but further research is needed to corroborate this.

Tab. 1 also contains the oldest written references to different colonies. Most of them are long-established, possibly many centuries old, although records only go back maximum three centuries. The only exception is the Sölvahamar colony which was founded some time after 1983 (cf. Quinnell 1984), but Kittiwakes apparently nested at this site two centuries ago (Eggert Ólafsson & Bjarni Pálsson 1772). One colony vanished some time prior to 1954, i.e. at Lónðrangar, where Kittiwakes are known to have nested in large numbers (Fig. 2, Tab. 1). The disappearance of these

colonies may have been a part of a long-term trend in the Kittiwake population on the Snæfellsnes. Pétur Pétursson senior (b. 1883) and junior told Finnur Guðmundsson (unpubl. diary) in 1957 that Kittiwakes had declined significantly in this region and had probably done so for the previous two centuries. The observed increase in the Kittiwake population during the past forty decades may therefore be a mere return to its former status.

Ævar Petersen, Náttúrufræðistofnun Íslands, pósthólf 5320, 125 Reykjavík.

VIÐAUKI – APPENDIX.

Lýsingar á rituvörpum á utanverðu Snæfellsnesi. – *Descriptions of Kittiwake colonies on the outermost part of the Snæfellsnes peninsula.*

Sölvahamar

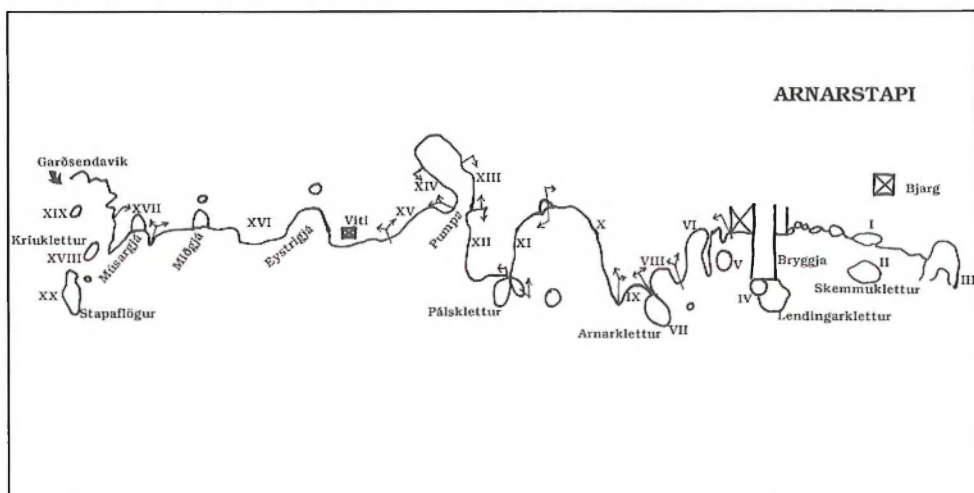
Lýsing: Einkar tignarlegur klettaveggur sem er um einn kílómetri að lengd með smágötum og göpum. Hann er um 50 m hár, og er hæð hans mjög jöfn. Sölvahamar er hluti af friðlandinu að Hellnum og Stapa.

Dreifing: Varpið var á tveimur smáblettum vestarlega í hamrinum (4. mynd).

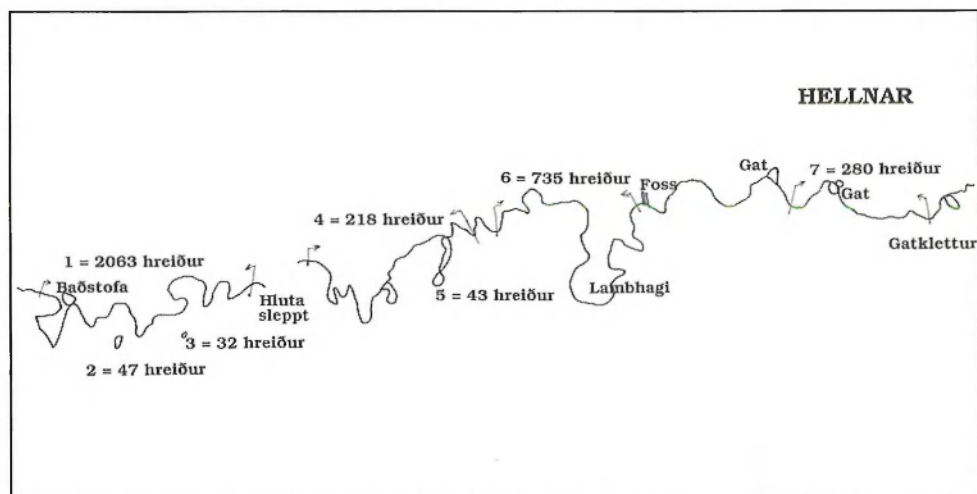
Talningaraðferð: Eingöngu talið af sjó. Bergvegurinn er sléttur og talning auðveld.

Arnarstapi

Lýsing: Ströndin milli Arnarstapa og Hellna er rómuð fyrir fjölbreytileika, mikið er af stuðluðu

5. mynd. Dreifing rituhreiðra að Arnarstapa 1992. Teiknað á staðnum. – *The distribution of Kittiwake nests at Arnarstapi in summer 1992. Drawn in the field.*

6. mynd. Dreifing rituhreiðra að Hellnum 1992. Teiknað á staðnum. – *The distribution of Kittiwake nests at Hellnar in summer 1992. Drawn in the field.*

bergi og hún er mjög vogskorin með stöpum, gjám og smávogum. Klettarnir eru 20-35 m háir. Vestast náði varpið að Kríukletti og Stapaflögum austast í Garðsendavík. Þaðan og að Bjargi á Arnarstapa er bein lína strandarinnar um 1,5 km, en raunverulegir bjargveggir eru líklega til samans um 2,5 km. Ströndin er friðlýst.

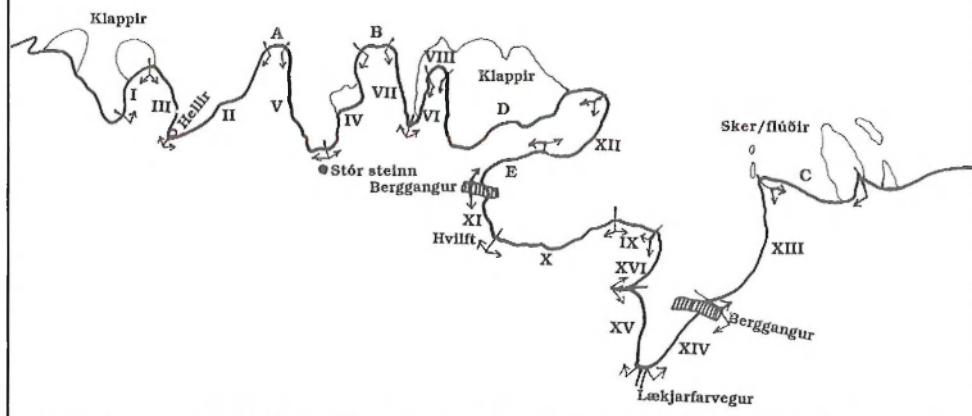
Dreifing: Á Arnarstapa var rituvarp svo að segja samfellt frá Bjargi í Garðsendavík (5. mynd).

Talningaraðferð: Flestar talningarnar voru framkvæmdar af sjó, en sums staðar af landi, sérstaklega í stöpum þar sem rituvarp var allan hring-

inn og einnig í gjánni Púmpu. Á þessum stöðum var stokkið upp á flúðir eða sker til að fá betri yfirsýn.

Hellnar

Lýsing: Ströndin austan við lendingu í Hellnavík er afar vogskorin með gjám, hellum og dröngum, 20-35 m há. Mörk milli Hellna og Arnarstapa voru til hagræðis dregin um Gatklett, en þaðan að Kríukletti og Stapaflögum við austanverða Garðsendavík var lengsti hluti strandarinnar þar sem engar ritur urpu. Ströndin sem ritur urpu á og tilheyrðu Hellnavarpinu er rúmur kílómetri að

7. mynd. Dreifing rituhreiðra í Vallnabjargi 1992. Teiknað á staðnum. – The distribution of Kittiwake nests at Vallnabjarg in summer 1992. Drawn in the field.

lengd, en bjargveggir eru samanlagt allnokkru lengri vegna þess að ströndin er afar vogskorin. Strandlengjan er friðlýst.

Dreifing Hellnavarpið skiptist í fjóra aðskilda hluta á svæðinu frá Baðstofu að Gatkletti (6. mynd).

Talningaraðferð: Hellnavarpið var að mestu leyti talið af sjó, en í Baðstofu var ekki unnt að telja nema af landi.

Þúfubjarg

Lýsing: Sá hluti bjargsins sem fuglar verpa í er um 2 km á lengd. Hæsti hluti þess er Svalþúfa, nokkurra tuga metra hár móbergshóll, en bjargið þar suður af er u.þ.b. helmingi lægra og hraunmyndað.

Dreifing: Svalþúfubjargi voru 823 hreiður. Í drangnum framan við bjargið voru 9 hreiður utan í en 63 landmegin. Þúfubjargi austan Svalþúfu voru 881 hreiður.

Talningaraðferð: Talning var tiltölulega auðveld, og á flestum stöðum var talið af sjó. Undir Svalþúfu reyndist betra að telja af landi, bæði í bjarginu sjálft og drangnum framan þess.

Svörtuloft

Lýsing: Bjargið sem hér er nefnt Svörtuloft heitir svo af sjó og þekkest best undir því nafni meðal landsmanna. Frá fornu fari hefur bjargið í heild gengið undir tveimur nöfnum af landi, Öndverðarnesbjarg og Saxhólsbjarg, í samræmi við eignarhald á því og nýtingu. Öndverðarnesbjarg er utar, frá Nestá að Hvalrauf, rétt sunnan við Viðarhelli og nokkuð norðan við vitann á Skálansaga (Ársæll Jónsson, Viðvík, Hellissandi, eftir

Smára J. Lúðvíkssyni, Einar H. Kristjánsson 1982). Svörtuloft eru samanlagt um 4 km löng, hæst kringum Skálansagavita en lækka til beggia handa.

Dreifing: Rituvarp er misdreift um bjargið, mest um miðbik þess, en lítið yst á Öndverðarnesi.

Talningaraðferð: Allt bjargið var talið af sjó. Það er mjög svompótt og því varð oft að sigla mjög nálægt bjarginu til þess að sjá inn í hella, skvompur og vik.

Keflavíkurbjarg

Lýsing: Milli Rífs og Hellissands, um 1,5 km á lengd, nokkuð beinn klettaveggur með nokkrum hellum og vogum, allt að 20 m hátt, fremur jafnhátt. Niðurganga undir bergið er skammt austan við mitt bergið.

Dreifing: Austan við niðurgönguna voru 123 hreiður, en vestan hennar voru hreiðrin 409.

Talningaraðferð: Eingöngu talið af sjó.

Vallnabjarg

Lýsing: Í landi Brimilsvalla um 5,5 km austan við Ólafsvík. Bjargið nær frá Lýsukróki í Vallnavík. Vogskorin og vikótt bjarg, nokkuð jafnhátt um 10 m, fallega stuðlað víða, og myndar stuðlabergið sums staðar klappir og flesjur neðan bjargsins. Vallnabjarg er um eins km langt, en með vikum gæti bjargveggurinn verið 1,5 – 2 km langur.

Dreifing: Rita verpur að heita má í bjarginu öllu (7. mynd).

Talningaraðferð: Vallnabjarg var allt talið af landi, nema tveir smáblettir sem sáust ekki af landi, en þar var talið af sjó (sjá 7. mynd).

Sjaldgæfir fuglar á Íslandi 1991

Með útkomu þessarar skýrslu um sjaldgæfa fugla á Íslandi árið 1991 hefur tekist að flýta birtingu gagna um flækingsfugla verulega. Þetta er þriðja skýrslan af þessu tagi sem kemur út á rúmu ári. Undanfarin ár hafa gögnin verið farin að eldast um of þegar þau hafa loksins komist á prent. Það er von okkar að geta haldið þessum takti framvegis og jafnvel að geta gert enn betur. Það er þó ekki hægt nema að gögn berist dómnefnd tafarlaust og vel frágengin strax að ári loknu.

Ný skráningarspjöld

Til að auðvelda fuglaskoðurum að koma til skila nauðsynlegum upplýsingum hefur Náttúrufræðistofnun látið prenta nýja gerð af spjöldum með fleiri reitum en áður tíðkuðust (1. mynd). Tilgangurinn er að minnka hættu á að mikilvægar upplýsingar gleymist þegar spjöldin eru fyllt út og að fá fyllri upplýsingar um hverja athugun til að auðvelda dómnefndinni og okkur höfundum skýrslunnar vinnu sína.

Á framhlið er nýr reitur þar sem geta skal fjölda fugla. Þar er einnig beðið um aldurs- og kyngreiningu þar sem það á við (t.d. á hvinöndum og svartþröstum). Í öðrum nýjum reit er beðið um upplýsingar um ljósmyndir sem kunna að hafa verið teknar af viðkomandi fuglum. Óskað er eftir að myndir fylgi með. Stöðugt fjölgar myndum sem berast og eru þær stundum nauðsynlegar til þess að hægt sé að greina fugla og auðvelda auk þess störf dómnefndar. Skýrslurnar sjálfar yrðu ekki nema svipur hjá sjón ef engar myndir væru í þeim. Smám saman eru ljósmyndir að verða mikilvægari við

greiningar á flækningum sem og ýmsum öðrum rannsóknum á fuglum. Í nágrannalöndum okkar eru flestir sjaldgæfustu flækningarnir ljósmyndaðir og sumir eru jafnvel veiddir í net og merktir. Þetta hefur komið í stað þess að safna fuglum og er það vissulega jákvæð þróun. Fuglaskoðarar eru því eindregið hvattir til að reyna að ná myndum af þeim flækningum sem verða á vegi þeirra.

Á bakhlið er eins og áður hægt að skrifa nánar um fuglana og er það sérstaklega mikilvægt þegar um er að ræða sjaldgæfa flækninga eða tegundir sem athugandi hefur sjaldan eða aldrei séð áður. Þetta eru t.d. upplýsingar um veður og aðrar ytri aðstæður, hvað fuglinn hafi verið að gera, hve lengi hann sást, á hvaða tíma dags og hvaða fuglar hafi verið í fylgd með honum. Þarna er einnig hægt að skrifa hversu margir fuglar sáust frá degi til dags ef hópur hefur sést í langan tíma og fjöldinn verið breytilegur. Síðast en ekki síst skal þarna sett lýsing á fuglinum eins og hún var skrifuð niður á meðan á athugun stóð eða strax á eftir. Lýsingar verða aldrei of langar og eru dómnefnd nauðsynlegar til að geta lagt mat á sjaldgæfar og torgreindar tegundir. Teikningar koma einnig að góðum notum því oft er auðveldara að sýna ýmis einkenni fugla með teikningu heldur en langorðum lýsingum. Hjá nágrannapjóðum okkar eru teikningar stundum birtar í ársskýrslum. Neðst á bakhlið spjaldsins eru nýir reitir fyrir upplýsingar um fjarlægð í fugla, sjóntæki, hvort athugandi er viss um greininguna og hvort hann hafi séð tegundina áður.

NÁTTÚRUFRAÐISTOFNUN ÍSLANDS FUGLASKRÁ		TEGUN (undirtegund)	
FINNAND (FINNEN UR), HEIMILISFANG o S MI (umk óins)			
FUN ARSTADUR (> 20 , 30 e, evendari ílla , stjela, sta"sa ning " sjó ("N,"V))			REITUR
SÉ / NÉ ?	HVERNG N É (slapp, me li ur, sa na)?	FJÓLDI FUGLA, ALDUR og KYN (ungu , ullo ; kven , karl)	
DAGSETN Í G (e a t mabi, e uglinn s at)		SÖFNUNARDAGUR (e við)	SAFNANDI
LJÓSMYNDADUR (e hve jum, hve iu rj)?		HVAR GEYMDUR (e sa na)?	RM-NR
ADDIR EN FINNANDI (EDA FINNENDUR) SE : STA ; FESTA GREININGU			SAMP :
			BIRT Í SKÝRSLU
HEIMILD AD ÚTFYLLINGU (da bók , yð , munni s ma ðk bi); SKRASETJARI og DAGSETNING			

1. mynd. Framhlið og bakhlið nýja tilkynningarspjaldsins. Raunveruleg stærð er A6 (148×105 mm). – The front and back side of the new report form for birds. Real size is A6 (148×105 mm).

LÝSING Á FUGL (UM) OG ATVIKUM; TEIKNING; KYN OG ALDUR, FJÓLDI FUGLA EFTIR DÖGUM, N NARI STAÐSETNING, o g trv.			
(bættu við spjaldin e með þa)			
FJARLEGD FUGLA(A)	SJÓNAUKI (stærð)	ERT ÞÚ VISS UM TEGUNDINA?	HEFUR ÞÚ SÉ ÞESSA TEGUND Á UR?

Yfirlit

Þessari skýrslu er getið 82 tegunda sem sást á Íslandi og innan efnahagslögsögu landsins árið 1991, en það eru óvenjufáar tegundir miðað við undanfarin ár. Auk þess er getið svaltrosa sem sást 1990 og snjögæsar sem sást 1989. Að þessu sinni sátu eftirfarandi sjó menn í dómnefnd: Arnþór Garðarsson, Björn Hjaltason, Erpur Snær Hansen, Gunnlaugur Pétursson, Gunnlaugur Þráinsson, Jón Baldur Hlíðberg og Ólafur K. Nielsen.

Sjaldgæfir varpfuglar. Vepja varp í Eyjafirði og er það þriðja árið í röð á sama stað. Eins og árið á undan var aðeins einn kvenfugl á ferðinni og voru

eggin því ófrjó. Á Melrakkasléttu sást fjöruspóapar sem var ef til vill verpandi þó ekki fyndist hreiður. Þetta var á sömu slóðum og varpið 1987 og 1988. Í Ingólfshöfða urpu strandtittlingar enn og er þetta þriðja árið í röð sem þeir verpa þar. Þeir virðast hafa vetursetu hér á landi. Varp gráspörvanna á Hofi í Örafum er óbreytt frá undanförunum árum. Fjallafinka varp í Neskaupstað. Varpið uppgötvaðist ekki fyrr en seint í júlí þegar tveir fleygir ungar sást. Einnig sást syngjandi karlfugl um vorið í Mývatnssveit. Fjallafinka hefur orpið nokkrum sinnum hér á landi á undanförunum árum. Bókfinkur sást syngjandi á Selfossi og í Fljótshlíð, en ekkert

varp var staðfest. Svartþrastarpar varp tvisvar í Skógræktinni í Fossvogi í Reykjavík og kom upp fimm ungum í fyrra skiptið og a.m.k. þremur í seinna skiptið. Síðast varp svartþröstur þar árið 1988. Syngjandi svartþröstur sást einnig á Selfossi, en varp var ekki staðfest. Nú bar svo við að engin efjutíta sást á Tjörnesi, en þar höfðu sést syngjandi fuglar nokkur undanfarin ár.

Vetrargestir, fargestir og algengir flækingar. Gráhegrar voru tiltölulega margir þetta ár. Fjöldi æðarkóna var í meðallagi en auk þess er í skýrslunni getið margra sem sést hafa á fyrri árum. Hvinendur höfðu vetursetu í Árnes-sýslu, Reykjavík og á Mývatni eins og undanfarin ár. Þær virðast einnig vera farnar að hafa vetursetu í Kelduhverfi. Auk þess sáust þær víða á fartíma. Í febrúar kom mikið af vepjum en þeim fækkaði fljótt. Lappajaðrakanar voru fáir þriðja árið í röð. Hins vegar sáust margir fjöruspórar eins og undanfarin ár. Svölur voru óvenjufáar þetta vor. Nóvember kom dálítið af silkitoppum annað haustið í röð en þær voru þó mun færri en árið á undan. Um mánaðamótin október/nóvember kom mikið af dvergkrákum og bláhröfnum. Þessar náskyldu tegundir komu saman og sáust hópar samsettir af báðum tegundum. Ekki hafa áður komið jafnmargir fuglar af þessum tegundum til landsins í einu frá því að skráningar hófust. Bláhrafnar komu í nokkru mæli haustið 1990, en dvergkrákur hafa ekki komið í verulegu magni síðan 1975 (sjá Ólaf K. Nielsen 1979). Flestar ef ekki allar dvergkrákurnar haustið 1991 voru af deilitegundinni *spermologus*, og þá líklega ættaðar frá Bretlandseyjum. Framan af árinu sáust enn krossnefir sem komu árið áður en um haustið komu nokkrir í viðbót.

Undirtegundir. Austræn undirtegund margæsar sást í fjórða sinn. Þrjár amerískar urtendur sáust og einnig er getið urtandar sem sást 1990. Tveir grænleniskir fálkar sáust á árinu.

Nýjar tegundir. Annað árið í röð sást engin ný tegund sem kemur mjög á óvart því í 60 ár þar á undan sáust ávallt nýjar tegundir á hverju ári.

Sjaldgæfir flækingsfuglar. Mjög sjaldgæfir flækingar sem sáust voru bjarthegri, mandarínönd, hjálmönd, förfálki, fitjatíta, sötstelkur, dílastelkur, klífurskríkja, krúnuskríkja og hrístittlingur. Einnig er getið svaltrosa sem sást 1990. Sjaldgæfir flækingar voru blikönd (2 fuglar), þernumáfur, runntítla, peðgrípur og rósastari.

Annáll ársins

Janúar: Að vanda sáust frekar fáar tegundir flækingsfugla í janúar. Einkum var um að ræða hefðbundna vetrargesti. Mest sást af gráhegrum, eins og stundum fyrr, eða alls 11 fuglar. Þeir voru flestir 5 í Ölfusforum og 4 við Höfn í Hornafirði. Stakir fuglar voru í Þingi í Húnavatnssýslu og Hafnarfirði. Fyrri hluta mánaðarins sáust bláhrafnar á nokkrum stöðum, eftirlegukindur frá haustinu. Að Skógum undir Eyjafjöllum voru t.d. 7 bláhrafnar. A.m.k. 2 voru í Miðfirði í Húnavatnssýslu og stakir fuglar í Reykjavík og á Hellissandi. Af öðrum tegundum sást minna. Keldusvín og dvergsnípa voru í Ölfusi og önnur dvergsnípa í Suðursveit, skógarsnípa í Reykjadal í Þingeyjarsýslu, vepja í Öræfum og 2 grálóur og lappajaðrakan í Sandgerði. Ísmáfur sást í Reykjavík. Fáir spörfuglar sáust, aðeins 2 silkitoppur á Siglufirði og ein á Akureyri og hettusöngvari sem fannst dauður á Sauðárkróki. Það var áhugaverður fundur því að fuglinn bar merki sem hafði verið sett á fót hans í Hollandi í september haustið áður.

Febrúar: Stundum flykkjast vepjur til landsins um hávetur þegar illa árar í heimahögum þeirra. Sú varð raunin í febrúar að þessu sinni. Fyrst sáust 2 vepjur á Heimaey 8. febrúar en þær voru orðnar 22 daginn eftir. Þá var og komin ein allt vestur til Súgandafjarðar.

Tveim dögum síðar sáust fleiri á Vestfjörðum eða 3 á Ingjaldssandi og 2 í Skálavík. Þann 12. fundust 14 vepjur í Sandgerði en úr því sáust einkum stakir fuglar, þó 3 í Örafum, 3 á Seltjarnarnesi og 2 á Höfn. Flestar sáust á sunnanverðu landinu, einnig stakir fuglar í Dalasýslu, Skagafirði og á Kópaskeri. Bláhrafnar sem höfðu víða vetursetu sáust á nýjum stöðum, 3 í Kópavogi og stakir fuglar í Fellum og á Patreksfirði. Dvergkráka sást í Garði á Miðnesi. Nokkrir gráhegrar sáust á suðaustanverðu landinu, 4 í Örafum og 2 á Höfn. Auk þess sást einn í Holtum og annar fannst dauður í Hvassahrauni á Reykjaneskaga. Í Sandgerði var lappajaðrak-an, silkitoppa fannst dauð á Húsavík, 5 krossnefir sáust í Reykjavík, 2 strandtittlingar í Ingólfshöfða og korpönd á sjó út af Flateyjardal.

Mars: Nokkrar vepjur sáust enn, þó allar eftir miðjan mánuðinn. Í Hróars-tungu sáust 4, en annars var aðeins um staka fugla að ræða á Egilsstöðum, Seyðisfirði, undir Eyjafjöllum og í Bolungarvík. Bláhrafnarnir dvöldu áfram á vetursetustöðum sínum út mánuðinn. Sem dæmi má nefna að á Hvolsvelli dvöldu 5 bláhrafnar frá haustinu og til loka mars. Í Hafnarfirði höfðu verið 3 fuglar en einn til viðbótar hafði bæst í hópinn 9. mars ásamt dvergkráku. Á Þórshöfn sást bláhrafn sem ekki hafði spurst til fyrr. Athygli vöktu skógarsnípur sem sáust á nokkrum stöðum á austan- og suðaustanverðu landinu seinni hluta mánaðarins. Ein fannst dauð í Bæjarstaðaskógi og stakir fuglar sáust í Fellabæ, við Egilsstaði, í Suðursveit og á Húsavík. Gráhegri kom á bát 100 sjómíllur SV af Reykjanesi 12. mars, annar sást í Nesjum í lok mánaðarins. Krossnefir hafa verið á einhverju flakki því að a.m.k. 6 birtust á Grundartanga í Hvalfirði í byrjun mánaðarins. Stakar fjallafinkur sáust á Húsavík 1. og 29. mars í Suðursveit. Sefhæna sást í Vopnafirði og dvergmaður á Seltjarnarnesi.

Apríl: Apríl hefur oft verið nokkuð viðburðaríkur mánuður enda farflug flestra tegunda þá í fullum gangi. Að þessu sinni var þó óvenju fátt um fína drætti. Veðurlag ýtti heldur ekki undir vegvillur. Þann 7. apríl var þó 970 mb lægð milli Íslands og Skotlands með skilum yfir Norðursjó og 6 vindstigum. Síðan blésu ekki suðaustanvindar fyrr en 27. apríl en þá var 985 mb lægð suður af landinu og skil lágu milli Írlands og Íslands. Allir bláhrafnar hurfu endanlega í byrjun mánaðarins. Ef atburðir mánaðarins eru raktir í tímaröð, þá ber fyrst að nefna vepju á Höfn 10. apríl. Daginn eftir sást sefhæna í Aðaldal og glóbrystingur í Garðabæ. Þann 15. sást skutulandarsteggur á Egilsstöðum, gráhegri í Ölfusföllum 18., amerísk urtönd við Hrosshagavík í Biskupstungum þann 19. og við Spóastaði í sömu sveit daginn eftir. Þann 20. sást einnig kanadagæs í Þykkvabæ og dvergkráka á Húsavík degi síðar. Á Höfn sást sóttstelkur 25. apríl og þann 27. náðist blesshæna í Bitrufirði á Ströndum, hringdúfa í Örafum og sporttittlingur í Grindavík. Daginn eftir var hringmaður á Húsavík og fjallafinka í Neskaupstað þann 29. apríl.

Mái: Alla fyrstu vikuna var víðáttumikil hæð úti yfir hafi sem beindi loftstraumi langt úr suðri til landsins. Þessi skilyrði voru reyndar ekki líkleg til að beina fuglum hingað en til þess að notfæra sér meðvindinn hefðu þeir þurft að fljúga út yfir hafið frá sunnanverðri Evrópu. Um miðjan mánuðinn (14.-16.) var veðurlag svipað en þá var víðáttumikil hæð vestur af Írlandi með suðlægum vindi úti yfir hafinu. Þann 19. maí var enn hægur suðlægur vindur vegna 990 mb lægðar suðvestur af Íslandi. Að lokum ber þess að geta að 23.-29. maí var aftur komin hæð vestan Írlands sem færðist hægt norður. Henni fylgdu enn hægir sunnanvindar. Þó oft hafi blásið af suðri þá var alltaf hægviðri og því litlar líkur á hrakningum fugla til landsins.

Á þessum annasama farti má villast þó alltaf einhverjir fuglar til landsins þó veður ýti ekki beinlínis undir það. Má hefur oft verið líflegri en að þessu sinni. Til dæmis sjást þá oft ýmsar tegundir anda og svölur koma gjarnan í umtalsverðum mæli. Segja má að svölurnar hafi brugðist að þessu sinni. Aðeins ein landsvala sást, en hún kom á bát í Hornafjarðardjúpi (dagsetningu vantar), og bæjasvala kom einnig á bát, í Kolluál þann 28. maí. Múrsvölungar gerðu aðeins betur en alls sáu 4 í Reykjavík dagana 26.-29. maí. Andfuglar voru einnig færri en oft áður. Mandarínönd sást á Seyðisfirði 1. maí, skutulönd í Borgarhreppi þann 9., önnur á Mývatni sama dag og alls 5 í lok mánaðarins. Brandönd sást á Reykhólum 11. maí og önnur í Örlygshöfn um miðjan mánuðinn, auk þess 3 um vorið (óttímasett) á Akureyri. Taumönd sást í Nesjum 12., hjálmönd 18. og hringönd 20. í Mývatnssveit og korpönd í ósi Skjálfandafljóts 28. maí. Þá sást dvergsvanur í Skagafirði 27. maí. Nokkrir gráhegrar sáu í byrjun mánaðar, 5 á Rífi og einn við Þingvallavatn. Stök vepja sást í Eyjafirði, fyrst um miðjan mánuðinn, en hún varp ófrjóum eggjum, önnur sást í Skagafirði 20. maí og sú þriðja fannst dauð í Grímsey (í maí eða júní). Skógarsnípa sást á Völlum. Aðrir vaðfuglar sáu ekki. Hringmáfur sást á Höfn 7. maí og dvergmáfur í Kópavogi 11. maí. Hringdúfa sást í Öræfum 27. maí. Af spörfuglum öðrum en svölum sáu fjallafinkur í Suðursveit 1. maí, alls 11 krossnefir í Reykjavík í fyrstu vikunni og runntítla í Neskaupstað 2. maí.

Júní: Ýmsar áhugaverðar tegundir sáu í mánuðinum. Amerísk urtönd sást á Vatnsleysuströnd, blikönd í æðarvarpi í Örlygshöfn, korpönd í Tálknafirði, hrókönd á Hellissandi, en það er óhefðbundinn staður fyrir þá tegund. Fjöruspóapar var á fyrri varpstað á Melrakkaslétu, e.t.v. með hreiður. Alls sáu 14 ískjóar á Breiðafirði og einn

norður af Kolbeinsey snemma í mánuðinum. Rósamáfur var á Húsavík frá 23. júní og fram í miðjan júlí og annar fannst ákeyrður á veginum við Stokks eyri í lok mánaðarins. Landsvölur sáu á Rauðasandi, í Örlygshöfn, Skutulsfirði og Öræfum. Þrír strandtittlingar voru á varpstað í Ingólfshöfða ásamt unga sem var rétt að komast á flug. Fjallafinka söng í Mývatnssveit og bókfinka í Fljótshlíð.

Júlí: Það var lítið um að vera í júlí að þessu sinni eins og oft áður. Skutulandarkolla sást á Mývatni en fram til þess höfðu aðeins sést steggir. Fjöruspóar fóru að sýna sig á vetrarstöðvum á Höfn en þeir urðu alls 13 í mánuðinum. Ískjói sást á Sporðagrunni, múrsvölungur á Húsavík þann 3. og landsvala í Eyjafirði 27. júlí. Bókfinka söng á Selfossi og nýfleygir fjallafinkungar sáu í Neskaupstað.

Ágúst: Fjöruspóum hélt áfram að fjölga á Höfn og urðu alls 26 í mánuðinum. Hins vegar sást aðeins einn á Miðnesi. Einnig sást lappajaðrakan á Höfn. Annars gerðist fátt lengi vel framan af. Á Mývatni sást hrókandarpar, svo og hjálmönd sem líklega var sami fugl og sást á Laxá um vorið. Sjö krossnefir sáu í Reykjavík 7. ágúst. Undir lok mánaðarins sáu 2 gráhegrar í Nesjum og bláhravn á Húsavík, en það er óvenjulegur tími fyrir hröfnung. Bæjasvölur sáu í Öræfum og á Selfossi 29. og 30. ágúst. Gráskrofa sást suður af Þorlákshöfn 29. ágúst. Þá sáu 23 ískjóar og 7 fjallkjóar norður af landinu dagana 22.-31. ágúst.

September: Áframhald var á tilkynningum um fjallkjóa og ískjóa norður af landinu. Fjallkjóar sáu 2., 7. og 18. september, alls 10 fuglar, en ískjóar allt til loka mánaðarins, alls 28. Svo virðist sem veður hafi sjaldan stuðlað að hrakningum fugla til landsins í mánuðinum. Þó ber að nefna að 2.-3. september fór lægð fyrir vestan land og norður fyrir. Skil lágu þá um stund milli Íslands

og Skotlands en vindátt gæti hafa verið full vestlæg til að bera fugla frá Evrópu. Þann 13. september var 985 mb lægð djúpt suðvestur í hafi og skil lágu frá Ameríku allt til Írlands og Íslands. Þeim fylgdi töluverður vindur, allt að 9 vindstig. Daginn eftir var lægðin suður af Íslandi. Þann 18. september fór 975 mb lægð milli Íslands og Færeyja sem olli suðaustanátt um stund. Að lokum ber að nefna 985 mb lægð suðvestur af landinu 20.-21. september sem dýpkaði í 975 mb og skil lágu allt frá Nýfundnalandi til Íslands. Búast hefði mátt við amerískum fuglum í kjölfar hennar en aðeins rákatíta skilaði sér þann 23. á Garðskaga. Það var eini ameríski flækingsfuglinn sem sást í mánuðinum að undanskildum hringmáfum á Seltjarnarnesi 18. og Höfn 30. september. Allt var með kyrrum kjörum fyrri helming mánaðarins, en á þeim tíma sáust 3 gráhegrar í Ölfusforum, laufsöngvari og krossnefur í Örafum, landsvala í Reykjavík og 3 sportittlingar höfðu viðkomu í Garði. Um og upp úr miðjum mánuðinum fór að bera meira á flækingsfuglum. Það hófst með a.m.k. 3 spóatítum á Miðnesi 14. september. Daginn eftir sáust gráhegri í Þistilfirði og vepja á Kjalarnesi. Þann 18. sáust 4 laufsöngvarar í Nesjum. Áframhald varð á komum laufsöngvara því alls sáust 7 til viðbótar næstu 5 dagana, á Suðausturlandi, Skaga, Heimaey og við Grindavík. Auk þess sáust 3 ógreindir söngvarar (laufeða gransöngvarar) í Breiðdalsvík, Lóni og á Heimaey dagana 22.-24. september. Blikönd og 2 lappajaðrakanar sáust á Höfn 19. september, 2 krossnefir og vallskevta í Suðursveit þann 21. og garðsöngvari degi síðar. Annar garðsöngvari kom á bát við Kolbeinsey sama dag. Þá sáust einnig grálóa í Sandgerði, netlusöngvarar á Horni og í Breiðdalsvík og sportittlingur við Grindavík. Gráhegrar sáust við Patreksfjörð og Stokkseyri 26., á Egilsstöðum 28. og 3 á Síðu 29. september. Þá sást garðsöngv-

ari á Vatnsleysuströnd og lappajaðrakan í Sandgerði 28. september.

Október: Töluverður fjöldi flækingsfugla hraktist til landsins í mánuðinum, en þó var um tiltölulega fáar tegundir að ræða. Fyrsta daginn var 975 mb lægð milli Íslands og Skotlands. Þá blésu suðaustanvindar allt til Íslands, mest 6 vindstig. Þann 3. október var 955 mb lægð með þéttum þrýstílinum suður af landinu og skil yfir Bretlandseyjum sem færðust út yfir Norðursjó. Þann 6. október var 965 mb lægð djúpt suðvestur í hafi og skil lágu frá Ameríku allt til Íslands. Daginn eftir var hún komin suður af landinu og skilin lágu um Írland, Skotland og Færeyjar til Íslands með 4-6 vindstigum. Þann 16. október var enn komin lægð milli Íslands og Skotlands. Þá voru t.d. suðaustan 6 vindstig í Færeyjum. Enn var svipað veðurlag 27.-28. og 30. október og þann 31. voru mjög hagstæð skilyrði, 960 mb lægð djúpt suður af landinu og rakin suðaustanátt með allt að 8 vindstigum yfir Norðursjó. Komur amerískra fugla vekja jafnan mikla athygli. Ætla mætti að þeirra hefði helst verið að vænta upp úr 6. október, en sú varð ekki raunin. Reyndar sáust ekki nema 4 amerískir fuglar í október að þessu sinni, allir á Reykjanesskaga. Fitjatíta sást í Fuglavík og rákatíta í Garði 5. október, krúnuskrikja við Grindavík 13. og klífurskrikja í Höfnum 19. október. Veðurfarslegar skýringar á komu þeirra hingað liggja ekki á lausu. Áhrif ofangreindra lægða eru þó augljós. Í kjölfar þeirrar fyrstu varð strax vart fjölgunar flækingsfugla og segja má að þeir hafi dreifst nokkuð jafnt á mánuðinn og því er erfitt að gera sér grein fyrir áhrifum hverrar lægðar fyrir sig, nema í lok mánaðarins þegar hröfnungar komu í miklum fjölda og ýmsir aðrir spörfuglar sem sáust í byrjun nóvember. Að venju sást langmest af spörfuglum og e.t.v. óvenju lítið af öðrum fuglum. Verður nú fjallað um þær tegundir sem komu við sögu. Grá-

skrofa sást fyrir austan land 14. október. Gráheggar sást allan mánuðinn á sunnan-, austan- og norðanverðu landinu, alls 23 fuglar. Bjartheagri sást við Elliðavatn í lok mánaðarins. Aldrei þessu vant sást engir áhugaverðir andfuglar í október, hvorki endur né gæsir. Aðeins einn ránfugl sást, þ.e. förufálki sem kom á bát suður af Reykjanesi 24. október. Auk amerísku vaðfuglanna sem þegar hefur verið greint frá sást vepja í Mýrdal 1., dvergsnípa og 2 grálóur á Miðnesi 5. og skógarsnípa í Öræfum 19. október. Aðeins einn ískjóli sást, ungfugl út af Skjálfanda 22. október. Þernumáfur sást fyrir austan land 13. og ísmáfur í Grindavík 22. október. Turtildúfur sást á Akureyri 2., í Fljótshlíð 5. og á Heimaey 22. október. Eyrugla fannst í Nesjum 11. október. Auk svart- og gráprasta sást 17 tegundir evrópskra spörfugla, langflestar algengir og árvisir haustgestir hér á landi. Vallskvetta sást í Öræfum 3. október. Söngvarar voru mjög áberandi. Hauksöngvari var á Stöðvarfirði 6. október, netlusöngvarar sást á Höfn 3., 15. og 29. október og garðsöngvarar 4., 11., 14. og 19. og einn í Höfnum 26. október. Mun meira var af hettusöngvurum, en þeir sást einkum á sunnan- og suðaustanverðu landinu, einnig á Blönduósi og Galtarvita. Alls sást 21 hettusöngvari, sá fyrsti 12. október. Gransöngvarar sást allan mánuðinn, flestir á Höfn, en einnig í Öræfum, á Reykjanesskaga og Egilsstöðum. Þess fyrsta varð vart 2. október en alls sást 11 fuglar. Alls sást 4 laufsöngvarar 1.-2. október á Höfn og einn þann 29., en það er óvenju seint fyrir þá tegund. Þá sást ógreindir lauf/gransöngvarar í Skagafirði 6. og á Eskifirði 31. október. Hnoðrasöngvarar sást á Höfn 15. og í Neskaupstað 17. október. Glókollar sást á tímabilinu 6.-23. október frá Stöðvarfirði og vestur á Reykjanesskaga, alls 16 fuglar, þar af 6 á Stöðvarfirði. Þeðgrípur sást í Breiðdal 20. október og flekkugrípar í Fljótshlíð

5. og á Miðnesi 19. október. Þann 27. október sást fyrstu hröfnungarnir, bláhrfn í Fljótsdal og dvergkráka í Öræfum. Næstu daga sást tugir hröfnunga, langflestir á suðaustanverðu landinu. Ungur rósastari fannst á Höfn 31. október. Bókfinkur sást á Vopnafirði 12. og Selfossi 27. október, fjallafinkur á Stöðvarfirði 16., Breiðdalsvík 19. og 4 á Höfn 29. október og 5 krossnefir í Fossvogi í Reykjavík 9. október.

Nóvember: Það er skemmst frá því að segja að áfram kvað mikið að hröfnungum allan mánuðinn en þeir sást ýmist stakir eða í hópum. Auk bláhrafna og dvergkráka sást 2 grákrákur á Djúpvogi 9. nóvember. Áhrif lægða í lok október á fuglalíf í byrjun nóvember voru ótvíræð. Ef horft er frekar til veðurs þá fór 950 mb lægð á milli Íslands og Færeyja 11. nóvember. Skil lágu yfir Norðursjó til Íslands með allt að 8 vindstigum af suðaustri og tveim dögum síðar fór önnur lægð um með svipaðri legu skila. Ekki verður séð að önnur veðurkerfi hafi stuðlað að hrakningum til landsins í mánuðinum. Þessar lægðir virðast hafa valdið því að hópar silkitoppa hröktust til landsins. Sú fyrsta sást reyndar þegar 9. nóvember á Siglufirði en frá 11. fóru silkitoppur að sjást víðar. Til loka mánaðarins sást alls 61 silkitoppa, flestar 15 á Heimaey 19. nóvember. Aðrar tegundir voru sem hér segir. Gráhegri sást í byrjun mánaðarins í Núpasveit, 6 á Selfossi 9. og einn á Egilsstöðum 22. nóvember. Turnfálki sást í Suðursveit 23. nóvember og keldusvín náðist á báti djúpt út af Skagatá 1. nóvember. Af vaðfuglum var dílastelkur í Sandgerði 2. nóvember athyglisverðastur. Skógarsnípur sást í Suðursveit 2., Nesjum 3. og Öræfum 11. nóvember, 2 grálóur 3. og 3 lappajaðrakanar 24. nóvember á Horni. Dvergmáfur sást á Höfn 10. og eyrugla í Fljótum 27. nóvember. Þrír strandtittlingar sást í Ingólfshöfða 18. nóvember. Glóbrystingur fannst nýdauður í Fnjóskadal um 6. nóvember

og annar sást 10. nóvember á Eskifirði. Söngþröstur var á Höfn 8. nóvember. Hauksöngvari sást í Nesjum 2. og garðsöngvari 10. nóvember á Eskifirði. Hettusöngvarar voru mjög áberandi framan af mánuðinum á austan- og sunnanverðu landinu, en þá sást alls 41 fugl. Auk þess sáust 2 á Siglufirði 25. nóvember. Fyrstu vikuna sáust alls 11 gransöngvarar í Pistilfirði, Breiðdal, á Suðausturlandi og Reykjanesskaga, og einn ógreindur lauf/gransöngvari að auki. Tveir glókollar voru í Suðursveit 2. nóvember. Þá sáust fjallafinkur í Örnæfum 1. og 12. og á Höfn 6. nóvember og krossnefur á Eskifirði 2. nóvember.

Desember: Slæðingur sást enn af hröfnungum en þeim hafði þó fækkað verulega. Gráhegrar sáust á nokkrum stöðum á landinu, alls 12 fuglar, þar af 6 í Ölfusforum. Minna bar á öðrum tegundum. Turnfálki sást í Reykjavík 25. desember sem er óvenju seint. Þrjár vepjur fundust í Mýrdal og ein þeirra dauð. Dvergsnípa sást að Laugarvatni 2. og önnur í Reykjavík 26. desember. Ísmáfur var á Höfn 20. desember og a.m.k. 3 silkitoppur sáust í Reykjavík. Að lokum skal geta gransöngvara í Mýrdal 7. desember og glókolls í Fljótshlíð í byrjun mánaðarins.

Skýringar við tegundaskrá

Þeir sem nefndir eru á eftir hverri at-hugun eru annað hvort finnendur eða hafa tilkynnt fyrst um viðkomandi fugl eða fugla. Notaðir eru upphafsstafir þeirra sem koma oftast en fimm sinnum fyrir. Ef annað er ekki tekið fram, er aðeins um einn fugl að ræða. Sýslur eru í stafrófsröð, en athuganir innan þeirra eru yfirleitt í tímaröð. Til einföldunar er kaupstöðum skipað undir sýslur, Kjósarsýslu undir Gullbringusýslu og Hnappadalssýslu undir Snæfellsnessýslu. Við gerð súlurita og korta yfir fundartíma og fundarstaði nokkurra vetrargesta eru einnig notuð gögn úr

síðustu flækingaskýrslu. Mánaðanöfn eru skammstöfuð.

☆ merkir að fugli hafi verið safnað eða hann fundist dauður, og ef hann er geymdur á Náttúrufræðistofnum Íslands er skráningarnúmers getið [RMxxxxx]. „fd“ merkir af fugl hafi fundist dauður, „fnd“ að hann hafi fundist nýdauður og „fld“ fundist löngu dauður. Hvað máfa varðar merkir „á fyrsta sumri“ að viðkomandi fugl sé u.þ.b. ársgamall, og „á öðru sumri“ að hann sé u.þ.b. 2ja ára.

Þrjár tölur í sviga fyrir aftan tegundarnafn merkja: (1) Fjöldi fugla sem sást fyrir 1979. Ef fjöldinn er ekki þekktur er sett bandstrik (-). (2) Fjöldi fugla á árunum 1979 til 1990. (3) Fjöldi fugla sem sást 1991. – Þessar tölur eru *lsgmarks-fjöldi* einstaklinga að mati skýrsluhöfunda.

Tegundaskrá 1991

Svaltrosi *Diomedea melanophris* (2,1,0)
Suðurbhel. – Mjög sjaldgæfur flækingur. Sést þó nær árlega í N-Atlantshafi.
1990:
Gull: Hafnaberg, 7. júlí 1990 (GP).

Gráskrofa *Puffinus griseus* (52,54,2)
Suðurbhel. – Leitar til N-Atlantshafs utan varptíma og sést árlega hér við land.
Á sjó: 34 sjóm S af Þorlákshöfn (63°14'N, 21°28'V), 29. ágúst (Jón H. Sigurbjörns-son).
Sex til sjö sjóm. SSA af Skrúð, 14. okt (PL, Svavar Kristinsson).

Bjarthegri *Egretta garzetta* (0,2,1)
Slitrótt í sunnanverðri Evrópu, Afríku og Asíu. – Mjög sjaldgæfur flækingur hér á landi.
Rvík: Elliðavatn, um 28.-31. okt (Vignir Sigurðsson ofl).

Gráhegri *Ardea cinerea* (-,567,70)
Evrópa, Asía og sunnanverð Afríka. – Nokkrir tugir fugla sjást á hverju hausti og

sumir fram eftir öllum vetri. Þeir sjást einnig að sumarlagi.

Árn: Ölfusforir, fimm 6. jan (BH, JÓH), einn 18. apríl til 5. maí (Anthony D. Fox, Andrew Stewart, Carl Mitchell ofl), tveir í júní til júlí (EÓÞ), þrír 3. sept (EÓÞ, JÓH), sex 15. des (SR).

Vatnsvík við Þingvallavatn, 1. maí (KM).
Stokkseyri, 26. sept (Hrafn Jóhannsson).
Selfoss, 12. okt, 17. okt, tveir 20. okt, sex 9. nóv (ÖÓ).

V-Barð: Skápadalur í Patreksfirði, 26. sept (Tryggvi Eyjólfsson).

Eyf: Dalvík, 28. des (Gerhard Ó. Guðnason).

Gull: Hafnarfjörður, 26. jan (Sveinn Þorsteinsson).

Hvassahraun, fd 4. feb ☆ [RM10455], merktur sem ungi í hreiðri Brit. Mus. 1280951 í Cheshire í Englandi 22. apríl 1990 (Magnús Þorkelsson), 22.-26. okt (GP, GP).

Straumsvík, 24.-26. okt (Guðmundur Pétursson).

Hvalsnes á Miðnesi, 5. okt (EÓ, GPH, GP, GP, HG).

A-Hún: Hnausar í Þingi, 20. jan til 1. feb (Kristinn Pálsson).

N-Múl: Seyðisfjörður, einn 22. okt 1990 til 5. mars (Rúnar Eiríksson), sjá einnig skýrslu 1990.

Lindarbrekka í Bakkafirði, 9. okt (Baldur Friðriksson).

S-Múl: Egilsstaðir, 28. sept, 19. okt, tveir í lok okt, 22.-24. nóv, 18. des, 28. des (SP).

Reyðarfjörður, lok sept til 2. okt (Þóroddur Helgason ofl).

Rang: Núpar undir Eyjafjöllum, þrír um veturinn 1990 til 1991 (Vigfús Andrésson).

Áshóll í Holtum, 9. feb (Hrafn Óskarsson).

Rvík: Grafarvogur, 14. okt (BH).

Ellidavatn, 7. des (Magnús Magnússon).

Ellidaár, 25. des (Þorvaldur Björnsson).

A-Skaft: Höfn í Hornafirði, 2.-5. jan (BP), tveir 6.-11. jan (BA ofl), 12. jan til 24. feb, tveir 28. feb til 8. mars (BP ofl), 15. okt (BP).

Hofsnes í Öræfum, 16. feb (Einar Sigurðsson).

Fagurhólmsmýri í Öræfum, fjórir 25. feb (Ari B. Sigurðsson), fjórir um 15. okt (Ari B. Sigurðsson).

Þveit í Nesjum, 31. mars (BA).

Hólar í Nesjum, tveir 24. ágúst (BB).

Hjarðarnes í Nesjum, 12. okt (BA).

V-Skaft: Prestbakki á Síðu, þrír 29. sept (Jóhann Pálsson).

Skeiðflötur í Mýrdal, 10.-11. okt (JGG ofl).

Skag: Keldudalur í Hegranesi, tveir seint um haustið (Leifur Þórarinnsson).

Snæf: Rif, fimm í byrjun maí (Smári J. Lúðvíksson), sept til okt (Sæmundur Kristjánsson).

Vestm: Heimaey, 29. okt (Sigurgeir Sigurðsson), 28. des (Friðrik Jesson, Kristján Egilsson).

N-Ping: Sævarland í Pistilfirði, 15.-18. sept (Guðjón Gamalielsson).

Núpsvatn í Núpasveit, 8. okt (Margrét Nikulásdóttir), byrjun nóv (Jónas Þórgímsson).

S-Ping: Húsavík, 2. okt (SG).

Hagi í Aðaldal, um 6.-20. okt (Jón Fornason ofl).

Á sjó: Um 100 sjóm SV af Reykjanesi, 12. mars (Gísli Arnbergsson).

Dvergsvanur *Cygnus columbianus bewickii* (1,11,1)

Síbiría (*C.c. bewickii*) og N-Ameríka (*C.c. columbianus*). – *C.c. bewickii* er fremur sjaldgæfur flækingur hér á landi, en þó nær árviss á síðari árum

Skag: Syðri-Húsabakki við Vestari-Héraðsvötn, ungf 27. maí (ÓE).

Snjógæs *Anser caerulescens* (-,104,0)

N-Kanada, NV-Grænland og NA-Síbiría. – Lifir sums staðar hálfvillt í Evrópu. Árviss hér á landi, oftast í fylgd með blesgæsum.

1989:

N-Múl: Fossvellir í Jökulsárhlið, „blágæs“ 3.-8. maí 1989 (Halldór W. Stefánsson).

Kanadagæs *Branta canadensis* (-,46,1)

Norðurhluti N-Ameríku. – Verpur víða villt og hálfvillt í Evrópu. Árviss hér á landi, og eiga í hlut bæði amerískir og evrópskir fuglar.

Rang: Þykkvibær, 20. apríl (JÓH, ÓE), undirtegundin *parvipes*.

Margæs *Branta bernicla bernicla* (0,3,1)

Túndrur Síbiríu. – Þessi undirtegund margæsar hefur vetursetu í Danmörku, Hollandi, SA-Englandi og Frakklandi. Hún er sjaldgæfur flækingur hér á landi.

N-Fing: Ásmundarstaðir á Melrakkaslétu,
20. maí (BB, HE).

Brandönd *Tadorna tadorna* (26,16,5)

NV-Evrópa, slitrótt í S-Evrópu og Mið-Asía. – Fremur sjaldséð hér á landi, en óvenju margar hafa sést undanfarin tvö ár.

A-Barð: Reykhólar, 11. maí til um 25. júní
(Tómas Sigurgeirsson).

V-Barð: Geitagil í Örlygshöfn, miður maí
(Anon).

Eyf: Akureyri, þrjár um vorið (Gunnar Egilsson).

N-Múl: Seyðisfjörður, kvenf/ungf 23. nóv
1990 til 3. jan (Valgeir Sigurðsson ofl),
sjá einnig skýrslu 1990.

1985:

Eyf: Hörgárósar, 27. maí 1985 (Þórir
Snorrason).

Mandarínönd *Aix galericulata* (0,3,1)

Austast í Asíu, Japan og innfluttur stofn á
Bretlandseyjum (nú um 1000 pör). – Sjaldséð
hér á landi. Fuglar sem sjást hér eru
taldir vera frá Bretlandseyjum.

N-Múl: Seyðisfjörður, karlf 1. maí (Rúnar
Eiríksson, Sólveig Sigurðardóttir ofl).

Ljóshöfðaönd *Anas americana* (28,44,1)

Norðurhluti N-Ameríku. – Árviss hér á
landi og víðar í Evrópu. Sumir ljóshöfðasteggir,
sem sjást hér, eru paraðir rauðhöfðakollum.

Árn: Pollengi í Biskupstungum, fullu karlf
14. júlí (Böðvar Þ. Unnarsson, JÓH).

Kynbl. ljóshöfðaandar og rauðhöfðaandar

Anas americana × *penelope*

S-Ping: Álftagerði í Mývatnssveit, karlf 30.
maí (ÁE).

Urtönd *Anas crecca carolinensis* (6,31,3)

Norðurhluti N-Ameríku. – Ameríska undirtegund
urtandarinnar er árviss í Evrópu og nær árviss
hér á landi.

Árn: Hrosshagavík í Biskupstungum, karlf
19. apríl til 20. maí (Anthony D. Fox,
Andrew Stewart, JÓH, ÓE ofl).

Spóastaðir í Biskupstungum, karlf 20. apríl
(Anthony D. Fox).

Gull: Ásláksstaðir á Vatnsleysuströnd, karlf
8. júní (GP, Arndís Ö. Guðmundsdóttir).

1990:

Vestm: Heimaey, vor 1990 ☆ [RM10633]
(Reynir Jóhannesson).

Taumönd *Anas querquedula* (9,17,1)

Evrópa og Asía. – Fremur sjaldgæfur flæk-
ingur.

A-Skaft: Fornustekkar í Nesjum, karlf 12.-
13. maí (BA ofl).

Skeiðönd *Anas clypeata*

Evrópa, N-Asía og norðanverð Ameríka. –
Sjaldgæfur varpfugl.

Gull: Miðhús í Garði, par 1. maí (SR).

Rang: Skúmsstaðavatn í V-Landeyjum,
kvenf 24. ágúst (EÓP, JÓH).

A-Skaft: Höfn í Hornafirði, karlf 1. maí til 6.
júní (BP, EP ofl).

Fornustekkar í Nesjum, tveir karlf 13. maí
(BA).

Skag: Hróarsdalur í Hegranesi, par 24. maí,
tveir karlf 21. júní (ÓE).

Hrísey í Austari-Héraðsvötnum, par 25.
maí (ÓE).

Sauðárkrókur, par 27. maí (Kristján B.
Jónsson).

S-Ping: Helgavogur við Mývatn, karlf 17.
maí (BB), par og tveir karlf 22. maí
(ÁE).

Sandur í Aðaldal, fimmtán 8. sept (GH,
Sigurlaug Elmarsdóttir).

Síflækur í Aðaldal, tólf 8. sept (GH, Sig-
urlaug Elmarsdóttir).

Skutulönd *Aythya ferina* (-,62,6)

Miðbik Evrópu og Asíu. – Árviss og hefur
orpið hér á landi.

S-Múl: Egilsstaðir, karlf 15.-22. apríl (SP).

Mýr: Ferjubakkafloi (Hópið) í Borgarhr.,
karlf 9. maí (Anthony D. Fox, Andrew
Stewart, JÓH).

S-Ping: Mývatn, karlf 9. maí við Ytri-Höfða
(AG), karlf á Ytriflóa og tveir karlf á
Strandarbolum 29. maí, karlf 30. maí á
Neslandavík (ÁE), kvenf 8. júlí á Nes-
landavík (EÓ).

Hringönd *Aythya collaris* (3,13,1)

N-Ameríka. – Fremur sjaldgæfur flæk-
ingur hér á landi.

S-Ping: Mývatn, karlf við Haganes 20. maí
(ÁE).

Æðarkóngur *Somateria spectabilis*

(-,435,32)

Nyrstu héruð N-Ameríku og Síbiríu, Grænland og Svalbarði. – Sést hér allt árið, en er algengastur seinni part vetrar.

Eyf: Siglufjörður, karlf 27.-28. maí (Örlygur Kristinnsson).

Akureyri, fullu karlf 30. maí (Ekhardt Thorstensen, ÓE, Ævar Petersen).

Gull: Hafnarfjörður, kvenf 9. feb (AG).

Hafnir, tveir karlf 22. feb, tveir karlf og kvenf 23. feb (AG).

Sandgerði, fullu karlf og ungur karlf 1. mars (HE).

Grindavík, fullu karlf 10. mars (HE).

Garðskagi, par 30. mars (SR ofl).

Garðabær, fullu karlf frá 20. apríl og fram á sumar, líklega sami fugl og 1990 (BB ofl), sjá einnig skýrslu 1990.

Keflavík, fullu kvenf og ungur kvenf 28. des (GP).

N-Ísf: Bolungarvík, fullu karlf um 2.-9. apríl (Guðmundur Jakobsson).

Vigur, tveir karlf um vorið (Björn Baldursson).

Æðey, amk tveir karlf um vorið (Jónas Helgason).

V-Ísf: Auðkúla í Arnarfirði, karlf um vorið (Hreinn Þórðarson).

Lambeyri í Tálknafirði, karlf um vorið (Stefán Kristjánsson).

S-Múl: Eskifjörður, fullu karlf 19. feb til 1. apríl (PL ofl), ungur karlf 24. mars (PL).

Kolmúli í Reyðarfirði, karlf 29. des (PL).

Rvík: Skerjafjörður, fullu karlf í byrjun feb (GPH).

Sundahöfn, fullu karlf 22. feb til 29. mars (JÓH ofl).

Strand: Drangar í Árneshr., karlf um vorið (Sveinn Kristinnsson).

N-Þing: Raufarhöfn, ungur karlf 20. maí (BB, HE).

S-Þing: Ærvík við Skjálfanda, karlf 10. feb (SG).

Út af Flateyjardal, karlf 28. feb (AG).

Mánárbakki á Tjörnesi, kvenf 12. mars (BB).

Skjálfandafljótsós, fullu karlf 18. maí (HE).

Gvendarbás sunnan Húsavíkur, ungur karlf 28. maí (HE).

1984 eða 1985:

N-Ísf: Skálavík í Mjóafirði, karlf um vorið 1984 eða 1985 (Geir Baldursson).

1986:

Strand: Húsavík í Steingrímsfirði, karlf um vorið 1986 (Matthías Lýðsson).

1988:

V-Ísf: Lækur í Dýrafirði, karlf um vorið 1988

2. mynd. Bliksandarsteggur *Polysticta stelleri* paraður æðarkollu (á hreiðri). Hnjótur í Örlyghöfn, 8. júní 1991. Ljós. Ib K. Petersen.

(Sæmundur Porvaldsson).

1988 eða 1989:

N-Ísf: Borgarey í Ísafjarðardjúpi, karlf um vorið 1988 eða 1989 (Baldur Vilhelms-son).

1989:

V-Barð: Hnjótur í Örlygshöfn, karlf um vorið 1989 (Egill Ólafsson).

V-Ísf: Auðkúla í Arnarfirði, karlf um vorið 1989 (Hreinn Pórðarson).

Innri-Veðraá í Önundarfirði, karlf um vorið 1989 (Hreinn Magnússon).

Lækur í Dýrafirði, karlf um vorið 1989 (Sæmundur Porvaldsson).

Strana: Drangar í Árneshr., tveir karlf um vorið 1989 (Sveinn Kristinsson).

1990:

N-Ísf: Skálavík í Mjóafirði, karlf um vorið 1990 (Geir Baldursson).

Æðey, tveir karlf um vorið 1990 (Jónas Helgason), sjá einnig skýrslu 1990.

V-Ísf: Auðkúla í Arnarfirði, karlf um vorið 1990 (Hreinn Pórðarson).

Innri Hjarðardalur í Önundarfirði, karlf um vorið 1990 (Sólveig B. Magnúsdóttir).

Innri-Veðraá í Önundarfirði, karlf um vorið 1990 (Hreinn Magnússon).

Lækur í Dýrafirði, karlf um vorið 1990 (Sæmundur Porvaldsson).

Strand: Drangar í Árneshr., tveir karlf um vorið 1990 (Sveinn Kristinsson).

Kynblendingur æðarfugls og æðarkóngs

Somateria mollissima × *spectabilis* (-,16,1)

N-Ísf: Æðey, karlf um vorið (Jónas Helgason).

Blikönd *Polysticta stelleri* (0,4,2)

NA-Síbería og Alaska. – Sjaldséð en árviss í Evrópu. Sjaldgæfur flækingur hér.

V-Barð: Hnjótur í Örlygshöfn, fullu karlf paraður æðarkollu 8. júní (Birkir Bárðarson, Ib K. Petersen ofl), 2. mynd, sást e.t.v. á sama stað árið áður.

A-Skaft: Höfn í Hornafirði, kvenf 19. sept til 29. des (BP ofl).

Korpönd *Melanitta fusca* (10,23,3)

N-Evrópa, N-Asía, Kákasus og N-Ameríka. – Fremur sjaldséður, en þó nær árviss flækingur.

V-Barð: Sæból í Tálknafirði, fullu karlf 12. júní (Birkir Bárðarson, Ib K. Petersen).

S-Ping: Út af Flateyjarðal, karlf 28. feb (AG).

Skjálfandafljótsós, fullu karlf 28. maí (HE).

Hjálmönd *Bucephala albeola* (1,1,0)

Norðanverð N-Ameríka. – Mjög sjaldséð í Evrópu, sem og hér á landi. Talið er að um einn og sama fugl sé að ræða, sem sést hefur frá 1988.

S-Ping: Mývatn, fullu karlf 18. maí á Miðkvísl í Laxá, karlf 9. ágúst á Neslandavík, líklega sami fugl (ÁE).

Hvinönd *Bucephala clangula*

N-Evrópa, N-Asía og N-Ameríka. – Vetrargestur, einkum á SV-landi og Mývatni. Sést hér einnig á sumrin. Einnig er getið ógreindra hvinanda/húsanda (ógr *Bucephala*) utan Sogs, Mývatns og Gullbringusýslu.

Árn Vatnsvík við Pingvallavatn, tveir kvenf 10. feb (KM).

Sogið og Úlfhljótsvatn, 29 fuglar (13 fullu karlf, 2 ungir karlf, 9 kvenf og 5 kvenf/ungf) 1. mars (AG), 12 fuglar 12. mars (JÓH), 6 fuglar (2 karlf og 4 kvenf/ungf) 15. des (SR), 18 fuglar (11 fullu karlf, ungur karlf og 6 kvenf) 28. des (AG, ÁE).

Brúará v/Spóastaði í Biskupstungum, fullu karlf 18. apríl til 7. maí (JÓH, ÓE ofl), fullu karlf 22. des (Ingólfur Guðnason).

Laugarvatn, tveir ungir karlf 1. nóv, þrír fullu karlf 28. des (Ingólfur Guðnason).

Borg: Akranes, 28. des (Hannes V. Birgisson, Kristján Pórðarson, Pórarinn Kristmundsson, Pórður Ö. Kristjánsson).

Eyf: Friðland í Svarfaðardal, kvenf 4.-11. okt (Gerhard Ó. Guðnason).

Gull: Ósar, fullu karlf 22. feb (AG).

S-Múl: Egilsstaðir, fullu karlf 5.-22. apríl (SP), karlf 23.-24. nóv (SP).

Rvík: Skerfajörður, 17 fuglar (6 fullu karlf, ungur karlf og 10 kvenf) 10. jan (EÓP, JÓH), 17 fuglar (7 fullu karlf, 2 ungir karlf og 8 kvenf) 19. jan (Árni W. Hjálmarsson, JÓH ofl), 3 karlf og kvenf 27. jan (GPH, HG), 24 fuglar (10 fullu karlf, ungur karlf og 13 kvenf) 23. feb (GPH), 7 karlf 18.-26. nóv, 13 kvenf/ungf 18. nóv og 14 kvenf/ungf 24.-26. nóv (SR), 29 fuglar (9 karlf, 20 kvenf) 21. des (ÓKN,

SR), 9 fuglar 28. des (Árni W. Hjálmars-son).

Ellidavatn, 17 fuglar (7 fullu karlf, 2 ungir karlf og um 8 kvenf) 9. feb, líklega sömu fuglar og voru í Skerjafirði (EÓP, JÓH), sjö 31. okt (BH, Broddi R. Hansen, EÓP, Erpur S. Hansen, ÓE, ÓKN), tíu 1. nóv (KM), tveir karlf 31. des (Mats Hjelte).

Skag: Hópsvatn í Fljótum, tveir karlf 6.-11. okt (Þorlákur Sigurbjörnsson).

Vestm: Heimaey, karlf og kvenf 4. des (Ingi Sigurjónsson, Sigurgeir Sigurðsson).

N-Ping: Lón í Kelduhverfi, ungur karlf 26. jan, 5 fuglar (3 fullu karlf, 2 kvenf) 26. jan til 9. feb, 5 fuglar (2 fullu karlf, ungur karlf og 2 kvenf) 2. mars (SG ofl), 4 fuglar (3 karlf og kvenf) 27. okt, 7 fuglar (5 karlf, 2 kvenf) 7. des, 8 fuglar (6 karlf, 2 kvenf) 13. des, 11 fuglar (7 fullu karlf, ungur karlf, 3 kvenf) 28. des (SG), 15 fuglar (10 karlf, 5 kvenf) 29. des (GH, SG).

Krossdalur í Kelduhverfi, fullu karlf 29. des (GH, SG).

S-Ping: Mývatn, fullu karlf við Kálfatjörn og ungur karlf við Voga 3. mars (BB, SSI), fullu karlf við Vindbelg og karlf við Stakhólstjörn 9. maí (AG), tveir ungir karlf 20. maí við Hrutey, fullu karlf og þrír ungir karlf 21. maí við Kálfaströnd, ungur karlf 24. maí í Laxárdal (ÁE).

Laugar í Reykjadal, fullu karlf 25. maí (ÁE).

1984:

S-Ping: Mývatn, 21. maí við útfall Laxár (Ingimar Ahlén), sjá einnig skýrslu 1984.

1990:

Rvík: Skerjafjörður, tveir karlf 13. apríl 1990

(Gerhard Ó. Guðnason), sjá einnig skýrslu 1990.

Hrókönd *Oxyura jamaicensis* (2,31,3)

Vestanverð Norður- og Suður-Ameríka. – Flutt til Evrópu og verpur nú víða á SV-Englandi. Nær árviss á síðustu árum hér á landi og talin koma frá Englandi.

Snæf: Hellissandur, fullu karlf 14. júní (Chris Smeenk, Nellie Smeenk).

S-Ping: Mývatn, par 8. ágúst á Stakhólstjörn (ÁE), karlf 9. ágúst við Skútustaði (Gerhard Ó. Guðnason ofl), par 22. ágúst og karlf 23. ágúst í Álftavogi (Magnus Brandel, Peter Öhrström).

Turnfálki *Falco tinnunculus* (26,21,2)

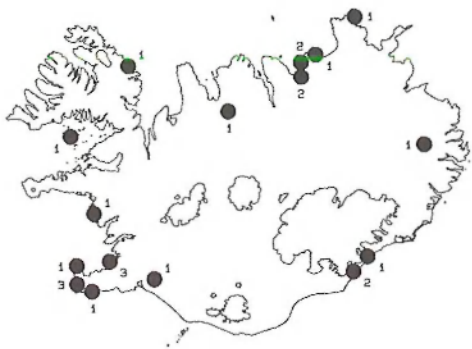
Evrópa, Asía og Afríka. – Fremur sjaldgæfur flækingur, en sést þó á hverju ári.

Rvík: Vatnsmýrin, karlf 25. des (HPH).

A-Skaft: Reynivellir í Suðursveit, kvenf 23. nóv (BA).

1989:

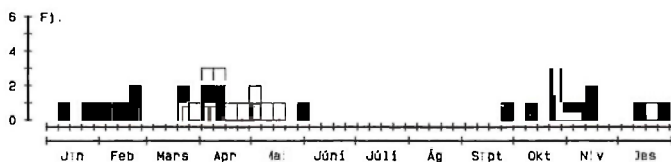
S-Ping: Húsavík, um 11. okt 1989 (Arnbjörn Kristjánsson, Ólafur Þórarinnsson).

4. mynd. Fundarstaðir og fjöldi hvítfálka 1979 til 1991. – *Distribution and number of white morph Gyr Falcons Falco rusticolus „candicans“ in 1979 to 1991.*

3. mynd. Fjöldi hvítfálka eftir vikum á árunum 1979 til 1991. Dökku súlurnar sýna fyrstu athuganir. – *Number of white morph Gyr Falcons Falco rusticolus „candicans“ seen each week from 1979 to 1991. The dark columns show the first observation for a given bird.*

Grænlenkir fálkar *Falco rusticolus* "candicans" 1979-1991

5. mynd. Keldusvín *Rallus aquaticus*. Hraun í Ölfusi, 20. janúar 1991. Ljós. Jóhann Óli Hilmarsson.

Fálki *Falco rusticolus „candicans“* (-,25,2)
Grænland, Kanada og Alaska. – „Hvítfálkar“ sjást hér árlega. – 3.-4. mynd.

A-Barð Flatey á Breiðafirði, miður apríl (Hafsteinn Guðmundsson).

S-Fing: Laxamýri í Aðaldal, 8. apríl (Jón Gunnarsson).

Förufálki *Falco peregrinus* (1,3,1)

Evrópa, N-Asía, norðanverð N-Ameríka og víðar. – Sjaldgæfur flækingur.

Á sjó: Um 47 sjóm S af Reykjanesi (63°02'N, 22°39'V), 24. okt ☆ [RM10543] (Áhöfnin á Venusi frá Hafnarfirði).

Keldusvín *Rallus aquaticus* (-,54,4)

Evrópa og Asía. – Keldusvín eru sennilega hætt að verpa hér á landi. Sjást þó árlega, en það eru líklega flækingufuglar.

Árn: Hraun í Ölfusi, 6.-20. jan (BH, JÓH ofl), 5. mynd.

Gull: Vogar á Vatnsleysuströnd, 29. des (Erpur S. Hansen).

N-Múl: Hvannstöð í Borgarfirði eystri, 29. des (Anna Jónsdóttir).

Á sjó: Um 40 sjóm NNA af Skagatá (66°45'N, 19°37'V), 1. nóv náð og sleppt daginn eftir í Borgarfirði (Birgir Þorbjarnarson).

Selrhæna *Gallinula chloropus* (42,17,2)

Evrópa, Asía og Ameríka. – Fremur sjaldgæfur flækingur hér á landi.

N-Múl: Engihlíð í Vopnafirði, 19. mars (Gauti Halldórsson).

S-Fing: Hagi í Aðaldal, 11. apríl (Jón Fornason).

Bleshæna *Fulica atra* (129,49,1)

Evrópa, Asía og Ástralía. – Árviss og hefur orpið hér.

Strand: Pambárvellir í Bitrufirði, 27. apríl (Sveinn Eysteinnsson), náð og sleppt tveimur dögum síðar á Tjörnina í Reykjavík (merkt „315651“) og sást á þeim slóðum til 22. maí.

Grálóa *Pluvialis squatarola* (16,49,5)

Nyrstu héruð Síbiríu og N-Ameríku. – Árviss að haust- og vetrarlagi, en sést einnig á sumrin.

Gull: Sandgerði, tvær 20.-26. jan (Arnar Helgason ofl), 22. sept (GP, HG).

Fuglavík á Miðnesi, 5. okt til 9. nóv (GP ofl).

Gerðar í Garði, 5. okt (GPH, GP).

A-Skaft: Horn í Nesjum, tvær 3. nóv (BB, SSI).

Vepja *Vanellus vanellus* (-,451,74)

Evrópa og N-Asía. – Árviss og hefur orpið hér. – 6. mynd.

Borg: Eystra Súlunes í Melasveit, 4.-5. feb (Bergþór Helgason, JGG)

Bjarteyjarsandur á Hvalfjarðarströnd, feb (Anon).

Dal: Geirmundarstaðir á Skarðsströnd, 14. feb (Dagný Karlsdóttir, Edda Hermannsdóttir, Hermann Karlsson).

Eyf: Klauf í Eyjafirði, kvenf miður maí til

Vepja
Vanellus vanellus

Month	Frequency (Fj.)
Sept 1990	0
Oct 1990	0
Nóv 1990	0
Des 1990	0
Jan 1991	1
Feb 1991	29
Mar 1991	32
Apr 1991	8
Máj 1991	2
Jún 1991	1
Júli 1991	1
Ág 1991	1

Vestm: Heimaey, tvær 8. feb, 22 fuglar 9. feb, níu 12. feb (Sigurgeir Sigurðsson ofl).

N-Ping: Kópasker, 14. feb til um 24. feb
(Auðunn Benediktsson).

1990:

Rang: Bakki í Austur-Landeyjum, haust
1990 (Anon).

Vestm: Heimaey, 23. okt 1990 (Hávarður B. Sigurðsson).

Fitjatita *Calidris pusilla* (0,2,1)

Kanada og Alaska. – Fremur sjaldgæf í Evrópu og mjög sjaldgæf hér á landi.

Gull: Fuglavík, ungf 5. okt ☆ [RM10539]
(EÓ, GPH, GP, Gp, HG).

Rákatíta *Ca idris melanotos* (2,18,1)

Kanada, Alaska og NA-Síbiría. – Algengasti ameríski vaðfuglinn í Evrópu, sjaldgæfari en vaðlatíta hér á landi, en er þó orðin nær ár-viss.

Gull: Garđskagi, 23. sept (BH).

Gerðar í Garði, 5.-19. okt (GPH, GP ofl),
líklega sami fugl og á Garðskaga.

Spóatíta *Calidris ferruginea* (3,17,3)

N-Síbiría. – Algeng um fartímann í V-Evr-
ópu, en fremur sjaldgæf hér.

Gull: Sandgerði, tvær 14. sept, ein 21. sept
(GP, Kári Joensen ofl).

Garðskagi, þrjár 14. sept, ein 21. sept, tvær 22.-28. sept (GPH, GP, GÞ, Kári Joensen ofl), 7. mynd, líklega að einhverju leyti sömu fuglar í Sandgerði og á Garðskaga.

Rúkragi *Philomachus pugnax* (26,36,1)

N-Evrópa og Asía. – Árviss flækingur, sem sést bæði að vor- og haustlagi. – 8. mynd.

Gull: Sandgerði, 26. sept, (HG).

25

(32,39,6)

Árn: Bakki í Ölfusi, 6.-20. jan (BH, JÓH ofl).

Gull: Hvalsnes á Miðnesi, 5. okt (GP).

Rvík: Grafarlækur, 26. des (HPH).

A-Skaft: Reynivellir í Suðursveit, 20. jan
(BA).

7. mynd. Tvær spóatítur *Calidris ferruginea* af þremur við Garðskaga, 14. september 1991. Ljós. Gunnlaugur Þráinsson.

(119,162,11)

N-Múl: Fellabær, 20.-28. mars, fd 16. apríl (SP ofl).

S-Múl: Miðhús við Egilsstaði, 21. mars
(Hlynur Halldórsson).

Úfsstaðir á Völlum, 17. maí (BB).

A-Skaft: Bæjarstaðaskógur í Örnæfum, fd 16.
mars (HB).

Reynivellir í Suðursveit, 30. mars (BA).

Kvísker í Öræfum, 19. okt merkt „511689“
(HB).

Skálafell í Suðursveit, 2. nóv (BA).

Dilksnes í Nesjum, 3. nóv (BB).

Svínafell í Örfæfum, 11. nóv (JÞ).

S-Ping: Laugar í Reykjadal, 6. jan (Dagur Tryggvason, Hjörtur Tryggvason, Sveinn Tryggvason).

Húsavík, 20.-21. mars (Vigfús Guðmundsson ofl).

1988:

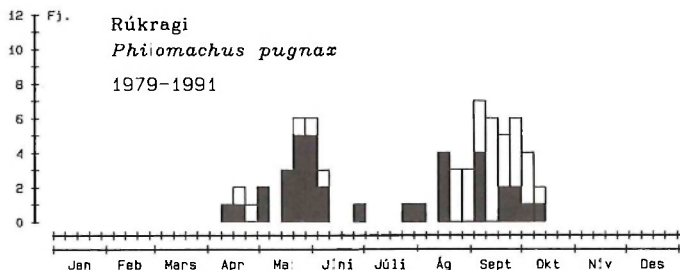
N-Ping: Ærlækur í Öxarfirði, fld 16. maí
1988 (ÓKN).

(105, 127, 6)

Skandinavía, Síbiría og Alaska. – Haust- og vetrargestur á SA- og SV-landi, en mun sjaldgæfari en fiöruspói.

Gull: Sandgerði, 20. jan, 23. feb (JÓH ofl),
(sjá einnig skýrslu 1990), 28. sept til 16.
nóv (AÖS, SR ofl).

A-Skaft: Höfn í Hornafirði, tveir 7. des 1990 til 28. mars (BP, EP), (sjá einnig skýrslu 1990), 18. ágúst til 11. sept (BP, EP ofl), tveir 19. sept til 3. jan 1992 (BB, SSI ofl). Horn í Nesjum, þrír 24. nóv (BB).

8. mynd. Fjöldi rúkraga eftir vikum á árunum 1979 til 1991. Dökku súlurnar sýna fyrstu athuganir. – *Number of Ruffs Philomachus pugnax seen each week from 1979 to 1991. The dark columns show the first observation for a given bird.*

Fjöruspói *Numenius arquata* (-,762,52)

Evrópa og Asía. – Vetrargestur, einkum á SA- og SV-landi, og hefur orpið hér. – 9. mynd.

Árn: Stokkseyri, 29. des (GPH, GP, HG, KM).

Dal: Klifmýri á Skarðsströnd, 31. maí (Edda Hermannsdóttir).

Gull: Miðnes (Stafnes-Gerðar), (framhald frá 1990) ellefu 20. jan, þrír 26. jan til 22. feb. Aftur einn 24. ágúst, átta 1. sept, tíu 19. okt, sjö 29. des (ýmsir), (Athugunum sem ekki sýndu fjölgun eða fækkun er sleppt).

Grindavík, 7.-14. sept (AÖS, BH, GH, GP), fimm 13. okt, fjórir 26. okt (EÓ, BH, GPH, HG, SR ofl).

Hlíð á Álftanesi, þrír 5. okt, 29. des (SR ofl).

Vogar á Vatnsleysuströnd, tveir 29. des (Erpur S. Hansen).

S-Múl: Breiðdalsvík, 19. okt (BB).

A-Skaft: Höfn í Hornafirði, (framhald frá 1990) 22 fuglar fram til 19. apríl, þrír til 9. maí, einn 12. maí (BP, EP), sjö 15. júlí, þrettán í júlí, 26 fuglar í ágúst, 27 fuglar 3.-21. sept, 20 fuglar til 25. des (BP, EP ofl).

N-Ping: Höskuldarnes á Melrakkaslétu, 20. maí (BB, HE), par e.t.v. við hreiður 21. júní (Porvaldur Björnsson).

Sótstelkur *Tringa erythropus* (2,3,1)

NA-Evrópa og Síbiría. – Far- og vetrargestur í Evrópu, en er mjög sjaldgæfur flækingur hér á landi.

A-Skaft: Höfn í Hornafirði, 25. apríl (BP, EP).

Dílástelkur *Actitis macularia* (1,2,1)

Norðanverð N-Ameríka. – Mjög sjaldgæfur flækingur hér á landi, en sést árlega í V-Evrópu.

Gull: Sandgerði, 2.-6. nóv ☆ [RM10554] (BH, GPH, GP, HG, SR ofl).

Ískjóí *Stercorarius pomarinus* (88,292,69)

Íshafslönd N-Ameríku og Síbiríu, einnig Grænland. – Einhver hluti stofnsins fer hér um vor og haust.

A-Bard: Norðari-Sandey í Flateyjarlöndum á Breiðafirði, fjórtán um 5. júní (Hafsteinn Guðmundsson).

Á sjó: 25 sjóm N af Kolbeinsey, 7. júní (HE).

Sporðagrunn, fullu 20. júlí (HE).

Við Kolbeinsey, fullu 22. ágúst, tveir fullu 7. sept, fullu og ungf 22. sept, amk fjórir fullu og amk tíu ungf 23. sept, fullu 30. sept (HE).

45 sjóm N af Straumnesi (67°12'N, 23°10'V), fullu og ungf 29. ágúst (KH, MN).

67 sjóm NNV af Straumnesi (67°30'N, 23°47'V), fjórir fullu og tveir ungf 29. ágúst (KH, MN).

50 sjóm N af Straumnesi (67°15'N, 23°20'V), fullu og tveir ungf 29. ágúst (KH, MN).

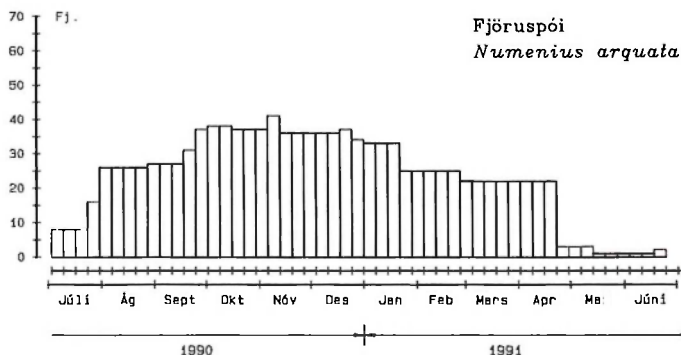
42 sjóm N af Kögri (67°10'N, 23°00'V), fullu 29. ágúst (KH, MN).

39 sjóm N af Kögri (67°08'N, 22°52'V), ungf 29. ágúst (KH, MN).

32 sjóm N af Kögri (67°00'N, 23°00'V), fullu 29. ágúst (KH, MN).

112 sjóm NNA af Kolbeinsey (68°58'N, 17°20'V), tveir fullu 30. ágúst (KH, MN).

9. mynd. Fjöldi fjöruspóa sem sáust í hverri viku milli 1.7.1990 og 30.6.1991. – *Number of Curlews Numenius arquata seen each week from 1.7.1990 to 30.6.1991.*

101 sjóm N af Kolbeinsey (68°50'N, 18°06'V), tveir fullu 30. ágúst (KH, MN).
 82 sjóm NNV af Kolbeinsey (68°30'N, 19°30'V), fullu 30. ágúst (KH, MN).
 81 sjóm NV af Kolbeinsey (68°18'N, 20°33'V), fullu 30. ágúst (KH, MN).
 142 sjóm NA af Kolbeinsey (69°10'N, 15°15'V), tveir fullu 31. ágúst (KH, MN).
 4 sjóm NV af Húsavíkurhöfða, fullu 3. sept (SG).
 89 sjóm NNV af Kolbeinsey (68°30'N, 20°25'V), ungf 7. sept (KH, MN).
 13 sjóm V af Straumnesi (66°25'N, 23°38'V), fullu 10. sept (KH, MN).
 35 sjóm N af Straumnesi (67°00'N, 23°15'V), þrír fullu og ungf 10. sept (KH, MN).
 40 sjóm N af Kögri (67°09'N, 22°54'V), tveir ungf 10. sept (KH, MN).
 3 sjóm út af Sandgerði (64°00'N, 22°48'V), fullu 11. sept (KH, MN).
 6 sjóm NV af Húsavíkurhöfða, ungf 22. okt (SG).

Fjallkjói *Stercorarius longicaudus* (97,47,17)
 Nyrsti hluti N-Ameríku, N-Evrópu og Sibiríu, einnig Grænland. – Fargestur, sjaldséðari en ískjói hér við land, og sést stundum inni í landi.

N-Fing: Ásmundarstaðir á Melrakkaslétu, sjö fullu 18. sept (GH, HE).

Á sjó: 50 sjóm N af Straumnesi (67°15'N, 23°20'V), fullu 29. ágúst (KH, MN).

45 sjóm N af Straumnesi (67°12'N, 23°10'V), fullu 29. ágúst (KH, MN).

101 sjóm N af Kolbeinsey (68°50'N, 18°06'V), fullu 30. ágúst (KH, MN).

108 sjóm NNA af Kolbeinsey (68°40'N, 16°02'V), fjórir fullu 31. ágúst (KH, MN).

89 sjóm NNV af Kolbeinsey (68°30'N, 20°25'V), fullu 7. sept (KH, MN).

Við Kolbeinsey, fullu og ungf 23. sept (HE).

Dvergmáfur *Larus minutus* (28,49,3)

Austanverð Evrópa og Mið-Asía. – Árlegur flækingur. Sést hér á öllum tímum árs, en þó einna helst snemma sumars.

Gull: Seltjarnarnes, fullu 28. mars (Mats Hjelte).

Kópavogur, árgamall 11.-12. maí (AÖS, AG ofl).

A-Skaft: Höfn í Hornafirði, fullu 10. nóv (BA).

Þernumáfur *Larus sabini* (16,5,1)

Grænland og íshafslönd N-Ameríku og Asíu. – Sjaldséður hér, en sést oft um fartím-ann að hausti við V-Evrópu.

Á sjó: 8 sjóm SA af Skrúð, ungf 13. okt (PL, Svavar Kristinsson).

Hringmáfur *Larus delawarensis* (1,34,3)

N-Ameríka. – Nær árlegur flækingur. Al-gengasti ameríski máfurinn hér við land, sem og annarsstaðar í Evrópu.

Gull: Seltjarnarnes, árgamall 18.-30. sept (HG ofl).

A-Skaft: Höfn í Hornafirði, fullu 7.-9. maí, fullu 27. júlí (BP), fullu 30. sept til 1992 (BB ofl), líklega sami fugl allan tímann.

S-Fing: Húsavík, fullu 28. apríl (BB).

Rósamáfur *Rhodostethia rosea* (12,8,2)

NA-Síbiría. – Sést nær árlega við strendur V-Evrópu, allt suður fyrir Bretlandseyjar. Fremur sjaldséður hér við land.

Árn: Stokkseyri, fullu fnd 28. júní ☆ [RM10556] (Elmar Guðnason, Stefán M. Jónsson).

S-Fing: Húsavík, fullu 23. júní til 16. júlí (HE ofl), 10. mynd.

Ísmáfur *Pagophila eburnea* (62,64,4)

Íshafseyjar N-Ameríku og Asíu, Svalbarði og Grænland. – Íshafsfugl, sem leitar lítið suður á bóginn á veturna. Sést hér þó ár-lega, einkum við Norðurland.

Gull: Grindavík, ungf 22. okt (Erlendur Jónsson).

Rvík: Skerjafjörður, ungf 9. jan (GPH).

A-Skaft: Höfn í Hornafirði, ungf 20.-31. des (BA, BB, SSI).

Á sjó: Við Kolbeinsey, árgamall í júní ☆ (Sæmundur Ólason).

Hringdúfa *Columba palumbus* (-,94,2)

Evrópa, NV-Afríka og V-Asía. – Árviss að vor- og sumarlagi. Hefur orpið hér.

A-Skaft: Kvísker í Örfæum, 27. apríl (HB). Svínafell í Örfæum, 26. maí (JP).

Turtildúfa *Streptopelia turtur* (-,60,3)

N-Afríka og Evrópa (nema Fennóskandía) austur í Mið-Asíu. – Nær árviss, einkum að sumar- og haustlagi.

10. mynd. Fullorðinn rósamáfur *Rhodostethia rosea*. Húsavík, 12. júlí 1991. Ljós. Elly Hooimeijer.

Eyf: Akureyri, 2. okt (Árni W. Hjálmarsson).

Rang: Tumastaðir í Fljótshlíð, 5. okt (HPH, SB).

Vestm: Heimaey, 22. okt (Sigurgeir Sigurðsson).

Snæugla *Nyctea scandiaca* (-,112,11)

Nyrstu héruð Evrópu, Asíu og N-Ameríku og N-Grænland. – Sést árlega og hefur orpið hér á landi.

Gull: Snorrastaðatjarnir á Vatnsleysuströnd, 20. maí (Páll Sigurðsson).

N-ísf: Hnífsdalur, um 6.-9. júní (Carlos N. Taroni ofl).

Æðey í Ísafjardardjúpi, 15. júlí (Helgi Þórarinsson, Þórarinn Helgason), sennilega sama og við Hnífsdal.

Mýr: Miðhús á Mýrum, 5. júní (Davið Jónsson, Gylfi Jónsson).

V-Skaft: Lakagígar, 16. júlí (Ólafur E. Einarsson ofl).

Skag: Ós Vestari-Héraðsvatna, mánaðamót jan/feb (Steinþór Tryggvason).

Hraun á Skaga, 5.-9. júlí (Geir Garðarsson, Marita Garðarsson ofl).

Strand: Bassastaðir í Steingrímsfirði, um 10. júlí (Guðbrandur Sverrisson).

N-Ping: Melrakkaslétta, 20. feb (Grétar Jónsson).

Harðbakur á Melrakkasléttu, 13. maí (skv Árna G. Péturssyni).

Vatnsendi á Melrakkasléttu, júní (Árni G. Pétursson), sennilega sama og við Harðbak.

S-Ping: Háls í Ljósavatnsskarði, 10. júlí (SG).

Katlar sunnan Sellandafjalls, 25.-29. ágúst (Gísli Sigurgeirsson ofl).

1990:

Á sjó: 100 sjóm N af Horni, apríl 1990, fylgdi skipinu til Reykjavíkur og fór þar í land (Magnús Halldórsson).

Eyrugla *Asio otus* (-,51,2)

Miðbik N-Ameríku, Evrópa og N-Afríka til Asíu. – Nær árviss, aðallega að haust- og vetrarlagi.

Skag: Sólgarðar í Fljótum, 27. nóv (Áshildur Öfjörð).

A-Skaft: Dilksnes í Nesjum, 11.-13. okt (BA, BB ofl).

Múrsvölungur *Apus apus* (104,140,5)

Evrópa og NV-Afríka til Mið-Asíu. – Árviss að vor- og sumarlagi.

Rvík: Reykjavíkurhöfn, fd 26. maí [RM10548] (Guðmundur Magnússon).

Hvassaleiti, 27. maí (Skúli Gunnarsson, Sveinn Jónsson).

Öskjuhlíð, tveir 29. maí (Agnar Ingólfsson).

S-Ping: Húsavík, 3. júlí (SG).

1989:

N-Múl: Þorvaldsstaðir á Langanesströnd, 25. maí 1989 (Anon).

1990:

Rvík: Árland, þrír 7. júlí 1990 (Gunnlaugur Jónsson).

Landsvala *Hirundo rustica* (-,424,7)

Evrópa, N-Afríka, Asía og N-Ameríka. – Árlegur gestur að vorlagi og hefur orpið hér nokkrum sinnum.

V-Barð: Lambavatn á Rauðasandi, 2.-3. júní (Tryggvi Eyjólfsson).

Tunga í Örlygshöfn, 9. júní (Birkir Bárðarson, Ib K. Petersen).

Eyf: Melgerðismelar í Eyjafirði, 27. júlí (Guðmundur Brynjarsson ofl).

N-Ísf: Arnardalur við Skutulsfjörð, 23. júní (Birkir Bárðarson, Ib K. Petersen).

Rvík: Korpúlfsstaðir, 7. sept (Þór Magnússon).

A-Skaft: Kvísker í Öræfum, 15. júní (HB).

Á sjó: Hornafjarðardjúp, maí ☆ [RM10555] (BA).

1987:

Gull: Reykjanesviti, tvær 22. júní 1987 (Ein- ar Ólafsson, ÓE).

1989:

N-Múl: Hrafnabjörg í Jökulsárhlíð, ein 10. júní 1989 (Halldór W. Stefánsson).

Bæjasvala *Delichon urbica* (-,221,3)

Evrópa, NV-Afríka og Asía. – Árleg á vorin og hefur orpið hér. Mun sjaldsédari en landsvala.

Árn: Selfoss, 30. ágúst til 3. sept (ÖÖ ofl).

A-Skaft: Kvísker í Öræfum, 29. ágúst (HB).

Á sjó: Kolluáall, 22 sjóm SV af Öndverðar- nesi (64°38'N, 24°40'V), 28. maí ☆ (Smári J. Lúðvíksson).

1990:

Eyf: Grímsey, snemma sumars 1990 ☆ (Gylfi Gunnarsson).

Á sjó: Krossanessvið (milli 65°N, 12°49'V og 65°N, 11°40'V) fnd 3. júní 1990 ☆ [RM10684] (Kristinn Guðmundsson).

Strandtittlingur *Anthus petrosus* (6,14,3)

Streundur N-Evrópu. – Fremur sjaldgæfur flækingur, en hefur orpið hér. Áður talin undirtegund bergtittlings *Anthus spinoletta*, en er nú álitin sérstök tegund.

A-Skaft: Ingólfshöfði, tveir 23. feb (HB), þar með amk einn nýfleygan unga og einnig stakur fullu 15. júní (EÓ, HB), þrír 18. nóv (HB).

Silkittoppa *Bombycilla garrulus* (-,262,52)

NA-Evrópa, N-Asía og N-Ameríka. – Stórir hópar flakka annað slagið út fyrir venju- bundin vetrarheimkynni, þ.á m. til Íslands. Stundum sjást einnig stakir fuglar hér á landi. – *II. mynd*.

Árn: Selfoss, 16.-27. nóv (ÖÖ).

Eyf: Siglufjörður, tvær 15. jan til 18. mars (Örlygur Kristfinnsson ofl), 9. nóv (Guð- rún Reykdal ofl).

Akureyri, 19. jan til 9. feb (Páll Skjöldal).

Gull: Kópavogur, 11. nóv (Lísa Guðjóns- dóttir).

Garðabær, 16. nóv, tvær 17.-24. nóv, þrjár 25. nóv, ein 26.-30. nóv (Sigurður Blönd- al ofl).

Hafnarfjörður, tvær 19. nóv (Ásgeir Sölva- son).

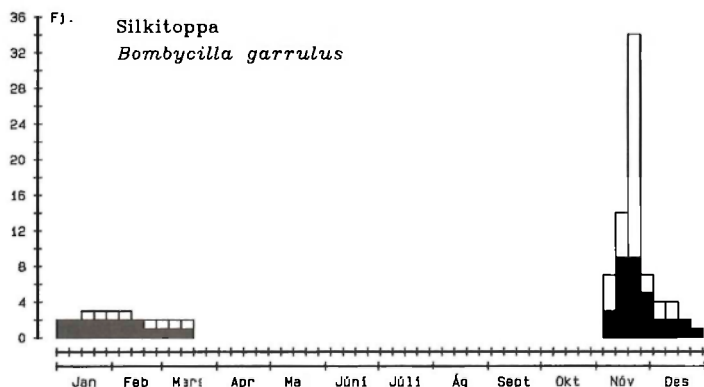
N-Ísf: Ísafjörður, 19. nóv (Þorleifur Páls- son).

N-Múl: Hákonarstaðir á Jökuldal, 14. nóv (Gréta D. Þórðardóttir).

Mýr: Borgarnes, fjórar um 15. nóv (Rafn Sigurðsson).

Rang: Tumastaðir í Fljótshlíð, fimm 21. nóv (Hrafn Óskarsson).

Rvík: Grenimelur og nágr., tvær 19. nóv, þrjár til amk 12. des, ein 28. des (Lúðvík Gizurarson ofl).

11. mynd. Fjöldi silki- toppa sem sáust í hverri viku árið 1991. Dökku súlurnar sýna fjölda at- hugana, en þær ljósu fjölda fugla. – *Number of Waxwings Bom- bycilla garrulus seen each week during 1991. The dark columns show number of records, but the white number of birds.*

Túngata og nágr., þrjár 19.-23. nóv, ein til 25. des (Sigrún Jónsdóttir ofl).
A-Skaft: Höfn í Hornafirði, 19. nóv til 21. des (EP).
 Kvísker í Öræfum, 27.-30. nóv (HB).
V-Skaft: Vík í Mýrdal, fimm 11. nóv, ein 18. nóv (JGG ofl).
Vestn. Heimaey, fimmtán 19. nóv (SS).
N-Ping: Presthólar í Núpasveit, fjórar 17. nóv (Jónas Þorgrímsson).
S-Ping: Húsavík, fd 6. feb ☆ (Halldór Valdimarsson), tvær 15. nóv, (Jónas G. Jónsson, Jónas Þorsteinsson), 20. nóv, þrjár 22. nóv, ein 25. nóv (HE).

Runntítla *Prunella modularis* (10,6,1)

Evrópa og SV-Asía. – Sjaldgæfur flækingur.
S-Múl: Neskaupstaður, 2. maí (MG).

Glóbrystingur *Erithacus rubecula*

(-,286,3)
 Evrópa, NV-Afríka og V-Asía. – Árviss flækingur. Fuglar sem koma á haustin lifa oft fram á vor.

Gull Garðabær, 11. apríl (Sigurður Blöndal).

S-Múl. Eskifjörður, 10. nóv (PL).

S-Ping Nes í Fnjóskadal, um 6.-16. nóv, þá fnd ☆ [RM10636] (Sverrir Thorstensen ofl).

1987:

Gul' Hafnarfjörður, 30. okt til 7. nóv 1987 (SB ofl).

Vallskvætta *Saxicola rubetra* (23,42,2)

Evrópa og V-Asía. – Fremur sjaldgæfur haustflækingur.

A-Skaft Reynivellir í Suðursveit, 21.-22. sept (BA ofl).

Kvísker í Öræfum, 3.-15. okt (HB).

Svartþröstur *Turdus merula*

Evrópa, NV-Afríka og sunnanverð Asía. – Mjög algengur haust- og vetrargestur og hefur orpið hér á landi. Eftirfarandi athuganir eru frá 1. september 1990 til 31. ágúst 1991, nema annað sé tekið fram. – 12. mynd.

Arn Laugarás í Biskupstungum, kvenf 24. okt til 1. jan (náð og merktur „845197“) (Gunnar Tómasson, Tómas G. Gunnars-son), fullu karlf 11. nóv til 16. jan (Ingólfur Guðnason ofl).

Selfoss, ungur karlf 25. okt til 17. nóv, fullu

karlf 7. maí til 5. okt 1991 (syngjandi til 8. júlí) (ÖÖ).

Hveragerði, tveir 29. des (Anon).

V-Barð Lambavatn á Rauðasandi, karlf 21. okt til 18. mars (Tryggvi Eyjólfsson).

Eyf: Siglufjörður, ungur karlf og kvenf 3. des til 15. apríl (Guðrún Reykdal ofl).

Gul' Sandgerði, ungur karlf 27. okt (GP).
 Þorbjörn við Grindavík, þrír 11. nóv (GPH, GP, GP, KM).

Hái-Bjalli á Vatnsleysuströnd, ungur karlf 11. nóv (GPH, GP, GP, KM).

Garðabær, kvenf 3. apríl (BB).

A-Hún Blönduós, 21. feb (Kristinn Pálsson).

N-ísf: Bolungarvík, ungur karlf 7.-10. jan, fullu karlf 20. mars (náð og merktur „733693“) (Sigurður Ægisson).

V-ísf: Galtarviti, kvenf 18. mars (Valur Fannar).

N-Múl. Húsey í Hróarstungu, karlf og tveir kvenf 14. okt, kvenf 26.-27. okt, „nokkrir“ 19. mars (Örn Þorleifsson).

Hrafnabjörg í Jökulsárhlið, fullu karlf 18. okt, einn fd 6. nóv, fullu karlf 21. mars (náð og merktur „831518“) (Halldór W. Stefánsson).

Lagnesvík á Langaneströnd, tveir 29. des (Auðunn Haraldsson).

Vopnafjarðarhöfn, fullu karlf 11. mars (Pétur V. Jónsson).

Burstarfell í Vopnafirði, fullu karlf 21. mars (Bragi Vagnsson).

Einarssaðir í Vopnafirði, karlf 22. mars (Haraldur Jónsson).

Þorbrandsstaðir í Vopnafirði, tveir 22. mars, einn 23. mars, kvenf 24. mars (Hallgrímur Helgason ofl).

Vopnafjarðarkauptún, 27. mars (Pétur V. Jónsson).

Fellabær, „nokkrir“ 20. mars, fullu karlf 28. mars til 8. apríl (SP ofl).

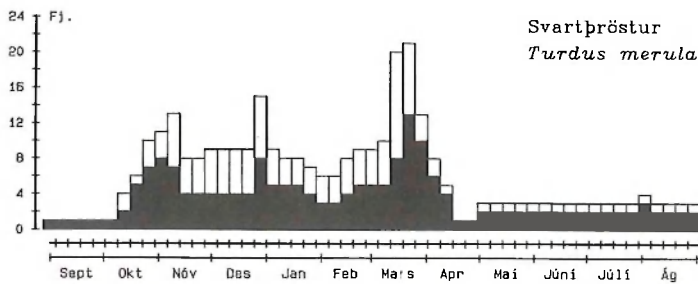
Skógargerði í Fellum, karlf 28. mars (SP).
 Seyðisfjörður, 24. mars (Valgeir Sigurðsson).

S-Múl Neskaupstaður, „nokkrir“ ungf 16. okt, kvenf 2. nóv, þrír karlf og tveir kvenf 18. mars (MG).

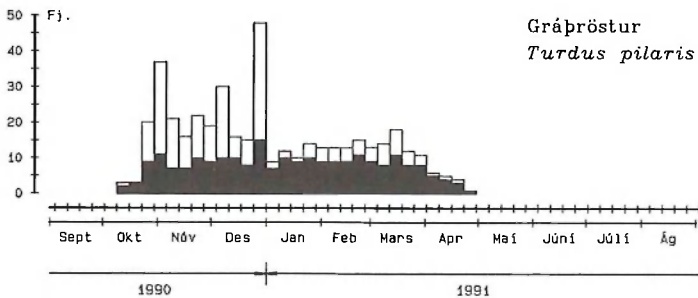
Egilsstaðir, þrír karlf 18. mars (Halldór Ö. Einarsson).

Mýr: Borgarnes, karlf og kvenf frá miðjum feb til amk 2. apríl (Rafn Sigurðsson).

Rang Skógar undir Eyjafjöllum, 29. des (Jón Einarsson).

Svartþröstur
Turdus merula

Gráþröstur
Turdus pilaris

12. mynd. Fjöldi svartþrasta og gráþrasta sem sáust í hverri viku milli 1.9.1990 og 31.8.1991. Dökku súlurnar sýna fjölda athugana, en þær ljósu fjölda fugla. Takið eftir mismunandi kvarða fyrir fjölda fugla. – *Number of Blackbirds Turdus merula and Fieldfares Turdus pilaris seen each week from 1.9.1990 to 31.8.1991. The dark columns show number of records, but the white number of birds. Note the different scale for the two species.*

Rvík: Skógræktin í Fossvogi, fullu karlf frá byrjun mars 1990 til 15. okt, sjá einnig skýrslu 1990 (HPH ofl), karlf frá 28. mars til 4. júní (syngjandi frá 6. apríl), kvenf frá maíbyrjun, fimm ungar í hreiðri 1. júní (merktir 746701-705), parið varp aftur og 11. júlí sáust þrír ungar úr öðru varpi, sáust síðast 31. ágúst (GPH, HG ofl).

Ártúnsbrekka, kvenf/ungf 6. maí (GPH).

Fossvogskirkjugarður, karlf 11. júlí (JÓH).

A-Skaft: Kvísker í Örafum, kvenf 20.-24 okt, ungar karlf 24. okt, tveir kvenf og karlf 26. okt, tveir 28. okt, fullu karlf 18.-23. jan, fullu karlf 3. mars, einn 30. mars (HB).

Höfn í Hornafirði, tveir ungar karlf 29. okt til 6. mars, þrír karlf 7.-17. mars, einn karlf 18.-19. mars, tveir kvenf 3. nóv til 29. des, einn kvenf 1. jan til 16. mars, tveir kvenf 17.-22. mars, einn kvenf 24.-27. mars (BP, EP ofl).

Hof í Örafum, 22. nóv (Jakob Guðlaugsson).

Svínafell í Örafum, 9. nóv (JP), 14. apríl (Hafís Ólafsson, JP).

Skag: Langhús í Fljótum, ungar karlf 19.-21. mars og síðan fnd 25. mars ☆ [RM10486] (Þorlákur Sigurbjörnsson).

Strand: Reykjanes, Árneshr., fullu karlf fnd 5. júní ☆ (Jón B. Hlíðberg).

Vestm: Heimaey, 30. okt til 5. nóv við Stórhöfða (náð og merktur „85125“) (Óskar J. Sigurðsson), 30. okt, 29. des (SS), 12. jan (Hávarður B. Sigurðsson).

N-Þing: Þórshöfn, karlf 15. mars, tveir karlf 22. mars, einn karlf 25. mars til 19. apríl (Guðjón Gamalielsson).

Meiðavellir í Kelduhverfi, tveir kvenf í lok mars (Árni Óskarsson).

S-Þing: Húsavík, karlf 30. okt (BB).

Gvendarstaðir í Kinn, fullu karlf 5. ágúst (ÓKN).

Gráþröstur *Turdus pilaris*

Evrópa til Mið-Asíu, SV-Grænland. – Mjög algengur haust- og vetrargestur og verpur annað slagið hér á landi. Eftirfarandi athuganir eru frá 1. september 1990 til 31. ágúst 1991, nema annað sé tekið fram. – 12. mynd.

Árn: Laugarás í Biskupstungum, tveir 10. okt, einn 20. okt, tveir 10. nóv, fimm 11. nóv, einn til 24. feb (Gunnar Tómasson, Tómas G. Gunnarsson ofl).

Vorsabær í Flóa, 24. okt (ÖÖ).

Alviðra í Ölfusi, 27. okt (ÖÖ).

Selfoss, 29. okt, tveir 31. okt, einn 3. nóv, einn 11. nóv, þrír 18. nóv, tveir 22. nóv, einn 27.-29. des, einn 21. feb til 12. mars, einn 3.-9. apríl (ÖÖ).

Asparlundur í Biskupstungum, 21. apríl (Gunnar Tómasson).

- Eyf*: Akureyri, 31. okt við Glerárgötu (BB, SSI), 2. nóv við Grænumýri (Inga Skarp-héðinsdóttir), fjórir 23. nóv í Lystigarðin-um (Guðmundur Brynjarsson ofl), fjórir 29. des í Skógræktarstöð (Jón Magnús-son), einn 14. jan til 15. apríl við Víði-mýri og annar að auki 1.-24. mars (Páll Skjöldal ofl).
- Tjörn í Svarfaðardal, 29. des (Kristján Hjartarson).
- Ytri-Varðgjá í Kaupangssveit, 9. jan (SG). Arnarhóll í Kaupangssveit, jan til 30. mars (Hörður Kristinnsson).
- Síglufjörður, 21. jan, þrír 23. jan til 18. mars (Örlygur Kristfinnsson ofl).
- Gull*: Stafnes á Miðnesi, 27. okt (GP).
- Hafurbjarnarstaðir á Miðnesi, 27. okt (EÓ).
- Kiðafell í Kjós, 27.-28. okt (BH).
- Vogar á Vatnsleysuströnd, 3. nóv (GPH, HG).
- Hafnarfjörður, þrír 25. des (HPH, SB).
- Kópavogur, amk einn í lok des (HPH).
- Keflavík, um 20. feb (Anon).
- Garðabær, tveir 1.-7. apríl (Sigurður Blöndal).
- A-Hún*: Blönduós, einn 18. nóv, þrír 19. nóv til 10. des, einn til 29. des (Kristinn Pálsson).
- V-Ísf*: Þingeyri við Dýrafjörð, amk einn haustið 1990 (Gunnar E. Hauksson).
- N-Múl*: Hrafnabjörg í Jökulsárhlíð, 16. okt (Halldór W. Stefánsson).
- Ljósstaðir í Vopnafirði, fjórir til sex um 30. okt til amk 2. nóv (Erlingur Pálsson).
- Teigur í Vopnafirði, 12. jan (Grétar Jóns-son), 17. mars (Pétur V. Jónsson).
- Þorbrandsstaðir í Vopnafirði, 13. jan (skv Pétri V. Jónssyni).
- Hof í Vopnafirði, 22. jan (Pétur V. Jóns-son).
- Fellabær, 21. nóv, 20. mars (SP).
- S-Múl*: Neskaupstaður, tveir 20. nóv, tveir 18. mars (MG).
- Reyðarfjörður, 26 fuglar 26. des (PL).
- Egilsstaðir, 24. feb (SP).
- Mýr*: Borgarnes, 29. des (Rafn Sigurðsson).
- Rang*: Tumastaðir í Fljótshlíð, 28. okt til 9. nóv (Hrafn Óskarsson, ÖÓ).
- Langagerði í Hvolhreppi, um 12.-15. mars (Anon).
- Rvík*: Skógræktin í Fossvogi, 20. nóv (HPH), 26. des (KM), tveir 8. mars (HG), þrír 9.-13. mars, fjórir 28. mars, tveir til 19. apríl (GPH ofl).
- Læknisgarðurinn í Fossvogi, þrír 7. mars (GPH).
- Kúrland, nóv til amk 19. mars (Kristinn Óskarsson).
- Suðurlhlíð, 1.-13. des (GPH).
- Ásvallagata, einn 6. des, tíu 7. des (Hildur Karlsdóttir).
- Ártúnshverfi, 28. des (Sigurður Helgason).
- Hábær, jan til apríl (Haraldur Eggertsson).
- A-Skaft*: Kvísker í Örafum, 14.-30. okt, sex 5.-6. nóv, einn 17.-26. nóv (HB).
- Skaftafell í Örafum, 13. des (Jakob Guð-laugsson).
- Höfn í Hornafirði, einn 30. okt til 23. des, tveir 24.-26. des, einn 27.-31. des, tveir 1.-16. jan, þrír 17.-23. jan, fjórir 24. jan til 21. mars, tveir 22. mars, einn 23.-26. mars (BP, EP ofl).
- V-Skaft*: Hörgslandskot á Síðu, tveir 31. okt (Jakob Guðlaugsson).
- Vestm*: Heimaey, tólf 29.-30. okt (SS), einn 20. jan (Hávarður B. Sigurðsson), 31. mars (SS).
- S-Þing*: Húsavík, einn 2. nóv, sex 3. nóv, einn 4.-12. nóv (BB, SSI, SG), sjö 6. des (Jónas Þorsteinsson), einn 19. des, fjórir 20.-30. des, tveir 8. jan, einn 10.-17. jan, 25. feb, 7. mars, 23.-27. apríl (BB, HE, SSI, SG).
- 1989-1990:**
- N-Þing*: Öxarnúpur í Öxarfirði, fd (leifar) 26. júní 1990 ☆ (ÓKN).
- Söngbróstur** *Turdus philomelos* (-,126,1)
Evrópa, V- og Mið-Asía. – Nær árviss, aðal-lega að haust- og vetrarlagi.
- A-Skaft*: Höfn í Hornafirði, 8.-14. nóv (BP, EP).
- Hauksöngvari** *Sylvia nisoria* (30,19,2)
Mið-Evrópa austur í Mið-Asíu. – Fremur sjaldséður flækingur.
- S-Múl*: Stöðvarfjörður, 6. okt (BB).
- A-Skaft*: Dilksnes í Nesjum, 2. nóv ☆ [RM10741] (BA).
- Netlusöngvari** *Sylvia curruca* (41,24,4)
Evrópa til Mið-Asíu. – Nær árviss haustflæk-ingur.
- S-Múl*: Breiðdalsvík, 22. sept (GH).
- A-Skaft*: Horn í Nesjum, 22.-29. sept (BB, GH, SSI, Sigurlaug Elmarsdóttir ofl).
- Höfn í Hornafirði, 1.-6. okt og 15.-18. okt í

Einarslundi (BA, BB), 2. okt, 29. okt til 6. nóv við Ránarslóð (BP, EP).

Garðsöngvari *Sylvia borin* (-,163,8)

Evrópa og Mið-Asía. – Árviss haustflækingur.

Gull: Háí-Bjalli á Vatnsleysuströnd, 28. sept (AÖS, BH, GPH, GP, GP, SR).

Hafnir, 26. okt (GPH, GP, GP, HG, SR).

S-Múl: Eskifjörður, 10. nóv (PL).

A-Skaft: Skálafell í Suðursveit, 22. sept til 13. okt ☆ [RM10669] (BA ofl).

Höfn í Hornafirði, 4. okt og 14. okt við Ránarslóð (BP, EP), 11. okt ☆ og 19. okt í Einarslundi (BA, BB).

Á sjó: Við Kolbeinsey, 22. sept ☆ (HE).

Hettusöngvari *Sylvia atricapilla* (-,580,53)

Evrópa, NV-Afríka og V-Asía. – Árviss haustflækingur og algengasti söngvarinn.

Árn: Selfoss, kvenf 12. okt, kvenf 25. okt til 1. nóv, tveir karlf 31. okt, einn karlf 1.-5. nóv, tveir kvenf 2. nóv, einn kvenf 4. nóv (ÓÓ).

Eyf: Siglufjörður, tveir kvenf 25. nóv til 14. des (Guðrún Reykdal ofl).

Gull: Hafnir, karlf 26. okt (GPH, GP, GP, HG, SR).

Hái-Bjalli á Vatnsleysuströnd, kvenf 26. okt til 2. nóv (GPH, GP, HG, SR ofl), karlf 2.-6. nóv (BH, GPH, GP, HG, SR ofl).

Norðurkot á Miðnesi, karlf 2. nóv (BH).

Sandgerði, kvenf 2. nóv (BH, GPH, GP, HG, SR).

Hafnarfjörður, karlf 10. nóv (Alexía Gísladóttir).

A-Hún: Blönduós, tveir seint í okt (Kristinn Pálsson).

V-Ísf: Galtarviti, kvenf 17. okt (Valur Fannar).

S-Múl: Egilsstaðir, karlf 6. nóv (SP).

Innríkleif í Breiðdal, karlf fd 9. nóv ☆, hent (BB, SSI).

Stöðvarfjörður, karlf fd 9. nóv ☆ [RM10683] (BB, SSI).

Neskaupstaður, kvenf 17. okt (MG).

Rang: Borgartún í Þykkvabæ, karlf fd 1. nóv merktur 11. sept 1991 („Bruxelles 4021454“) í W-Vlaanderen í Belgíu ☆ [RM10565] (Guðni Sigvaldason).

Rvík: Bugðulækur, kvenf 31. okt (Brodði R. Hansen, Erpur S. Hansen).

Kirkjugarðurinn í Fossvogi, kvenf 7. nóv (GPH).

Skag: Sauðárkrókur, kvenf fd 17. jan merktur 14. sept 1990 („Arnhem F229612“) í Duinen í Norður-Hollandi ☆ [RM10444] (Óskar P. Sveinsson).

A-Skaft: Kvísker í Örafum, 27. okt, þrír karlf og kvenf 28. okt 2☆ [RM10712], tveir karlf 29. okt ☆, fjórir karlf og þrír kvenf (þ.a. einn merktur „9A3228“) 1. nóv, karlf og kvenf 2. nóv, karlf 3. nóv (HB).

Höfn í Hornafirði, karlf 30.-31. okt, tveir karlf og kvenf 1. nóv, kvenf 8.-9. nóv og karlf 11.-19. nóv við Ránarslóð (BA, BB ofl), tveir kvenf 4. nóv í Einarslundi (BA, BB).

Hjarðarnes í Nesjum, karlf 31. okt (BB).

Hellisholt á Mýrum, þrír karlf og þrír kvenf 2. nóv (BA, BB, SSI).

Skálafell í Suðursveit, karlf og tveir kvenf 2. nóv, karlf ☆ [RM10742] (BA, BB, SSI).

Brekka í Lóni, tveir karlf og kvenf 9. nóv (BB).

S-Þing: Húsavík, kvenf 18. okt (SG ofl).

Á sjó: Berufjarðaráll um 32 sjóm undan Streiti, karlf 9. des ☆ [RM10572] (Steingrímur Sigurðsson).

1990:

Rang: Seljaland undir Eyjafjöllum, karlf fd haustið 1990 ☆ (Björgvin Sigurðsson).

Hnoðrasöngvari *Phylloscopus inornatus* (18,23,2)

N- og Mið-Asía. – Fremur sjaldgæfur haustflækingur.

S-Múl: Neskaupstaður, 17. okt (MG).

A-Skaft: Höfn í Hornafirði, 15.-16. okt (BP, EP ofl).

Gransöngvari *Phylloscopus collybita* (-,390,21)

Evrópa og Asía. – Árviss haustflækingur og næstalgengasti söngvarinn.

Gull: Seltjörn í Njarðvík, 5.-13. okt (EÓ, GPH, GP, GP, HG ofl), 2. nóv (BH, GPH, GP, HG, SR).

Hái-Bjalli á Vatnsleysuströnd, tveir 26. okt, einn 2. nóv (GPH, GP, GP, HG, SR ofl).

Vogar á Vatnsleysuströnd, 26. okt til 2. nóv (GPH, GP, GP, HG, SR ofl).

13. mynd. Gransöngvari *Phylloscopus collybita*. Gunnarsstaðir í Pistilfirði, nóvember 1991. Ljós. Guðjón Gamalíelsson.

S-Múl: Egilsstaðir, fd 21. okt ☆ [RM10630] (Friðjón Jóhannsson).

Innríkleif í Breiðdal, þrír 8.-9. nóv (SSI ofl).

A-Skafi: Höfn í Hornafirði, 2. okt ☆ [RM10677], 3.-4. okt, 11. okt ☆, 15.-19. okt og 4.-5. nóv ☆ [RM10747] í Einarslundi (BB, BA), 28. okt til 11. nóv við Ránarslóð (BP, EP ofl).

Kvísker í Örafum, 28. okt, 5.-6. nóv (HB).

Hellisholt á Mýrum, 2.-4. nóv ☆ [RM10748] (BA, BB).

Skálafell í Suðursveit, 2. nóv (BA, BB).

V-Skafi: Vatnsskarðshólar í Mýrdal, 7.-9. des ☆ (Eva D. Þorsteinsdóttir ofl).

N-Ping: Gunnarsstaðir í Pistilfirði, nóv (Guðjón Gamalíelsson), 13. mynd.

Laufsöngvari *Phylloscopus trochilus*

(-,169,15)

Evrópa og norðanverð Asía. – Árviss haustflækingur, en nokkuð sjaldséðari en gransöngvari og sést jafnan fyrr á haustin.

Gull: Þorbjörn við Grindavík, 22. sept (AÖS, EÖ, GPH, GP, HG).

A-Hún: Syðriei á Skaga, 20.-23. sept (Árni G. Magnússon).

A-Skafi: Kvísker í Örafum, 3. sept (HB).

Höfn í Hornafirði, 18. sept við Hafnarbraut (BB), tveir 18.-19. sept 2☆ [RM10680, RM10681], tveir 1. okt og einn 2. okt í Einarslundi (BA, BB), 2. okt, 29. okt og 6. nóv við Ránarslóð (BP, EP).

Horn í Nesjum, 18. sept ☆, 21. sept (BB, SSI).

Reynivellir í Suðursveit, 21.-26. sept ☆ [RM10670] (BA ofl).

Kirkjugarðurinn í Nesjum, 22. sept (BA, BB, GH, SSI, Sigurlaug Elmarsdóttir).

Skálafell í Suðursveit, 22. sept (BA, BB, GH, SSI, Sigurlaug Elmarsdóttir).

Vestm: Heimaey, fd 23. sept ☆ (Sigurjón Pálsson).

Ógreindir *Phylloscopus söngvarar*

(-,258,7)

Hér er um að ræða gran- eða laufsöngvara, sem ekki tókst að greina með vissu til tegundar.

Gull: Seltjörn í Njarðvík, 2. nóv (BH, GPH, GP, HG, SR).

Skag: Langhús í Fljótum, 6. okt (Þorlákur Sigurbjörnsson).

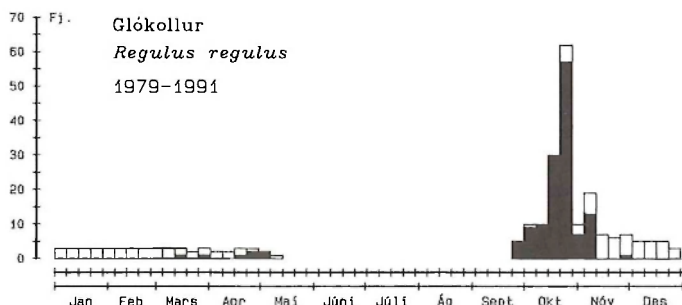
S-Múl: Breiðdalsvík, 22. sept (GH).

Eskifjörður, 31. okt (PL).

A-Skafi: Hraunkot í Lóni, 23. sept (BB, GH).

Vestm: Heimaey, 23. maí (SS), 24. sept (SS).

14. mynd. Fjöldi glókolla eftir vikum á árunum 1979 til 1991. Dökkur súlurnar sýna fyrstu athuganir. – *Number of Goldcrests *Regulus regulus* seen each week from 1979 to 1991. The dark columns show the first observation for a given bird.*

Glókkull *Regulus regulus* (-,129,17)

Evrópa og slitrótt í Asíu. – Árviss haustflæk-
ingur, sem stundum lifir fram á vor. – 14.
mynd.

Gull Vogar á Vatnsleysuströnd, 13. okt
(AÖS, HFH, SB).

Þorbjörn við Grindavík, amk tveir 19. okt
(BH, GPH, HG, SR).

S-Múl: Stöðvarfjörður, sex 6. okt (BB).

Rang: Tumastaðir í Fljótshlíð, 23. okt, byrj-
un des (Hrafn Óskarsson).

A-Skaft: Skálafell í Suðursveit, 13. okt (BA,
BB).

Höfn í Hornafirði, 13.-14. okt við Ránar-
slóð (BP, EP), tveir 15. okt og einn 18.
okt í Einarslundi (BA, BB).

Kvisker í Örafum, 18. okt (HB).

Reynivellir í Suðursveit, tveir 2. nóv (BA,
BB, SSI).

1990:

Eyf: Grímsey, tveir fd í júlí 1990 ☆ (Bjarni
Gylfason, Svavar Gylfason).

Peðgrípur *Ficedula parva* (8,3,1)

Mið- og A-Evrópa, SV-Asía til Kyrrahafs. –
Mjög sjaldgæfur flæklingur.

S-Múl Innrikleif í Breiðdal, 20. okt (BB,
SSI).

Flekkugrípur *Ficedula hypoleuca* (14,19,2)

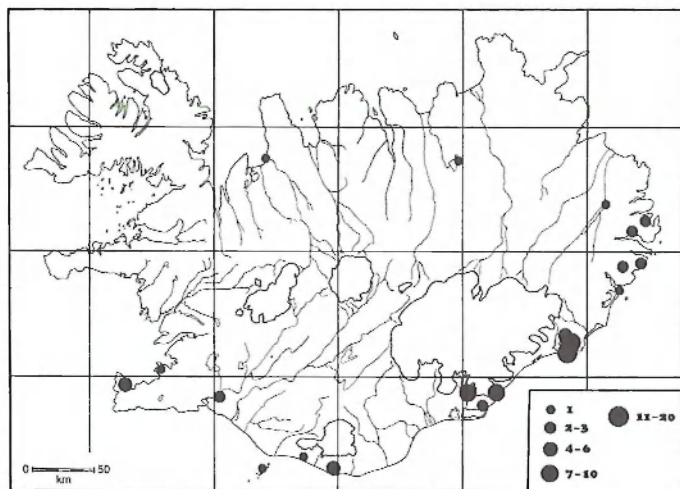
Evrópa austur í Mið-Asíu og N-Afríka. –
Fremur sjaldséður flæklingur.

Gull: Fitjar á Miðnesi, 19. okt (BH, GPH,
HG, SR).

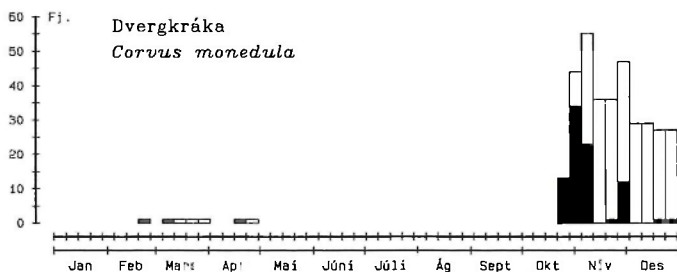
Rang: Múlakot í Fljótshlíð, 5. okt (AÖS,
HPH, SB).

Dvergkráka *Corvus monedula* (93,19,91)

Evrópa, NV-Afríka og V-Asía. – Nær árviss
flæklingur, en stöku sinnnum koma margir
tugir fugla á sama tíma. Haustið 1991 komu
margir fuglar, sennilega fleiri en nokkru
sinni áður á einu ári, en síðast bar á slíku ár-
ið 1975. Flestir ef ekki allir fuglarnir haustið
1991 voru af undirtegundinni *spermologus*,

15. mynd. Kortið sýnir
staði þar sem **dverg-
krákur** sáust og fjölda
þeirra frá hausti 1991 til
31.12.1991. – *Distribut-
ion of records of
Jackdaws Corvus mon-
edula in Iceland and the
total number of birds
recorded at each locat-
ion after the autumn
1991 influx until
31.12.1991.*

16. mynd. Fjöldi dverg-
kráka sem sáust í hverri
viku árið 1991. Dökku
súlurnar sýna fyrstu at-
huganir. – *Number of
Jackdaws Corvus mon-
edula seen each week
during 1991. The dark
columns show the first
observation for a given
bird.*

17. mynd. Dvergkráka
Corvus monedula.
 Húsavík, 21. apríl 1991.
 Ljósm. Ríkarður Rík-
 arðsson. – Þessi fugl er
 af skandinavísku undir-
 tegundinni *monedula*.
 Fuglar sem komu um
 haustið voru hins vegar
 af bresku undirtegund-
 inni *spermologus*.

og þá sennilega frá Bretlandseyjum. – 15.-16.
 mynd.

Árn: Selfoss, þrjár 6. nóv (ÖÓ).

Gull: Garður, 23. feb (AG).

Hafnarfjörður, 9.-31. mars (Þorvaldur
 Björnsson ofl).

Keflavík, 2. nóv, tvær 3. nóv, fjórar 4. nóv
 til amk 16. mars 1992 (Vilmar Guð-
 mundsson ofl).

Lundur í Kópavogi, 19. nóv til amk 11. jan
 1992 (HG ofl).

A-Hún: Blönduós, nóv til des (Kristinn Pál-
 son).

S-Múl: Innrikleif í Breiðdal, tvær 29. okt,
 ein 1. nóv til 31. des (Ingólfur Reimars-
 son, Ingunn Gunnlaugsdóttir ofl).

Skorrastaður í Norðfirði, þrjár 4.-6. nóv
 (Þórður Júlíusson).

Eskifjörður, tvær 10. nóv til 29. des (PL).

Egilsstaðir, 28. nóv (SP).

Stöðvarfjörður, tvær um haustið (Sveinn L.
 Jónsson).

Djúpivogur, 23. des (Ingimar Sveinsson).

Rang: Berjanes undir Eyjafjöllum, 8.-15.
 nóv (Vigfús Andrésson).

A-Skaft: Kvísker í Örafum, 27. okt, átta 28.
 okt, níu 29. okt, tíu 30. okt til 2. nóv,
 fimm 3.-14. nóv, sex 15. nóv til 1992,
 merktar í des („511662-7“) (HB).

Höfn í Örafum, þrjár 28. okt (Guðrún
 Bjarnadóttir).

Höfn í Hornafirði, tvær 28. okt, sjö 29. okt
 ☆ [RM10762], fjórtán 5. nóv, sextán 6.

nóv, átján 7.-8. nóv, fimmtán til 10. des,
 fjórtán til 15. des, tólf til 29. des, tíu 30.
 des, sjö 31. des (BP, BA, BB, EP, SSI).
 Hólar í Nesjum, 29. okt (BB), ellefu 1. des
 (BA).

Seljavellir í Nesjum, tvær 29. okt (BB).

Svínafell í Örafum, tíu 30. okt til 7. nóv
 (Hafðís Ólafsson, JP).

Stapi í Nesjum, fjórar 2. nóv (BA, BB,
 SSI).

V-Skaft: Giljur í Mýrdal, sex 6. nóv til loka
 nóv (JGG).

Vestm: Heimaey, 30. okt til 20. nóv (Há-
 varður B. Sigurðsson, SS ofl).

S-Fing: Húsavík, 21.-29. apríl (Ríkarður
 Ríkarðsson ofl), 17. mynd.

Vogar í Mývatnssveit, 28. des (Illugi F.
 Birkisson, Sturla F. Birkisson).

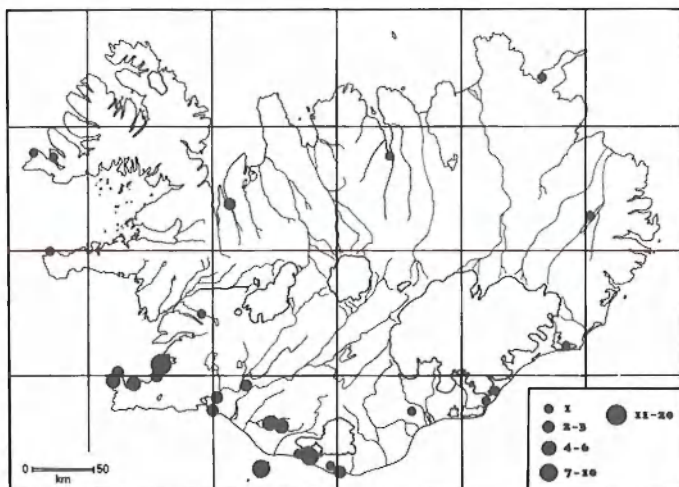
Bláhrafn *Corvus frugilegus* (-,137,223)

Evrópa og Asía. – Árviss flækingur, en fjöldi
 þeirra mjög misjafn eftir árum. Haustið 1991
 komu mjög margir fuglar og dvöldu all-
 nokkrir til vors 1992, – 18.-20. mynd.

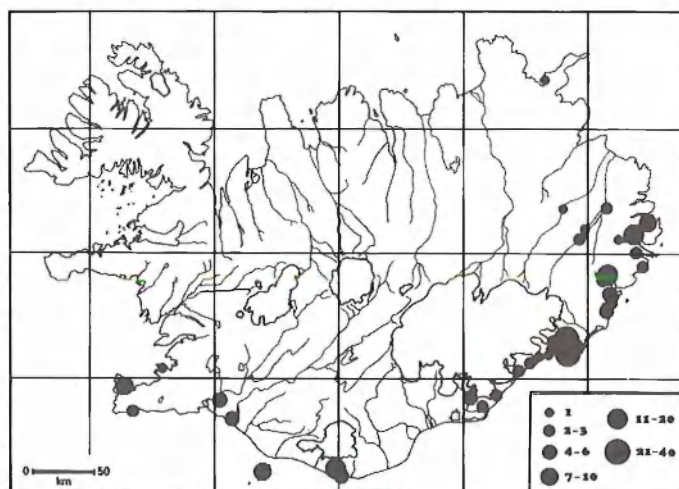
Árn: Selfoss, einn við ruslahaugana 29. des
 1990 til 9. feb (ÖÓ), sjá einnig skýrslu
 1990, ungf 31. okt til 15. nóv (Ingólfur
 Guðnason ofl), þrír ungf 16.-26. nóv,
 fjórir ungf 27. nóv til 1992 (ÖÓ).

Fljótshólar í Flóa, fimm um mánaðamót
 okt/nóv (Jón Tómasson).

V-Barð: Patreksfjörður, ungf 15.-21. feb
 (Sigríður Pálsdóttir).

18. mynd. Kortið sýnir staði þar sem bláhrafnar sáust og fjölda þeirra frá hausti 1990 til apríl 1991.
– Distribution of records of Rooks *Corvus frugilegus* in Iceland and the total number of birds recorded at each location after the autumn 1990 influx until April 1991.

19. mynd. Kortið sýnir staði þar sem bláhrafnar sáust og fjölda þeirra frá hausti 1991 til 31.12.1991.
– Distribution of records of Rooks *Corvus frugilegus* in Iceland and the total number of birds recorded at each location after the autumn 1991 influx until 31.12.1991.

Gull: Hafnarfjörður, þrír ungf 8. des 1990 til mars (Arnar Helgason ofl), fjórir ungf 9.-31. mars (Porvaldur Björnsson ofl) sjá einnig skýrslu 1990.

Miðhús í Garði, ungf 11. nóv 1990 til 23. feb (GP ofl), sjá einnig skýrslu 1990.

Kópavogur, þrír í feb (Anon).

Grindavík, þrír um 7.-26. nóv (Sigmar Björnsson).

Keflavík, fimm 14. nóv, amk tíu 17. nóv (Hafsteinn Magnússon).

V-Hún: Laugabakki í Miðfirði, amk tveir 9. jan (Jóhann Albertsson).

N-Múl: Hof í Fellum, miður feb (Sigurður G. Björnsson).

Eyrarland í Fljótssdal, ungf 27. okt ☆ [RM10567] (Porvarður Ingimarsson),

ungf 19. nóv ☆ [RM10568] (Sveinn Ingimarsson).

Hús í Fljótssdal, 28. okt (SP).

Arnórstaðir á Jökuldal, byrjun nóv (Ragnhildur Benediktsdóttir).

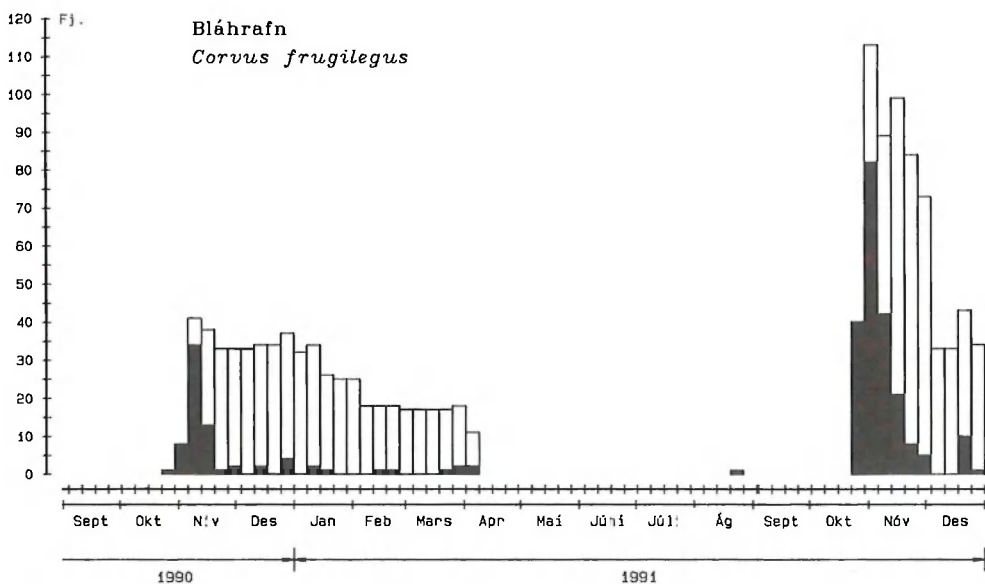
S-Múl: Eskifjörður, 31. okt til 3. nóv (Jörvar Bremnes ofl), tveir 5. nóv (Sigurðis Samúelsdóttir ofl), ellefu 10.-23. nóv, sjö til 29. des (PL ofl).

Fáskrúðsfjörður, þrír byrjun nóv til amk 16. jan 1992 (Baldur Björnsson).

Bragðavellir í Hamarsfirði, fjórir um 2.-16. nóv (Ragnar Eiddsson).

Skorrastaður í Norðfirði, tveir ungf 4.-6. nóv (Þórður Júlíusson), níu 22. nóv 2☆ [RM10745, RM10746] (PL).

Blábjörg í Álftafirði, þrír 8.-19. nóv, einn

20. mynd. Fjöldi bláhrafna sem sáust frá 1.9.1990 til 31.12.1991. Dökku súlurnar sýna fyrstu at-
huganir, en þær ljósu fjölda fugla. – Number of Rooks *Corvus frugilegus* seen from 1.9.1990 to
31.12.1991. The dark columns show the first observation for a given bird.

29. nóv (Jóna Þormóðsdóttir ofl).
Starmýri í Álfafirði, fjórir ungf 10. nóv
(BB, SSI).
Egilsstaðir, 13. nóv, tveir 28. nóv (SP).
Reyðarfjörður, 16. nóv (PL).
Berufjörður í Berufirði, fimmtán í byrjun
nóv, níu til 28. nóv (PL ofl).
Eyjólfsstaðir í Fossárdal, þrír 29. nóv (PL).

21. mynd. Bláhravn *Corvus frugilegus*.
Reykjavík, 17. febrúar 1991. Ljós-
m. Gunn-
laugur Pétursson.

Stöðvarfjörður, þrír um haustið (Sveinn L.
Jónsson).

Rang: Hvalsöllum, fimm ungf 19. nóv 1990
til mánaðamóta mars/apríl (Bjarni Böðv-
arsson ofl), sjá einnig skýrslu 1990.

Skógar undir Eyjafjöllum, sjö um haustið
1990 til amk 11. jan (Jón Einarsson), sjá
einnig skýrslu 1990.

Rvík: Bústaðavegur, Gerðin og nágr., fjórir
ungf 30. nóv 1990 til 7. apríl (Arndís Ö.
Guðmundsdóttir ofl), 21.-22. mynd, sjá
einnig skýrslu 1990.

Árbæjarhverfi, þrír ungf 16. nóv 1990 til 31.
mars (Lögreglan í Árbæ ofl), sjá einnig
skýrslu 1990.

Laugardalur, ungf 12. nóv 1990 til feb (Jó-
hannes Ó. Garðarsson ofl), sjá einnig
skýrslu 1990, 30. okt, ungf 19. des til amk
17. feb 1992 (SR).

Fossvogur, 8. jan til 9. feb (GPH).

Tjörnin, ungf 18.-20. nóv (ÖKN).

Vogaskóli, ungf 18. des (Skúli Gunnars-
son).

Skógræktin í Fossvogi, ungf 25. des
(GPH).

A-Skaft: Höfn í Hornafirði, fullu 8. apríl
(BA), tveir 28. okt, fimmtán 29. okt,
amk tuttugu 30. okt, 28 fuglar 1. nóv,
sextán til 8. nóv, tveir fd 9. nóv 2☆

22. mynd. Bláhrafn *Corvus frugilegus*. Reykjavík, 22. febrúar 1991. Ljós. Jóhann Óli Hilmarsson.

[RM10743, RM10744], tólf til 28. des, sjö 29. des, fjórir 31. des (BP, BA, BB, EP, SSI).

Hofsnes í Örafum, tveir 28. okt (Guðrún Bjarnadóttir).

Kvísker í Örafum, 28.-29. okt, tveir 30. okt til 1992 (HB).

Ártún í Nesjum, tveir ungf 29. okt (BB).

Hafnarnes í Nesjum, þrír 29. okt (BB).

Hjarðarnes í Nesjum, fimm 29. okt (BA), sjö 30. okt, fjórir 31. okt (BB).

Dilksnes í Nesjum, átta 30. okt (BB).

Hólar í Nesjum, ellefu 30. okt (BB).

Svínafell í Örafum, sex 30. okt, fjórir til amk 3. jan 1992 (Hafðís Ólafsson, JP).

Jaðar í Suðursveit, þrír 1. nóv (BA, BB).

Uppsalar í Suðursveit, 1. nóv (BA, BB).

Bjarnanes í Nesjum, 2. nóv (BA, BB, SSI), 24. des (BB).

Holtahólar á Mýrum, 2. nóv (BA, BB, SSI).

Stapi í Nesjum, 2. nóv (BA, BB, SSI).

Flatey á Mýrum, 15. nóv (BA).

Viðborðssel á Mýrum, þrír 15. nóv (BA).

Dynjandi í Nesjum, 22. nóv (BB).

Grund í Nesjum, sex 24. des (BB).

Reynivellir í Suðursveit, tveir 24. des (BA).

V-Skaft: Foss á Síðu, ungf 1.-5. apríl (Steingrímur Bergsson).

Vík í Mýrdal, tveir um vorið (Anon), 5. nóv, tveir 6. nóv (JGG ofl), fimm um 12. nóv fram í byrjun des (Kolbrún Valdimarsdóttir).

Giljur í Mýrdal, nítján þ.a. amk fjórir fullu 6. nóv til loka nóv (JGG).

Snæf: Hellissandur, jan ☆ (Smári J. Lúðvíksson).

Vestm: Heimaey, sjö ungf 10. nóv 1990 til feb, einn til 12. mars (SS ofl), sjá einnig skýrslu 1990, átta ungf 28. okt, tíu 29.-30. okt, tveir til 6. nóv, amk einn til 30. nóv (Hávarður B. Sigurðsson, SS ofl).

N-Ping: Þórshöfn, ungf 22.-26. mars, 14. nóv (Guðjón Gamalielsson).

S-Ping: Húsavík, 26. ágúst (Héðinn Sverrisson, SG).

Grákráka *Corvus corone cornix* (-,30,2)

Evrópa og Asía. – Grákrákur eru fremur sjaldgæfar hér á landi.

S-Múl: Djúpipugur, tvær 9. nóv (BB).

Rósastari *Sturnus roseus* (5,6,1)

SA-Evrópa og V-Asía. – Flakkar óreglulega vestur um alla Evrópu. Sjaldgæfur flækingur hér.

A-Skaft: Höfn í Hornafirði, 31. okt til 1. nóv
☆ [RM10753] (BP, BA, BB, EP).

Gráspör *Passer domesticus* (-,4,0)

Upphafleg heimkynni í Evrópu og N-Afríku, en verpur nú víða um heim vegna flutninga af mannavöldum. – Mjög sjaldgæfur flækingur, en hefur orpið á nokkrum stöðum.

A-Skaft: Hof í Örafum, sex til átta pör urpu um vorið, líklega tvö til þrjú vörp hjá hverju þeirra (HB ofl).

Bókfinka *Fringilla coelebs* (-,302,4)

Evrópa, N-Afríka og V-Asía. – Árleg vor og haust og hefur orpið hér. Þó nokkuð sjaldséðari en fjallafinka.

Árn: Selfoss, syngjandi karlf 13. júlí (ÖÖ), karlf 27. okt til 1992 (ÖÖ).

N-Múl: Vopnafjörður, karlf um 12.-18. okt (Garðar Svavarsson).

Rang: Múlakot í Fljótshlíð, syngjandi karlf 19. júní (ÖÖ).

1989:

N-Múl: Porvaldsstaðir á Langanesströnd, 11. apríl (Anon).

Fjallafinka *Fringilla montifringilla*

(-,543,13)

N- og NA-Evrópa og norðanverð Asía til Kyrrahafs. – Árleg vor og haust og hefur orpið hér nokkrum sinnum.

S-Múl: Neskaupstaður, karlf 29. apríl til 13. júní, tveir fleygir ungar 30. júlí (MG).

Stöðvarfjörður, kvenf 6. okt (BB).

Breiðdalsvík, kvenf 19. okt (BB).

A-Skaft: Reynivellir í Suðursveit, 29. mars, par 1. maí (BA).

Höfn í Hornafirði og nágr., tveir karlf og tveir kvenf 29. okt (BB), karlf 6. nóv (EP).

Kvísker í Örafum, karlf 1.-2. nóv, 12.-13. nóv (HB).

S-Þing: Húsavík, karlf 1.-12. mars (BB, SSI).

Höfði í Mývatnssveit, syngjandi karlf 15. júní (Gerhard Ó. Guðnason ofl).

Krossnefur *Loxia curvirostra* (-,1133,10)

Evrópa, Asía og N-Ameríka. – Krossnefir

flakka annað slagið langt út fyrir heimkynni sín og koma þá stundum hingað til lands í stórum hópum. Síðast bar á slíkum hópum árin 1985 og 1990. Flestir fuglanna sem sáust 1991 hafa komið árið áður.

Borg: Grundartangi á Hvalfjarðarströnd, amk sex í byrjun mars (Bergmann Þorleifsson).

S-Múl: Eskifjörður, 2. nóv (PL).

Rvík: Skógræktin í Fossvogi, sex frá 1990 til 13. jan (GP ofl), sjá einnig skýrslu 1990, fimm 7. ágúst, fimm 9. okt (GPH ofl).

Túngata, fimm 23. feb til 2. mars, fimm 1. maí (ÁE ofl).

Gunnarsbraut, þrír 4. maí (GP).

Týsgata, þrír 6. maí (Grímur Sæmundsson).

Kirkjugarðurinn við Suðurgötu, 2. júní (ÁE).

A-Skaft: Kvísker í Örafum, 3.-4. sept (HB). Reynivellir í Suðursveit, tveir 21. sept (BA).

S-Þing: Húsavík, einn frá 1990 til 14. jan (BB, GH, HE, Hjörtur Tryggvason, Jónas G. Jónsson, SG, SSI), sjá einnig skýrslu 1990.

Klifurskríkja *Mniotilta varia* (1,0,1)

Austanverð N-Ameríka. – Klifurskríkja er mjög sjaldgæf í Evrópu og hefur aðeins sést einu sinni áður hér á landi.

Gull: Hafnir, 19.-20. okt ☆ [RM10541] (BH, GPH, HG, SR ofl).

Krúnuskríkja *Dendroica coronata* (4,3,1)

Austanverð N-Ameríka. – Mjög sjaldgæfur flækingur hér á landi svo og annarsstaðar í Evrópu.

Gull: Þorbjörn við Grindavík, 13. okt (AÖS, HPH, SB).

Sportittlingur *Calcarius lapponicus*

(88,95,6)

Skandinavía, Íshafslönd Asíu og Ameríku, V- og SA-Grænland. – Sennilega óreglulegur fargestur hér á landi á leið sinni milli Grænlands og Evrópu.

Árn: Eyrarbakki, karlf 29. des (GPH, GP, HG, KM).

Gull: Grindavík, karlf 27. apríl (SR).

Útskálur í Garði, karlf og tveir kvenf/ungf 7. sept (AÖS, BH, GPH, GP, GP, HG).

Arfadalsvík við Grindavík, kvenf/ungf 22. sept (AÖS, GPH, GP, HG).

Hrístittlingur *Emberiza rustica* (2,0,1)

A-Skandinavía og N-Asía. – Mjög sjaldséður hér á landi, og fremur sjaldséður í V-Evrópu.

A-Skaft: Kvísker í Örafum, 28.-29. okt ☆ [RM10713] (HB).

Leiðréttingar *Corrections*

Spóatíta *Calidris ferruginea*

Í skýrslu 1990 er ártal eftirfarandi fugls rangt. Fuglinn sást 1990 en ekki 1987 (Bliki 12:30). – *The following record listed in the 1990 report is from 1990 but not 1987 (Bliki 12:30).*

1990:

A-Skaft: Höfn í Hornafirði, fullu 14. júlí 1990 (BA).

Hjálmsöngvari (*Sylvia melanocephala*);

(0,0,0)

Eftirfarandi athugun hefur verið endurmetin og ekki talin uppfylla skilyrði fyrir nýja tegund hér á landi. Skal því fella hana niður úr skýrslu 1989 (Bliki 11: 56). – *This record has now been rejected after reevaluation and shall be deleted from the 1989 report (Bliki 11: 56).*

1989:

S-Múl: Stöðvarfjörður, karlf 22. okt 1989.

ATHUGENDUR OBSERVERS

Aðalsteinn Ö. Snæþórsson (AÖS), Agnar Ingólfsson, Alexía Gísladóttir, Andrew Stewart, Anna Jónsdóttir, Anthony D. Fox, Ari B. Sigurðsson, Arnar Helgason, Arnbjörn Kristjánsson, Arndís Ö. Guðmundsdóttir, Arnþór Garðarsson (AG), Auðunn Benediktsson, Auðunn Haraldsson, Árni Einarsson (ÁE), Árni W. Hjálmarsson, Árni G. Magnússon, Árni Óskarsson, Árni G. Pétursson, Ásgeir Sölvason, Áshildur Öfjörð.

Baldur Björnsson, Baldur Friðriksson, Baldur Vilhelmsson, Benedikt Forsteinsson (BP), Bergmann Þorleifsson, Bergþór Helgason, Birgir Þorbjarnarson, Birkir Bárðarson, Bjarni Böðvarsson, Bjarni Gylfason, Björgvin Sigurðsson, Björk Guðjónsdóttir, Björn Arnarson (BA), Björn Baldursson, Björn Hjaltason (BH), Bragi Vagns-

son, Broddi R. Hansen, Brynjúlfur Brynjólfsson (BB), Böðvar Þ. Unnarsson.

Carl Mitchell, Carlos N. Taroni, Chris Smeenck, Christian Roth.

Dagný Karlsdóttir, Dagur Tryggvason, Davíð Jónsson.

Edda Hermannsdóttir, Egill Ólafsson, Einar Ólafsson, Einar Sigurðsson, Einar Þorleifsson (EÓP), Ekhardt Thorstensen, Elínborg Pálsdóttir (EP), Elmar Guðnason, Erla Guðjónsdóttir, Erlendur Jónsson, Erling Ólafsson (EÓ), Erlingur Pálsson, Erpur S. Hansen, Eva D. Þorsteinsdóttir.

Fríðjón Jóhannsson, Friðrik Jesson.

Garðar Svavarsson, Gaukur Hjartarson (GH), Gauti Halldórsson, Geir Baldursson, Geir Garðarsson, Gerhard Ó. Guðnason, Gísli Arnbergsson, Gísli Jónsson, Gísli Sigurgeirsson, Gréta D. Þórðardóttir, Grétar Jónsson, Grímur Sæmundsson, Guðbrandur Sverrisson, Guðjón Gamalielsson, Guðmundur Brynjarsson, Guðmundur Jakobsson, Guðmundur Magnússon, Guðmundur Pétursson, Guðni Sigvaldason, Guðrún Bjarnadóttir, Guðrún Reykdal, Gunnar Egi son, Gunnar Þ. Hallgrímsson (GPH), Gunnar E. Hauksson, Gunnar Tómasson, Gunnlaugur Jónsson, Gunnlaugur Pétursson (GP), Gunnlaugur Þráinsson (GP), Gylfi Gunnarsson, Gylfi Jónsson.

Hafdís Ólafsson, Hafsteinn Guðmundsson, Hafsteinn Magnússon, Hað dór Valdimarsson, Halldór Ö. Einarsson, Halldór W. Stefánsson, Hallgrímur Gunnarsson (HG), Hallgrímur Helgason, Hannes V. Birgisson, Hannes Þ. Hafsteins-son (HÞH), Haraldur Eggertsson, Haraldur Jónsson, Hálfán Björnsson (HB), Hálfán Ó. Hálfánarson, Hávarður B. Sigurðsson, Heimir Eiríksson (HE), Helgi Þórarinnsson, Hermann Karlsson, Héðinn Sverrisson, Hi dur Karlsdóttir, Hjörtur Tryggvason, Hlynur Halldórsson, Hrafn Jóhannsson, Hrafn Óskarsson, Hreinn Guðmundsson, Hreinn Magnússon, Hreinn Þórðarson, Hörður Kristinsson.

Ib K. Petersen, Illugi F. Birgisson, Indriði Loftsson, Inga Skarphéðinsdóttir, Ingi Sigurjónsson, Ingimar Ahlén, Ingimar Sveinsson, Ingólfur Guðnason, Ingólfur Reimarsson, Ingunn Gunnlaugsdóttir.

Jakob Guðlaugsson, Jakob V. Sigurðsson, Jóhann Albertsson, Jóhann G. Gunnarsson (JGG), Jóhann Óli Hilmarsson (JÓH), Jóhann Pálsson, Jóhann Þorsteinsson (JP), Jóhannes Ó. Garðarsson, Jón Einarsson, Jón Fornason, Jón Gunnarsson, Jón B. Hlíðberg, Jón Magnússon, Jón Rafnkelsson, Jón H. Sigurbjörnsson, Jón Tómasson, Jóna Þormóðsdóttir, Jónas Helgason, Jónas G. Jónsson, Jónas Þorgrímsson, Jónas Þorsteinsson, Jörvar Bremnes.

Kaj Halberg (KH), Kári Joensen, Kjartan Kjartansson, Kjartan Magnússon (KM), Kolbrún Valdimarsdóttir, Kristinn Guðmundsson, Kristinn

Óskarsson, Kristinn Pálsson, Kristján Egilsson, Kristján Hjartarson, Kristján B. Jónsson, Kristján Þórðarson.

Leifur Guðmundsson, Leifur Þórarinnsson, Lís Guðjónsdóttir, Lúðvík Gizurarson, Lögreglan í Árbæ.

Magnus Brandel, Magnús Guðmundsson (MG), Magnús Halldórsson, Magnús Magnússon, Magnús Þorkelsson, Margrét Nikulásdóttir, Marita Garðarsson, Mats Hjelte, Matthías Lýðsson, Max Nitschke (MN).

Nellie Smeenk.

Ólafur E. Einarsson, Ólafur Einarsson (ÓE), Ólafur K. Nielsen (ÓKN), Ólafur Þórarinnsson, Óskar J. Sigurðsson, Óskar P. Sveinsson.

Páll Leifsson (PL), Páll Sigurðsson, Páll Skjöldal, Peter Óhrström, Pétur V. Jónsson.

Rafn Sigurðsson, Ragnar Eiðsson, Ragnhildur Benediktsdóttir, Reynir Jóhannesson, Ríkarður Ríkarðsson, Rúnar Eiríksson.

Sigmar Björnsson, Sigríður Pálsdóttir, Sigríður Rundólfssdóttir, Sigrún S. Ingólfssdóttir (SSI), Sigrún Jónsdóttir, Sigurdis Samúelsdóttir, Sigurður Bjarnason, Sigurður G. Björnsson, Sigurður Blöndal, Sigurður Gunnarsson (SG), Sigurður Helgason, Sigurður Ægisson, Sigurfinnur Jónsson, Sigurgeir Sigurðsson, Sigurgeir Sigurðsson (SS), Sigurjón Pálsson, Sigurlaug Elmarsdóttir, Skarphéðinn Þórisson (SP), Skúli Gunnarsson, Smári J. Lúðvíksson, Sólveig B. Magnúsdóttir, Sólveig Sigurðardóttir, Stefán Kristjánsson, Stefán M. Jónsson, Stefán Ragnarsson (SR), Steinar Björgvinsson (SB), Steingrímur Bergsson, Steingrímur Sigurðsson, Steinþór Tryggvason, Sturla F. Birkisson, Svavar Gylfason, Svavar Kristinsson, Sveinn Eysteinnsson, Sveinn Ingimarsson, Sveinn Jónsson, Sveinn L. Jónsson, Sveinn Kristinsson, Sveinn Tryggvason, Sveinn Þorsteinsson, Sverrir Thorstensen, Sæmundur Kristjánsson, Sæmundur Ólason, Sæmundur Þorvaldsson.

Tómas G. Gunnarsson, Tómas Sigurgeirsson, Tryggvi Eyjólfsson.

Valgeir Sigurðsson, Valur Fannar, Vigfús Andrésson, Vigfús Guðmundsson, Vignir Sigurðsson, Vilmar Guðmundsson, Vigfús Andrésson.

Þorlákur Sigurbjörnsson, Þorleifur Pálsson, Þorvaldur Björnsson, Þorvaldur Ingimarsson, Þór Magnússon, Þórarinn Helgason, Þórarinn Kristmundsson, Þórður Júlíusson, Þórður Ö. Kristjánsson, Þórir Snorrason, Þóroddur Helgason.

Ævar Petersen.

Órlygur Kristfinnsson, Örn Óskarsson (ÖÖ), Örn Þorleifsson.

HEIMILDIR

Gunnlaugur Pétursson, Gunnlaugur Þráinsson og Erling Ólafsson 1992. Sjaldgæfir fuglar á Íslandi 1990. Bliki 12: 15-45.

Ólafur K. Nielsen 1979. Dvergkrákur á Íslandi.

Náttúrufræðingurinn 49: 204-220.

Þórir Snorrason 1992. Brandendur í Eyjafirði 1990. Bliki 12: 9-10.

Víkurblaðið 11(37): 8 – 19. október 1989.

SUMMARY

Rare birds in Iceland in 1991

This 13th report lists 81 rare or vagrant bird species recorded in Iceland in 1991, and two additional species from previous years. These records have been accepted by the Icelandic Rarities Committee.

Common vagrants and winter visitors: Species included are Grey Heron *Ardea cinerea*, King Eider *Somateria spectabilis*, Common Goldeneye *Bucephala clangula*, Bar-tailed Godwit *Limosa lapponica* and Curlew *Numenius arquata*, which showed up in similar numbers as before. Lapwing *Vanellus vanellus* were reported from many localities in February, but the majority disappeared quickly. A few Waxwings *Bombycilla garrulus* were seen in the autumn. In late October and early November many Rooks *Corvus frugilegus* and Jackdaws *Corvus monedula* were reported, and a few stayed into 1992. These are the largest influxes of both these species ever reported. There was also an influx of Rooks in autumn 1990, but considerably smaller than in autumn 1991. Most of the Jackdaws (if not all) were of the subspecies *Corvus m. spermologus*, probably from the British Isles. The last major influx of Jackdaws was in 1975 (see Ólafur K. Nielsen 1979 for further review of older records of this species).

Rare breeding birds: Lapwing *Vanellus vanellus* bred unsuccessfully in Eyjafjörður (N Iceland) as in 1989 and 1990. Rock Pipit *Anthus petrosus* bred again at the same locality in SE Iceland as in 1989 and 1990, where three adult birds and a newly fledged young were found. The birds seem to be resident all the year at the breeding locality. A small colony of House Sparrows *Passer domesticus* has been present on the farm Hof í Örafum (SE Iceland) since 1985. Curlews *Numenius arquata* were seen once again at the 1987 and 1988 breeding locality in NE Iceland, but no nest was found. Brambling *Fringilla montifringilla* bred at Neskaupstaður (E Iceland), and a singing male was reported from a locality in northern Iceland. A pair of Blackbirds *Turdus merula* bred twice in Reykjavík and raised eight young altogether. A singing Blackbird was also seen at another locality in S Iceland, but breeding was not confirmed. Singing Chaffinches *Fringilla coelebs* were reported from two localities, without the proof of breeding.

New species: No new species was recorded in Iceland in 1991.

Rare species: Several very rare species were observed in 1991. They are Little Egret *Egretta gar-*

zetta (third record), dark-bellied Brent Goose *Branta bernicla bernicla*, Mandarin Duck *Aix galericulata*, Bufflehead *Bucephala albeola* (second record, seen from 1988), Peregrine Falcon *Falco peregrinus*, Semipalmated Sandpiper *Calidris pusilla* (third record), Spotted Redshank *Tringa erythropus*, Spotted Sandpiper *Actitis macularia*, Black-and-white Warbler *Mniotilta varia* (second record), Yellow-rumped Warbler *Dendroica coronata*, and Rustic Bunting *Emberiza rustica* (third record). Also Black-browed Albatross *Diomedea melanophis* from 1990 (third record). Other rare species in 1991 include Steller's Eider *Polysticta stelleri*, Sabine's Gull *Larus sabini*, Dunnock *Prunella modularis*, Red-breasted Flycatcher *Ficedula parva*, and Rosy Starling *Sturnus roseus*.

The following details are given for each record: (1) county (abbreviated in italics), (2) locality, (3) number of birds (if more than one), (4) sex and age, if known, (5) date, (6) observers (in parentheses, some abbreviated). If a specimen of a bird is preserved at the Icelandic Museum of Natural History, the catalogue number is given [RMxxxxx].

The three numbers in parentheses after each species name indicate, respectively: (1) the total number of birds (individuals) seen in Iceland before 1979, (2) in the period 1979-1990, and (3) in 1991 (the present report). In some cases, the number of birds recorded before 1979 have not yet

been compiled and is thus indicated by a bar (-). For a few very common vagrants or winter visitors no figures are given.

The report includes records of Blackbird *Turdus merula* and Fieldfare *Turdus pilaris* from 1st September 1990 to 31st August 1991, but for all other species the calendar year applies.

The following abbreviations are used: *karlf* = male, *kvenf* = female, *par* = pair, *fullo* = adult, *ungf* or *ungur* = immature, *fá* = found dead, *fnd* = found freshly dead, *fld* = found long dead, *☆* = collected or found dead (species identification confirmed with a specimen), *amk* = at least, *ofl* = et al., *um* = about, *til* = until, *á fyrsta vetri* = first winter, *árgamall* or *á fyrsta sumri* = first summer, *á öðrum vetri* = second winter, *á öðru sumri* or *2ja ára* = second summer. Names of months are abbreviated. Number of birds is usually given in words.

Data from the last report is used in preparing histograms and distribution maps for some of the winter visitors.

Gunnlaugur Pétursson, Gautlandi 21, 108 Reykjavík.

Gunnlaugur Þráinsson, Melbæ 40, 110 Reykjavík.

Erling Ólafsson, Náttúrufræðistofnun Íslands, Pósthólf 5320, 125 Reykjavík.

Hettumáfsvörp í Eyjafirði 1990

Inngangur

Hettumáfur (1. mynd) er ein af mörgum tegundum fugla sem hófu að verpa hér snemma á öldinni (Finnur Guðmundsson 1951). Fyrsta hettumáfs-hreiðrið fannst nálægt Stokkseyri árið 1910 (Bjarni Sæmundsson 1913, 1929). Á árunum 1920-30 fundust hreiður á nokkrum stöðum til viðbótar, og svo víðar eftir því sem árin liðu (Bjarni Sæmundsson 1936, Timmermann 1939). Núna eru hettumáfar útbreiddir á láglandi um mestallt land.

Hettumáfar halda sig einkum í grennd við votlendi á sumrin, aðallega nálægt fersku vatni, en einnig við sjó, þ. á m. út til eyja. Þeir hreiðra sig oftast í

sefi við tjarnir, en einnig í mýrum og flóum. Þeir verpa ennfremur á þurrlendi, melum eða í móum nálægt tjörnum eða mýrum og jafnvel á sandorprum hraunum eða öðrum sendnum svæðum. Þeir setjast oft að í hólum í ám og vötnum.

Engin talning hefur enn verið gerð sem tekur til alls íslenska varpstofnsins, en einstök vörp víðs vegar um land hafa verið talin með tilviljanakenndum hætti. Ein viðamesta af slíkum talningum var framkvæmd við Mývatn 1974 (Fjeldsá 1975). Gískað er á, að heildarstofninn sé núna 25-30 þúsund varppör í 350-400 vörpum (Ævar Petersen óbirt). Stærstu

1. mynd. Hettumáfar – *Black-headed Gulls*. Ljósmynd: Magnús Magnússon.

byggðirnar hlaupa á hundruðum para, en algengast er að nokkrir tugir para séu á hverjum stað.

Hér er skýrt frá könnun sem gerð var á varpútbreiðslu og fjölda hettumáfa í Eyjafirði sumarið 1990. Kveikjan að henni var umræða sem verið hefur í gangi á Akureyri í nokkur ár, en þar hefur verið haldið fram að fjölgun hettumáfa sé orðin til vandræða (sjá Ævar Petersen 1991). Einnig var metið hve mikið einstök vörp sem tölur eru til um hafa breyst frá fyrri árum.

Athuganasvæði, aðferðir og gögn

Á tímabilinu 25. maí til 4. júní 1990 voru fuglar taldir í öllum hettumáfsvörpum sem fundust í Eyjafirði eða vitað var um frá fyrri árum. Könnunarsvæðið náði frá Grenivík, austan fjarðar, um Höfðahverfi, Kjálka, Svalbarðsströnd og inn í botn Eyjafjarðarsveitar. Land Akureyrarbæjar var kannað og út með Eyjafirði að vestan, Glæsibæjarhreppur, Hörgárósar, Gálmaströnd, Árskógsströnd, Svarfaðardalur, Skíðadalur og Ólafsfjörður. Einnig var leitað inn allan Hörgárdal og Öxnadal. Fæstir af- eða þverdalir voru kannaðir né heldur Látraströnd. Miðað við kjörlandi hettumáfs eru sáralitlar líkur á því, að þar hafi leynst vörp. Eini kunni varpstaðurinn sem við heimsóttum ekki að þessu sinni var Hrísey, enda voru til allgóðar upplýsingar þaðan.

Hettumáfar í vörpunum voru taldir úr fjarlægð með 10×40 kík og 22× fjarsjá. Gerður var greinarmunur á, hvort þeir lágu á hreiðri eða ekki. Í tengslum við almenna könnun á fuglalífi var gengið um Akureyrarflugvöll og Eyjafjarðarárhólma utan gamla þjóðveggar og leitað skipulega að hreiðrum hettumáfa þar. Einnig töldum við fugla á hreiðrum og aðra fullorðna hettumáfa á varpstöðvum eftir því sem hægt var. Til samamburðar við þær talningar sem gerðar voru í vörpunum sjálfum, töldum við í nokkrum vörpum með fjarsjá (22×) úr

hlífðunum beggja vegna fjarðarins.

Margar talningar eru til frá fyrri árum úr ýmsum vörpum við Eyjafjörð, svo sem við Akureyrarflugvöll og annars staðar í Eyjafjarðarárhólum, á Kjarna- og Hvammsflæðum, í óshólum Hörgár, Svarfaðardal, Hrísey og á Svalbarðseyri. Eldri gögn voru notuð til að skoða breytingar á fjölda hettumáfa á liðnum árum.

Nákvæm talning á fjölda verpandi hettumáfa er ýmsum annmörkum háð. Staðhættir á varpstað og stærð varps ráða mestu um hvaða aðferðir unnt er að nota og hvernig til tekst um talningu. Eftirtalдар talningaaðferðir koma til greina: (1) fjöldi hreiðra, (2) fjöldi álegufugla og (3) fjöldi fugla á varpstað. Niðurstöður talninga með mismunandi aðferðum þarf síðan að umreikna í sambærilegar einingar. Þótt talning heppnist þrýðilega og einingar séu sambærilegar eru eftir sem áður ákveðnir erfiðleikar við að túlka niðurstöður. Þessi atriði eru rædd nánar í Viðauka 1.

Eldri heimildir í vörslu Náttúrufræðistofnunar voru einnig kannaðar til að skoða hvenær hettumáfar settust fyrst að í Eyjafirði, þ. á m. bréf ýmissa fuglaskoðara og dagbækur Peters Nielsen frá árunum fyrir og eftir síðustu aldamót. Í sama tilgangi var farið yfir bréfasafn Bjarna Sæmundssonar.

Saga hettumáfs í Eyjafirði

Því hefur verið haldið fram, að fyrsti hettumáfurinn hérlandis hafi fundist við Akureyri árið 1906 (Bjarni Sæmundsson 1929, Finnur Guðmundsson 1951). Fuglinn náðist við Oddeyri í september, en ártalið á reyndar að vera 1901. Hamur hans er enn varðveittur í dýrafræðisafninu í Kaupmannahöfn. Þetta er fyrsti hettumáfurinn sem vitað er um úr Eyjafirði og fyrsti fuglinn sem var örugglega greindur hér á landi. Þó er fuglinn sem Jónas Hallgrímsson (1937) getur um úr Vogum árið 1842 eflaust fyrstur. Gera má ráð fyrir að Jónas hafi þekkt teg-

undina frá Danmörku, svo greiningin hefur líklega verið rétt. Þá getur Nielsen (óbirt dagbók) hettumáfs úr Selvogi árið 1877. Eins og þessi dæmi sýna, slæddust hettumáfar vafalítið hingað endrum og eins áður en þeir sáust hér fyrir víst.

Fyrstu hettumáfshreiðrin sem skráð eru úr Eyjafirði fundust árið 1930 á Kaupangsmýrum og í hólum þar í kring, þar sem þeir urpu a.m.k. til sumarsins 1933 (Kristján Geirmundsson, bréf dags. 21.1.1934). Næsta skráða heimild er frá árinu 1933, þegar Kristján Geirmundsson fann hettumáfshreiður skammt frá Akureyri, á svipuðum slóðum og Akureyrarflugvöllur er nú (eggjasafn NI). Þá getur Kristján hreiðurs á svipuðum slóðum („í hólmunum“) sumarið 1939 (Kristján Geirmundsson 1942).

Hettumáfar urðu fljótt nokkuð algengir við Akureyri og á leirunum í botni fjarðarins utan varptíma, og höfðu þeir stundum vetursetu (Kristján Geirmundsson 1935, 1942, Kristján Geirmundsson & Magnús Björnsson 1936, 1937, 1939). Þótt einhverjir fuglanna hafi verið upprunnir í Eyjafirði, voru sumir þeirra flórust lengra að komnir. Sumarið 1952 voru hettumáfar orðnir algengir varpfuglar í hólmunum og taldir í mikilli sókn (Money-Kyrle & Taylor 1952).

Talsvert sást af hettumáfum við Djúpárþakka í Hörgárdal sumarið 1938, og var það í fyrsta sinn sem þeir sáust þar (Snorri Pétursson, bréf dags. 7.11.1938). Hettumáfar urpu í fyrsta sinn hjá Skipalóni á óshólmasvæði Hörgár (skammt neðan við Djúpárþakka) sumarið 1952 (Snorri Pétursson, bréf dags. 1.7.1952).

Fyrst er vitað um verpandi hettumáfa í Svarfaðardal sumarið 1955 (Hjörtur Þórarinnsson, bréf dags. 22.5.1955). Þegar árið 1963 urpu mörg pör við ósa Svarfaðardalsár (Finnur Guðmundsson dagbók 1963). Þaðan breiddust hettumáfar að líkindum út til Hríseyjar, þar

sem þeir urpu fyrst árið 1963 (Finnur Guðmundsson dagbók 1963, Þorsteinn Þorsteinsson, bréf dags. 22.11.1991).

Önnur vörp í Eyjafirði eru líklega öll yngri, þótt skráðar heimildir taki ekki af allan vafa um það. Nokkrir tugir para urpu t.d. í Laufáshólum árið 1969 (Ævar Petersen 1974), en það varp gæti hafa byrjað talsvert fyrr. Brýnt er að skrá hvenær hettumáfar hófu að verpa á hinum ýmsu stöðum, áður en það er um seinan. Reyndar flækir það málið að hettumáfar eiga það til að breyta um varpstað milli ára, þótt þeir laðist kannski aftur að sama stað eftir nokkurra ára hlé.

Niðurstöður talninga

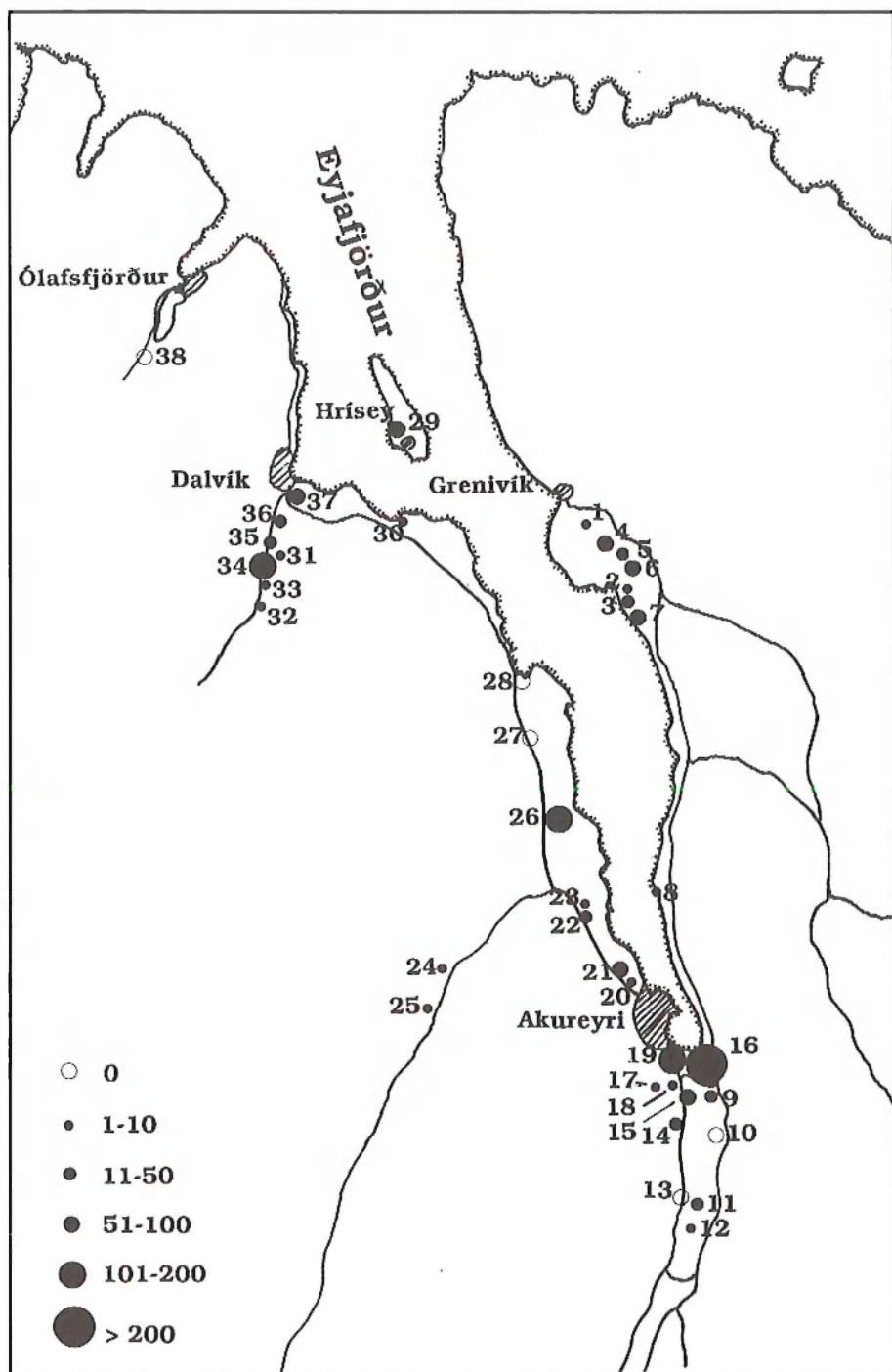
Dreifing varpa

Á 2. mynd er sýnd dreifing hettumáfsvarpa, eins og könnunin 1990 leiddi í ljós, en alls fundust 34 vörp. Ennfremur eru sýnd fjögur vörp sem vitað var um frá fyrri árum, þótt hettumáfar hafi ekki orpið þar sumarið 1990. Nákvæm skrá yfir staðsetningu varpanna er í Viðauka 2.

Það getur verið matsatriði hvar eitt varp endar og annað tekur við. Yfirleitt er erfitt að afmarka hettumáfsvörp nákvæmlega, auk þess sem þau geta færst til milli ára, þótt fjöldi fugla breytist ekki. Hettumáfar hafa sennilega orpið á fleiri stöðum en þessum 38 í eitt eða fleiri ár, og þætti okkur vænt um að fá upplýsingar frá lesendum þar um.

Fjöldi varppara

Tafla 1 sýnir fjölda varppara sumarið 1990. Þetta ár urpu um 1730 pör í Eyjafirði. Sum vörpin eru samsett úr smærri einingum, enda varplöndin margbreytileg og mishentug fyrir fuglana. Í óshólum Fnjóskár voru t.d. talin tvö vörp, sem hvort um sig var í þremur hlutum, þótt annað þeirra hafi reyndar verið allt á einum stað sumarið 1990 (Tafla 2).

2. mynd. Talningasvæðið, dreifing og stærð hettumáfsvarpa í Eyjafirði sumarið 1990. Tölurnar vísa til Viðauka 2. Fylltir hringir sýna vörpin 1990, en ófylltir staði þar sem vitað er um vörp fyrrum. – Study area, distribution and size of the Black-headed Gull colonies in the region of Eyjafjörður, N Iceland, in summer 1990. Numbers refer to App. 2.

Tafla 1. Fjöldi varppara í Eyjafirði sumarið 1990 eftir vörpum. Varpnúmer eru á 2. mynd en nánari lýsingar í Viðauka 2. – *Estimated number of breeding pairs in Eyjafjörður 1990 per colony. Colony locations and colony numbers are shown in Fig. 2, and more detailed information on location is given in App. 2.*

Varp Colony	Talningar Counts:		Áætl. fjöldi para ¹ Est. no. breed. prs ¹	Aðferð ² Method ²
	Fj. fugla No. birds	Fj. fugla á hr. No. birds on nest		
1.	2	1	1	1,2
2.	6	-	4	2
3.	37	26	26	1 (Taf. Tab. 2)
4.	91	57	57	1
5.	54	35	35	1
6.	142	82	87	2
7.	≈ 96	≈ 60	≈ 61	1,2 (Taf. Tab. 2)
8.	5	2	3	2
9.	64	46	46	1
10.	0	0	0	-
12.	12	6	7	2
13.	0	0	0	-
14.	21	9	13	2
15.	102 (106) ³	78 (76)	78	1
16.	-	-	458	1,2,3 (Taf. Tab. 3)
17.	12	≈ 4	21	2
18.	6	3	4	2
19.	-	-	172	2,3 (Taf. Tab. 4)
20.	9	7	7	1
21.	≈ 12	54	54	1
22.	28	≈ 12	17	2
23.	12	7	7	1,2
24.	8	6	6	1
25.	3	3	3	1
26.	≈ 298	166	182	2
27.	0	0	0	-
28.	0	0	0	-
29.	-	-	60	4
30.	-	9	9	1
31.	6	2	4	1
32.	2	1	1	1,2
33.	3	2	2	1,2
34.	252	164	164	1
35.	21	12	13	2
36.	76	42	46	2
37.	136	62	83	2
38.	0	0	0	-
Alls Total	-	-	≈ 1731	-

1) Sjá Viðauka 1. – *See App. 1.*

2) Talningaaðferðir sem notaðar voru við að meta stærð varps. Ef beitt er fleiri en einni aðferð, er notuð sú tala sem gaf hæst gildi. 1 = Fjöldi fugla á hreiðri. 2 = Heildarfjöldi fugla. 3 = Fjöldi hreiðra með eggjum. 4 = Gróf ágiskun út frá fjölda fugla. (Þorsteinn Þorsteinsson). – *The census methods used to estimate colony size. If more than one method was used, the figure giving the largest number of nests is presented. 1 = No. of birds on nest. 2 = Total no. of birds. 3 = No. of nests with eggs. 4 = A rough estimate from numbers of birds (Þorsteinn Þorsteinsson).*

3) Niðurstöður tveggja talninga með 6 daga millibili. – *Results from two counts 6 days apart.*

Tafla 2. Fjöldi varppara í óshólmum Fnjóskár sumarið 1990. Númer varpa vísar til 2. myndar og Viðauka 2. – *The number of breeding pairs on the delta of river Fnjóská (colonies no. 3 and 7, see Fig. 2 and App. 2).*

Varp <i>Colony</i>	Fj. fugla <i>No. birds</i>	Fj. fugla á hr. <i>No. birds on nest</i>	Áætl. fjöldi para ¹ <i>Est. no. of breed. prs ¹</i>	Aðferð ² <i>Method ²</i>
3/1:	0	0	0	-
3/2:	0	0	0	-
3/3:	37	26	26	1
7/1: ³	≈ 91	≈ 58	≈ 58	1
7/2:	3	1	2	2
7/3:	2	1	1	1
Alls <i>Total</i>	133	≈ 86	87+	

1) Sjá Viðauka 1. – *See App. 1.*

2) Sjá Töflu 1. – *See Tab. 1.*

3) Eflaust vantalið vegna hitamóðu og sums staðar gróðurs. – *Undoubtedly an underestimate because of fata morgana and high vegetation in places.*

Langstærsta varpið í Eyjafirði 1990 var í óshólmum Eyjafjarðarár. Nordan gamla þjóðvegarins eru um 35 hólmar, litlir og stórir, og var varpið dreift um þá flesta. Í Töflu 3 er sýnd stærð og dreifing varpsins 1990, en vitað er, að dreifing þess hefur breyst (sbr. Arnþór Garðarsson o.fl. 1976, Ævar Petersen & Sverrir Thorstensen 1990). Varpdreifing getur jafnvel breyst sama sumar, t.d. vegna eggjatínslu, enda byggja hettumáfar nýtt hreiður í hvert sinn sem þeir verpa. Þannig fundist einungis tóm hreiður í einum hólmanni (16/13), og í öðrum voru tóm hreiður fleiri en verpandi pör (hólmar 16/7, 16/20, 16/26 og 16/34).

Fjallað er um Akureyrarflugvöll sér, þótt hann sé landfræðilega hluti af óshólmarsvæði Eyjafjarðarár. Flugvallarvarpið skiptist í marga hluta, og héldum við til haga upplýsingum frá hverjum fyrir sig til þess að geta fylgst með tilfærslum milli ára. Dreifing varpsins hefur breyst töluvert á síðustu árum, einkum vegna ýmissa framkvæmda á vallarsvæðinu (Ævar Petersen & Sverrir Thorstensen 1990, óbirt).

Yfirlit um stærð og dreifingu hettumáfsvarpsins við flugvöllinn sumarið 1990 er í Töflu 4. Mikið var tínt af eggjum á vallarsvæðinu, eins og öll tómu hreiðrin gefa til kynna, líkt og í sumum hólmunum austan flugvallar.

Breytingar á vörpum

Í Viðauka 3 eru dregnar saman upplýsingar um breytingar sem orðið hafa á stærð ýmissa hettumáfsvarpa í Eyjafirði á liðnum árum. Mikil umskipti hafa orðið. Mun fleiri vörp hafa dregist saman (10) eða horfið (2) en stækkað (4), sem leitt gæti til þeirrar ályktunar, að hettumáfum hafi fækkað. Ef litið er á samanlagðan fjölda varppara í þessum vörpum, kemur í ljós að hann er nánast óbreyttur. Vörpin eru því færri núna en stærri. Það eru ekki aðeins smá vörp sem hafa dregist saman, eins og ætla mætti, heldur einnig sum þeirra stóru, eins og t.d. á Svalbarðseyri og við Hörgárósa. Þótt auknum mannaferðum sé eflaust um að kenna á Svalbarðseyri, gildir hið sama ekki um Hörgárósavarp. Athygli vekur, að langmest aukning hefur orðið fyrir botni Eyjafjarðar. Það

svæði virðist hafa laðað til sín fugla úr vörpunum út með firðinum, og því er engin furða þótt Akureyringar telji, að hettumáfum hafi fjölgað mikið (sbr. Ævar Petersen 1991). Af ofansögðu er dregin sú ályktun, að hettumáfum hafi ekki fjölgað á Eyjafjarðarsvæðinu síðastliðinn áratug. Ekki er þó loka fyrir það skotið, að ný vörp hafi myndast eða þau vörp sem engin eldri gögn eru til um hafi stækkað.

Umræða

Hettumáfum hefur vitaskuld fjölgað mikið frá því snemma á öldinni, enda eru aðeins um 80 ár síðan tegundin hóf að verpa í landinu og um 60 ár í Eyja-firði.

Kringum 1960 er talið, að nálægt 350 pör hafi orpið á þremur svæðum í Eyja-firði, þ.e. í Svarfaðardal, við Skipalón og fyrir botni Eyjafjarðar (við Akureyr-arflugvöll sem og annars staðar í

Tafla 3. Fjöldi varppara í árhólum Eyjafjarðarár utan gamla þjóðvegarins sumarið 1990. Skipting er eftir hólum. Númer varps vísa til 2. myndar og Viðauka 2. – *The number of breeding pairs in the Eyjafjörður delta (colony no. 16) per subcolony (islet). Colony numbers refer to those in Fig. 2 and App. 2.*

Varp <i>Colony</i>	Fjöldi fugla : <i>No. birds:</i>		Fj. fugla á hr.: <i>No. birds on nest:</i>		Fj. hr. (tóm) <i>No. nests (empty)</i>	Áætl. fj. para ¹ <i>Est. no. of breed. prs ¹</i>	Aðferð ² <i>Method ²</i>
	Í varpi	Úr hlífð	Í varpi	Úr hlífð			
	<i>In colony</i>	<i>From slope</i>	<i>In colony</i>	<i>From slope</i>			
16/ 4:	-	-	-	-	5 (1)	6	3
16/ 7:	0	0	0	0	0 (1)	0	-
16/ 8:	-	6	-	2	2 (1)	4	2
16/ 9:	-	2	-	1	1 (1)	1	1,2,3
16/10:	-	8	-	3	5 (5)	6	3
16/11:	0	-	-	-	0 (0)	0	-
16/12:	-	-	-	-	13 (1)	16	3
16/13:	-	-	-	-	0 (4)	0	-
16/14:	-	-	-	-	16 (5)	19	3
16/15:	0	-	0	-	0 (0)	0	-
16/16:	34	-	-	-	30 (5)	36	3
16/17:	-	-	-	-	3 (0)	4	3
16/18:	-	-	-	-	7 (3)	8	3
16/19:	28	-	-	-	19 (3)	23	3
16/20:	-	-	-	-	1 (5)	1	3
16/25:	63	-	37	-	40 (14)	48	3
16/26:	8	-	8	-	6 (12)	8	1
16/27:	-	-	-	-	31 (17)	37	3
16/28:	-	27	-	-	13 (2)	16	2,3
16/29:	-	34	-	-	20 (15)	24	3
16/30:	-	85	-	53	48 (5)	58	3
16/31:	-	53	-	33 ³	52 (5)	62	3
16/32:	-	-	-	-	2 (2)	2	3
16/33:	-	-	0	-	0 (0)	0	-
16/34:	-	129	-	-	62 (86)	79	2
Alls <i>Total</i>	-	-	-	-	-	458	

1) Sjá Viðauka 1. – *See App. 1.*

2) Sjá Töflu 1. – *See Tab. 1.*

3) Greinilega vantalið úr hlífð, enda hólminn mjög grasi vaxinn og fuglar hurfu í gróðurinn. – *Count from slope clearly an underestimate, since the incubating birds vanished in the vegetation.*

Tafla 4. Fjöldi varppara á Akureyrarflugvelli (varp nr. 19) sumarið 1990. – *The number of breeding pairs at Akureyri airport (colony no. 19).*

Varp <i>Colony</i>	Fjöldi fugla : <i>No. birds:</i>		Fj. fugla á hr.: <i>No. birds on nest:</i>		Fj. hr. (tóm) <i>No. nests</i>	Áætl. fj. para ¹ <i>Est. no. of</i>	Aðferð ² <i>Method</i> ²
	Í varpi <i>In colony</i>	Úr hlíð <i>From slope</i>	Í varpi <i>In colony</i>	Úr hlíð <i>From slope</i>	<i>(empty)</i>	<i>breed. prs</i> ¹	
19/ 1	-	22	-	9	7 (25)	13	2
19/ 2	-	0	-	0	0 (2)	0	-
19/ 3	-	-	-	-	0	0	-
19/ 4	-	-	-	-	12 (22)	14	3
19/ 5	-	-	-	-	28 (24)	34	3
19/ 6	-	-	-	-	33 (46)	40	3
19/ 7	-	-	-	-	24 (4)	29	3
19/ 8	35	-	-	-	19 (2)	23	3
19/ 9	-	25	-	12	11 (14)	15	2
19/10	-	0	-	0	1 (4)	1	3
19/11	-	5	-	1	1 (15)	3	2
Samtals <i>Total</i>	-	-	-	-	136 (158)	172	

1) Sjá Viðauka 1. – *See App. 1.*

2) Sjá Töflu 1. – *See Tab. 1.*

óshólmunum). Þess ber þó að geta, að ekki eru til fyllilega nákvæmar upplýsingar frá þessum árum. Þannig gætu hettumáfar t.d. rafa verið byrjaðir að verpa í Laufáshólmum um 1960. Til samanburðar urpu um 1730 pör á öllu svæðinu sumarið 1990, eða 6-7% af áætluðum heildarstofni landsins (Ævar Petersen óbirt). Eyfirski varpstofninn hefur því fimmfaldast á síðustu þremur áratugum, sem þýðir tæpa 5,3% aukningu að meðaltali á ári.

Þegar komið var fram til 1974 voru hettumáfsvörp í Eyjafirði sögð vera á fimm stöðum, þ.e. á fyrrnefndum þremur stöðum, auk Hríseyjar og Laufáshólma (Arnþór Garðarsson o.fl. 1976). Varppörin voru þá samanlagt kringum 1200, en síðan hefur þeim fjölgað um tæpan helming, eða að meðaltali um 2,3% á ári.

Erfitt er að gera sér grein fyrir, hvort varpstofn hettumáfa í Eyjafirði fari enn stækkandi. Ýmis gögn frá síðasta áratug benda til þess, að aukningin hafi stöðv-

ast. Breytingar hafa vissulega orðið á dreifingu fuglanna, þannig að mun fleiri hettumáfar verpa nú í næsta nágrenni Akureyrar en fyrrum. Hettumáfar eru lausir í rásinni og eiga það til að breyta um varpstað milli ára. Þannig geta byggðir liðið undir lok en aðrar orðið til, þótt heildarfjöldi fugla haldist óbreyttur. Slíkt gerist einkum, þar sem fuglarnir verða fyrir verulegri truflun, t.d. ef eggjataka er mikil. Ný vörp eru sérstaklega viðkvæm fyrir slíku ónæði, og er alveg eins líklegt, að fuglarnir komi ekki aftur að ári, verði þeir fyrir mikilli truflun fyrsta árið. Breytt fæðuskilyrði geta einnig orðið til þess, að fuglarnir færi sig úr stað.

Niðurstöður þessarar athugunar eru gagnlegar til samanburðar við seinni talningar. Með sams konar athugunum eftir nokkur ár verður auðveldara að gera sér grein fyrir breytingum á stærð og dreifingu hettumáfsstofnsins á Eyjafjarðarsvæðinu.

PAKKIR

Hjörtur Þórarinnsson á Tjörn, Snorri Pétursson á Skipalóni og Þorsteinn Þorsteinsson, Akureyri, létu í té upplýsingar um hettumáfsvörp, Hörður Kristinnsson, Náttúrufræðistofnun Norðurlands, hjálpaði við öflun heimilda um örnefni í Eyjafjarðarárhólum og Sólveig Bergs aðstoðaði við talningar. Þórey Ketilsdóttir yfirfór handrit. Þeim er öllum þökkuð hjálpin.

HEIMILDIR

- Arnþór Garðarsson, Agnar Ingólfsson & Jón Eldon 1976. Lokaskýrsla um rannsóknir á óshólmavæði Eyjafjarðarár 1974 og 1975. Fjölrit Líffræðistofnunar nr. 7. 8+36+19 bls.
- Bjarni Sæmundsson 1913. Hettumáfurinn. Suðurland 24.5., 3(49): 192-193.
- Bjarni Sæmundsson 1929. Landnámsfuglar. Tíminn 6.7., 13(45): 154.
- Bjarni Sæmundsson 1936. Fuglarnir. Bókaverslun Sigfúsar Eymundssonar, Reykjavík. XIV + 699 bls.
- Finnur Guðmundsson 1951. The effects of the recent climatic changes on the bird life of Iceland. Proc. Int. Orn. Congr. 10: 502-514.
- Fjeldsø, J. 1975. En taksering af Hættemåge *Larus ridibundus* og Havterne *Sterna paradisaea* i Mývatn-området, N.Ö. Island. Dansk orn. foren. Tidsskr. 69(1-2): 65-72.
- Kristinn H. Skarphéðinsson & Guðmundur A. Guðmundsson 1990. Fuglalíf í Skógum, Skagafirði, og nágrenni, 1987. Bliki 9: 49-66.
- Kristján Geirmundsson 1935. Farflugakoma til Akureyrar 1934. Náttúrufr. 5(2): 65-66.
- Kristján Geirmundsson 1942. Fluglaathuganir á Akureyri 1938-'39. Náttúrufr. 12(3): 137-143.
- Kristján Geirmundsson & Magnús Björnsson 1936. Úr árbókum fuglanna. (Kafli úr bréfum frá hr. Kristjáni Geirmundssyni, Akureyri). Náttúrufr. 6(2): 99-102.
- Kristján Geirmundsson & Magnús Björnsson 1937. Úr árbókum fuglanna. (Úr bréfi frá hr. Kristjáni Geirmundssyni, dags. Ak. 12/3. 1937). Náttúrufr. 7(3): 90-92.
- Kristján Geirmundsson & Magnús Björnsson 1939. Úr árbókum fuglanna III. (Kafli úr bréfi frá hr. Kristjáni Geirmundssyni, Akureyri, dags. þ. 30. des. 1939). Náttúrufr. 9(4): 171-176.
- Hörring, R. 1905. Óbirt dagbók úr Íslandsferð. Varðveitt á Náttúrufræðistofnun Íslands.
- Jóhannes Ó. Sæmundsson 1964. Örnefni í bæjarlandi Akureyrar. Handrit.
- Jóhannes Ó. Sæmundsson ódags. Örnefni í Eyjafirði. Handrit.
- Jónas Hallgrímsson 1937. Íslensk dýr. Bls. 40-53 í: Rit eftir Jónas Hallgrímsson. V. Smágreinar

- dýrafræðilegs efnis, ævisaga o.fl. safoldarprentsmiðja h.f., Reykjavík. CC+192 bls.
- Kristján Rögnvaldsson ódags. Uppdráttur, gerður áður en flugvöllur var lagður. Handrit.
- Money-Kyrle, R.S. & R.J.F. Taylor 1952. Report on an expedition made in Northern Iceland in 1952. Óbirt vélrituð skýrsla. 28 bls. Varðveitt á Náttúrufræðistofnun Íslands.
- Nielsen, P. Óbirt dagbók um fugla. Varðveitt á Náttúrufræðistofnun Íslands.
- Steindór Steindórsson ódags. Örnefni í lögsagnarumdæmi Akureyrar. Fjölrit.
- Timmermann, G. 1939. Die Vögel Islands. Erster Teil, 2. Hülfe (Folge 1). Bls. 113-237.
- Tryggvi Þorsteinsson 1959. Nokkur örnefni í landi Akureyrar. Ferðir 18: 16-22.
- Ytreberg, N.-J. 1956. Contribution to the breeding biology of the Black-headed Gull (*Larus ridibundus* L.) in Norway. Nytt Mag. for Zoologi 4: 5-106.
- Ævar Petersen 1974. Ósasvæði Svarfaðardalsár gegnt Dalvík. Eyjafjarðarárhólmar. Óshólmavæði Fnjóskár við Laufás í Eyjafirði. Óbirtar skýrslur til Náttúruverndarráðs. 14 bls.
- Ævar Petersen 1991. Á hettumáfur að vera rétt-dræpur? Dagur 27.11., 74(226): 6.
- Ævar Petersen óbirt. Skrá yfir hettumáfsvörp á Íslandi. Náttúrufræðistofnun Íslands.
- Ævar Petersen & Sverrir Thorstensen 1990. Fuglalíf við Akureyrarflugvöll og í grennd 1987. Bliki 9: 7-20.

SUMMARY

The distribution and numbers of Black-headed Gulls in Eyjafjörður 1990

In summer 1990 a census was carried out on the distribution and numbers of Black-headed Gulls *Larus ridibundus* in the region of Eyjafjörður, mid North Iceland. This study came about because of increasing demands from the general public that the numbers of these birds should be controlled, primarily on the premise that they have increased too much (cf. Ævar Petersen 1991). Existing information on the colonization of Black-headed Gulls in the Eyjafjörður region was also compiled, as well as data on the size changes of different colonies, with the view of documenting the rate of change in the population.

The distribution of colonies in 1990 is shown in Fig. 2. As further elaborated in Tab. 1 around 1730 breeding pairs were estimated breeding in the census area, distributed among 34 colonies. This represents 6-7% of the Icelandic breeding population (Ævar Petersen unpubl.). A complete list of the colony sites with short descriptions, is given in App. 2, with the addition of four former breeding sites known to us from previous years at which no breeding took place in summer 1990.

There are several reports of Black-headed Gulls in Iceland from the 19th century. The first fully-substantiated bird was recorded in 1901 (not 1906 as reported earlier, cf. Bjarni Sæmundsson 1929, Finnur Guðmundsson 1951), still preserved as a study skin at the Zoological Museum, Copenhagen. It was not until 1930 the first nests were recorded in Eyjafjörður.

Between ca 1960 and 1990 the rate of increase in the breeding population was estimated as 5.3% per year but 2.3% between 1974 and 1990. It seems the increase came to a halt during the last decade or so, although this needs to be corroborated further.

On the other hand there have been major changes in distribution. The colonies from which earlier information is available (App. 3) have become fewer but larger; ten have decreased in size, two vanished while four have increased. The principal change in distribution is that the colonies towards the mouth of the fjord have declined in size while increases have taken place at the bottom of the fjord, on the river Eyjafjarðará delta near Akureyri, the largest town in the region. This has led to the supposition by the general public that Black-headed Gulls have increased drastically, so the population needed controlling (cf. Ævar Petersen 1991).

The census methods used, handling and interpretation of the census data, are dealt with in App. 1, of which a short resumé is provided here, but see also Tabs 1 – 4:

In Black-headed Gull colonies four counting units can be identified, i.e. nest with eggs, empty nest, number of incubating birds, and total number of birds in colony area. The local conditions at colonies and nearby areas vary from colony to colony, rendering them differentially suitable to censusing while the use of same counting unit(s) is not always feasible. The effects due to the presence of census takers can vary between colonies, and the differential harvesting of eggs, predation or other losses can also influence the outcome from censuses. It is recommended to use as many different counting units as possible, as no one method is without limitations. Giving more than one data sets for same colony correction factors can be calculated to refer from one counting unit to another. That way colony size estimates will be more accurate and better standardized.

Theoretically the number of nests should give the best colony estimate, but usually it is not practical to find all nests. Bird counts need to be converted to numbers of nests. This can be done using a correction factor, i.e. dividing the number of incubating birds or number of nests (if all nests are found and there is no disturbance to the birds from observers) by the total number of birds. For the present study the correction factor of 0.61 was obtained, meaning that on average 81% of the

breeders were present. Systematic nest searches at some of our study sites gave an average 83% result (compared to the numbers of birds incubating). Hence we used the correction factor 1.20 to estimate colony size from nest numbers.

Those who want to census Black-headed Gull colonies should at least count the total numbers of birds in the colony area and note the numbers incubating (as long as the birds are undisturbed). Censuses are ideally carried out in late May – beginning of June, when most (preferably all) breeders are incubating. Counting nests is also recommended where feasible, distinguishing between empty nests and those with eggs.

Ævar Petersen, Náttúrufræðistofnun Íslands, pósthólf 5320, 125 Reykjavík.

Sverrir Thorstensen, Stórutjarnaskóla, 601 Akureyri.

VIÐAUKI 1 – APPENDIX I

Talningaaðferðir og útreikningar á fjölda varpara. – Census methods and calculations of the number of breeding birds.

Í hettumáfsvörpum eru talningaeiningar þessar: (1) hreiður með eggjum, (2) tóm hreiður, (3) fjöldi álegufugla og (4) heildarfjöldi hettumáfa á varpsvæðinu. Staðhættir á varpstæð og aðliggjandi svæðum eru breytilegir. Vörpin eru misaðgengileg til talninga og ekki alltaf hagkvæmt að telja á sama hátt. Niðurstöður talninga geta því verið breytilegar úr hinum ýmsu vörpum, eftir hvað er talið, hversu mikil áhrif talningamenn hafa á atferli fugla, vegna eggjafínslu, afráns eða annarra affalla á varptíma. Best er að telja á sem flesta vegu, því engin ein aðferð gefur fullkomna mynd af stærð varps. Unnt er að meta að nokkru mismun milli talningaaðferða með samanburði, en til þess fá sambærilegar tölur úr mismunandi vörpum þarf að nota leiðréttingarstuðla. Á þann hátt fæst nákvæmari og staðlaðri mat á varpstærð en ella, og samanburður milli varpa verður raunhæfari.

Fjöldi hreiðra er fræðilega besta vísbendingin um varpstærð. Reyndin er samt sú, að sjáldnast er hægt að finna öll hreiður. Þör verpa loka á mismunandi tímum sumars, svo munað getur vikum (Ytreberg 1956). Fuglarnir liggja heldur ekki endilega allir á þegar talið er, ekki sist ef þeir eru órólegir vegna nálægðar talningamanna. Og varpfuglar þurfa ekki að vera allir á varpsvæðinu þegar talning fer fram. Ennfremur kunna geldfuglar að vera ógreinanlegir frá varpfuglum.

Nauðsynlegt er að heimfæra fjölda talinna fugla yfir á fjölda hreiðra. Það er gert með því að reikna svokallaðan viðvistarstuðul, sem fæst með því að bera saman fjölda álegufugla við heildarfjölda fugla í varpi. Þennan stuðul er hægt að reikna, þegar báðar talningaeiningar eru þekktar úr sama varpi og um er að ræða nákvæma talningu. taln-

ingunni 1990 voru báðar tölur til fyrir vörp nr. 1, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 14, 15, 18, 21, 22, 23, 29, 30, 31, 32, 33, 34 og 35. Samtals voru þarna 1092 fuglar, þar af 670 á hreiðri. Viðvistarstuðullinn (v) fæst með jöfnunni:

$$v = \frac{fjöldi \text{ á hreiðri (h)}}{h \times 100}$$

heildarfjöldi (H)

Hann er 0,61, sem er sama niðurstaða og Kristinn H. Skarphéðinsson & Guðmundur A. Guðmundsson (1990) fengu fyrir hettumáfsvörp í Skagafirði. Hann samsvarar því, að 81% varpfugla hafi verið í varpinu, eins og sést þegar eftirfarandi jafna er reiknuð:

$$\text{Heildarfjöldi varpfugla} = \frac{H \times 100}{h \times 2}$$

Þegar aðeins heildarfjöldi fugla í varpi er þekktur, er niðurstaðan margfölduð með 0,61 til að fá fjölda hreiðra.

Það er undir ýmsu komið, hversu réttur þessi stuðull er. Fannig þarf annar fugl af hverju varp- pari að liggja á þegar talið er og talningamenn mega ekki trufla álegufuglana. Viðvistarstuðullinn getur líka breyst eftir tíma sumars. Hettumáfsungar fara t.d. mjög fljótt úr hreiðri, en þá hætta for- eldarnir að liggja á. Einnig er óvíst, að öll pör séu orpin, þegar talning er framkvæmd. Þess vegna er mikilvægt að velja talningatíma þannig, að sem flestir (helst allir) varpfuglarnir séu byrjaðir að liggja á en ekki búnir að unga út. Við fengum sama viðvistarstuðul og Kristinn og Guðmundur, þar eð við töldum á sama tíma, um mánaðamót maí/júní.

Eggjatínsla getur haft áhrif á niðurstöður. Þótt fuglarnir sem tínt er undan séu allir á varpsvæð- inu, liggja færri á en ella, og við það lækkar við- vistarstuðullinn. Þá má ætla, að fuglar sem eru rændir eyði lengri tíma í ætisleit fjarri varpinu en þeir sem eru með egg. Þess vegna geta verið hlut- fallslega færri álegufuglar samanborið við heildar- fjölda fugla, nema makar fari saman í ætisleit. Það er ekki vítað, en alla vega má reikna með því, að færri fuglar séu á varpsvæðinu í kjölfar afráns og eggjatínslu, og stærð þess er því vanáætluð.

Fjöldi hreiðra sem finnst getur verið ákaflega breytilegur og fer mest eftir staðháttum og leitar- átaki. Finnist ekki öll hreiður verður viðvistar- stuðullinn lægri en ella. Í sumum vörpum í Eyja- firði, einkum í óshólmum Eyjafjarðarár og við Akureyrarflugvöll, var einungis hreiðurtalningu komið við. Landið er flatt og ekki unnt að telja fuglana ótruflaða frá útsýnisstöðum. Vörpin voru einnig svo dreif, að ógjörningur er að telja varpið nákvæmlega þegar menn eru staddir á varpsvæð- unum. Fuglarnir eru á sífelldu flugi fram og til baka og blönduðust mikið milli einstakra varp- hluta. Í sumum tilfellum var þess vegna óhjá- kvæmlegt annað en að nota fjölda fundinna hreiðra til að meta stærð varps. Þá er jafnframt

nauðsynlegt að vita, hversu vel þær tölur stemma við aðrar talningaaðferðir. Til þess voru notaðar tölur úr austustu óshólmum Eyjafjarðarár (sjá Töflu 3), en 151 hreiður fannst við hreiðurleit í hólum 7, 8, 9, 15, 16, 29, 31, 32 og 34. Alls sást 181 fugl á hreiðri í sömu hólum ofan úr hlíðinni austan óshólmanna. Því fundust 83% hreiðranna. Úr þeim vörpum sem aðeins eru til hreiðurtölur var fjöldi varppara áætlaður með því að margfalda fjölda hreiðra með 1,20.

Ótrufluðu varpi má reikna með því, að fjöldi fugla á hreiðri samsvari fjölda hreiðra með egg- um. Töflu 3 sést, að 92 hreiður fundust saman- lagt í hólum 8, 9, 10, 30 og 31. Þetta eru einu staðirnir, sem unnt er að fullyrða, að við höfum fundið sem næst öll hreiðrin. Sömu hólum töld- ust úr hlíðinni 154 fuglar, sem gerir 92 varppör miðað við viðvistarstuðullinn 0,61. Þá sama fjölda og fundin hreiður. Fá tórn hreiður gefa til kynna, að fuglarnir höfðu ekki verið rændir. Á hinn bóg- inn var mikið tínt undan hettumáfum við Akur- cyrarflugvöll (fjöldmörg tórn hreiður, sbr. Töflu 4). Þar fundust 20 hreiður á varpsvæðum 1, 9, 10 og 11, og samtals sáust 22 fuglar á hreiðri úr hlíðinni vestan vallarins. Heildarfjöldi fugla var hins vegar 52, sem samsvarar 32 varppörum (miðað við við- vistarstuðul 0,61). Þessi niðurstaða sýnir, að sum pör sem tínt hafði verið undan voru ekki búnir að verpa á ný, þegar talning fór fram.

Loks má minnst á geldfugla í fullorðinsbún- ingi. Ef einhverjir slíkir fuglar eru í vörpum, verður viðvistarstuðullinn lægri og fjöldi varpfugla sem hlutfall af heildarfjölda vanmetinn. Svipaðar nið- urstöður úr Eyjafirði og Skagafirði gætu bent til þess að lítið er um slíka fugla. Ef hlutfall geldfugla er svipað á báðum svæðum, er fjöldi þeirra a.m.k. ekki mikill.

Af ofansögðu má vera ljóst, að mikilvægt er að nota mismunandi aðferðir við talningar í hettu- máfsvörpum. Einnig þarf ætíð að geta skilmerkilega hvernig til tekst með talningu og hvaða taln- ingaaðferð er beitt. Grein þeirra Kristins og Guð- mundar (1990) kemur t.d. ekki skýrt fram, hvort þeir töldu hreiður eða fugla á hreiðrum. Fræðilega ætti það ekki að skipta máli, en samt kann að vera sá munur, að álegufuglarnir liggja ekki allir á þegar talið er vegna truflunar frá talningamönnum. Kristinn hefur upplýst, að þeir töldu fjölda hreiðra í suðurhólfinu á athuganasvæði þeirra í Skógum, en fjölda fugla á hreiðri við Lómatjörn.

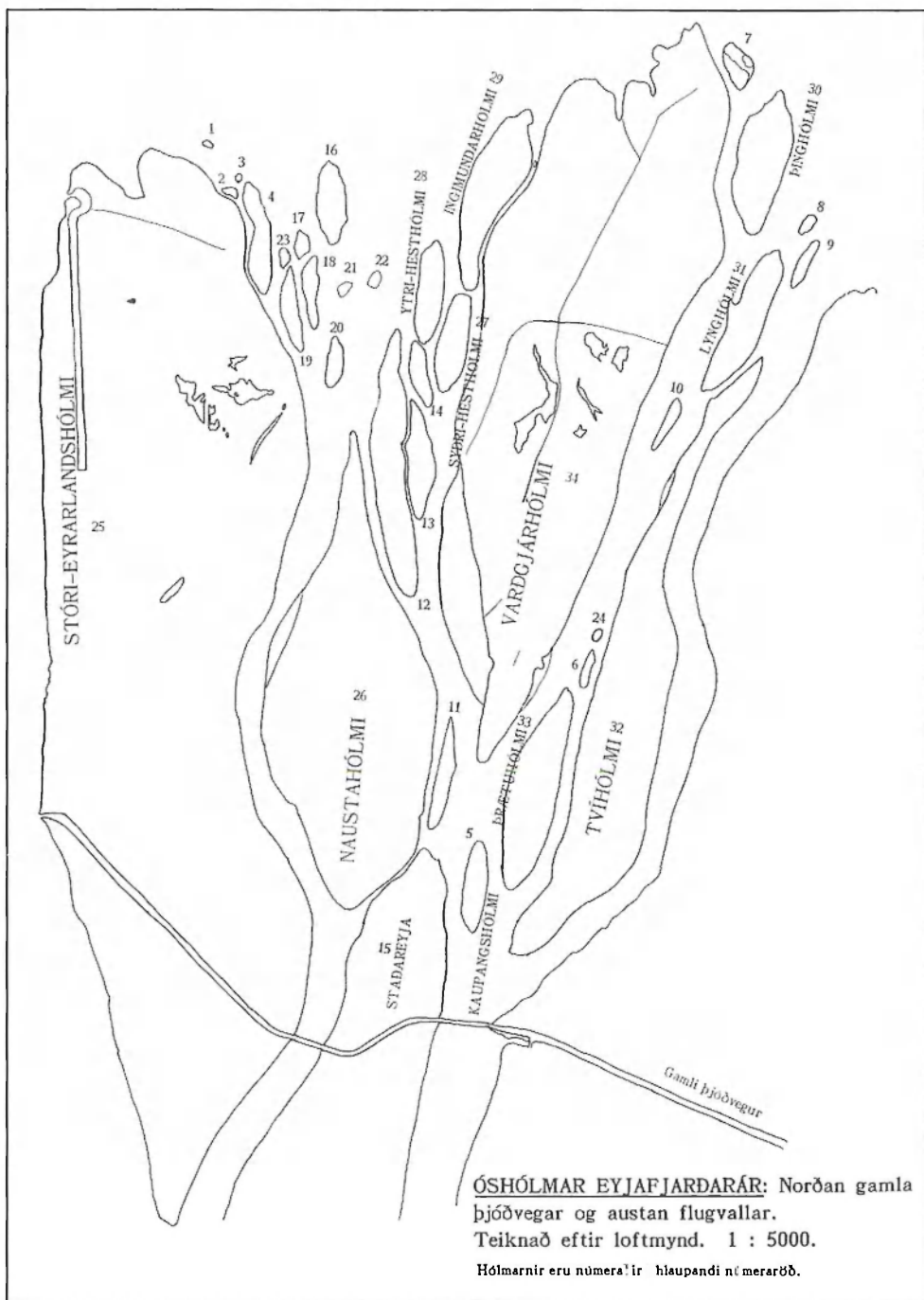
Þeir sem meta stærð hettumáfsvarpa ættu a.m.k. að telja (1) heildarfjölda hettumáfa í varpi og (2) hve margir þeirra liggja á hreiðri. Til að geta notað leiðréttingarstuðlana 0,61 og 1,20 er heppilegast að telja kringum mánaðamót maí/júní, þegar flestir hettumáfar eru búnir að verpa en ungar ennþá óskriðnir úr eggjum. Ef athugendur hafa einnig möguleika á að telja hreiður, er nauð- synlegt að greina á milli tórnra hreiðra og hreiðra með eggjum.

Þekktir varpstaðir hettumáfa í Eyjafirði. Staðsetningu og staðhátum er lýst stuttlega fyrir hvern stað. – *Known Black-headed Gull colonies in the Eyjafjörður region. A short description is given of the exact location and local conditions in each colony area.*

1. Bárðartjörn, Höfðahverfi: Beint suður af minkabúi, milli tjarnar og Bárðartjarnar, 1980. Við tjörnina sunnan sorphauga, neðan Árbæjar og Jarlsstaða 1990.
2. Nes, Höfðahverfi: Smátjörn um 200 m ofan vegar til bæjar.
3. Neslón, Höfðahverfi: Varpið var í þremur hlutum:
3/1: Rif í Lónum: Sandrif milli Höfða og Ness. Varp 1980, ekkert 1990.
3/2: Hellutá: Á svæði milli sjávar og tjarnar, neðan Brautarhóls: Varp 1980, ekkert 1990.
3/3: Lónshöfði: Gegnt Nesi.
4. Grýtubakki-Hóll, Höfðahverfi: Flæðar neðan bæja.
5. Hléskógar, Höfðahverfi: Flæðar neðan bæjar.
6. Lómatjörn, Höfðahverfi: Hrísmýrarmóar beint vestur af bænum, upp við ásin.
7. Fnjóskárósar: Varpið er í þremur hlutum.
7/1: Laufáshólmar: Hólmar sunnan við aðal- kvísl árinna.
7/2: Hólmi og eyri neðan Ártúns: Hólmi í miðri aðal- kvísl, og smá eyri rétt neðan hans.
7/3: Stórhólmar.
8. Svalbarðseyri: Sef og hólmar við nyrðri tjörnina.
9. Kaupangur, Eyjafjarðarsveit: Varpið dreift um Kaupangsmýrar.
10. Þverá, Eyjafjarðarsveit: Eyrar niður af Þverárrétt. Varp 1979 og 1987, ekkert 1990.
11. Freyvangur-Háagerði, Eyjafjarðarsveit: Flæðar neðan bæja.
12. Laugaland, Eyjafjarðarsveit: Flæðar beint niður af bæ.
13. Kristnes, Eyjafjarðarsveit: Flæðar neðan bæjar. Varp 1987, ekkert 1990.
14. Vaglar, Eyjafjarðarsveit: Eyjafjarðará neðan bæjar, austan ár og rétt norðan við hitavatnslögn til Akureyrar, þar sem hún liggur yfir ána.
15. Kjarni-Hvammur, Eyjafjarðarsveit: Kjarna- og Hvammsflæðar.
16. Eyjafjarðarárhólmar: Varpið er dreift víða um hólmana sem eru um 35 að tölu, sumir stórir, aðrir smátappar. Nokkrar breytingar urðu á vesturhluta hólmasvæðisins vegna uppfyllinga og breytinga á farvegi Eyjafjarðarár, þegar Akureyrarflugvöllur var lagður

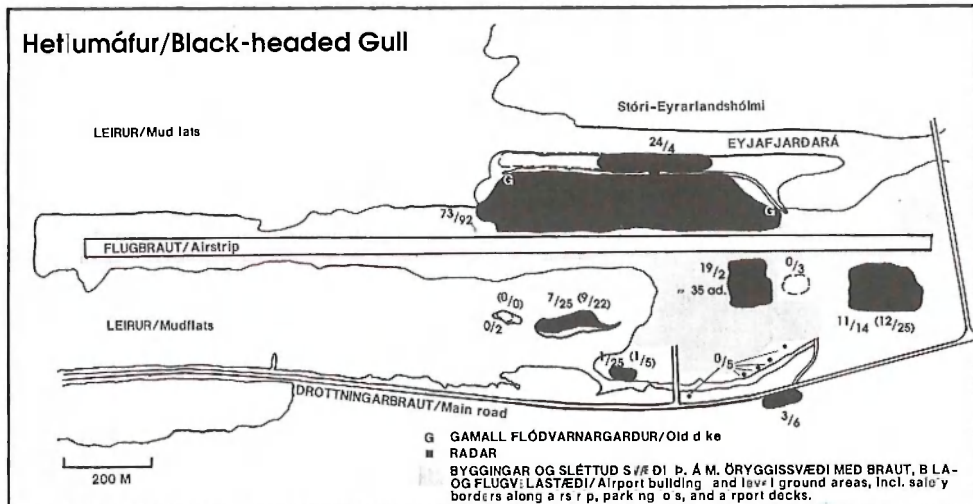
upp úr 1950. Nöfn á hólum virðast vera nokkuð á reiki, sbr. Tryggva Þorsteinsson 1959, Kristján Rögnvaldsson ódags., Jóhannes Ó. Sæmundsson 1964, ódags., Steindór Steindórsson ódags. Því var brugðið á það ráð að númera hólmana (3. mynd). Hér eru aðeins taldir upp þeir hólmar sem hettumáfar hafa örugglega orpið í.

- 16/ 4: Hólmi 4.
- 16/ 7: Hólmi 7.
- 16/ 8: Hólmi 8.
- 16/ 9: Hólmi 9.
- 16/10: Hólmi 10.
- 16/11: Hólmi 11: Varp 1988 og 1989, ekkert 1990.
- 16/12: Hólmi 12.
- 16/13: Hólmi 13.
- 16/14: Hólmi 14.
- 16/15: Hólmi 15 (Staðareyja): Varp 1974, ekkert 1990.
- 16/16: Hólmi 16.
- 16/17: Hólmi 17.
- 16/18: Hólmi 18.
- 16/19: Hólmi 19.
- 16/20: Hólmi 20.
- 16/25: Hólmi 25 (Stóri-Eyrrandshólmi).
- 16/26: Hólmi 26 (Naustahólmi).
- 16/27: Hólmi 27 (Syðri-Hesthólmi).
- 16/28: Hólmi 28 (Ytri-Hesthólmi).
- 16/29: Hólmi 29 (Ingimundarhólmi).
- 16/30: Hólmi 30 (Þinghólmi).
- 16/31: Hólmi 31 (Lynghólmi).
- 16/32: Hólmi 32 (Tvíhólmi).
- 16/33: Hólmi 33 (Þrætuholmi): Varp 1974, ekkert 1990.
- 16/34: Hólmi 34 (Varðgjarhólmi).
17. Kjarnaskógur, Akureyri: Smátjörn innan Kjarnaskógargirðingar, beint neðan við háan foss, alllangt sunnan við hesthús Akureyringa.
18. Drottningarbraut, Akureyri: Smátjörn vestan Drottningarbrautar, alveg við brautina, gegnt Akureyrarflugvelli.
19. Akureyrarflugvöllur: Varpið er dreift í nokkrum hlutum um flugvallarsvæðið (Ævar Petersen & Sverrir Thorstensen 1990), eins og sýnt er á 4. mynd.
19/ 1: Syðri hólmi.
19/ 2: Ytri hólmi.
19/ 3: Vestan flugbrautar.
19/ 4: Austan flugbrautar.
19/ 5: Mýri austan flugbrautar, utan við radarkúlu, vestan flóðvarnargarðs.
19/ 6: Mýri austan flugbrautar, sunnan radarkúlu, vestan flóðvarnargarðs.
19/ 7: Austan flóðvarnargarðs.
19/ 8: Votlendi austan flugskýla.
19/ 9: Votlendi sunnan flugskýla.
19/10: Votlendi vestan flugvallarbygginga, sunnan vegar að flugstöð.

3. mynd. Óshólmur Eyjafjarðar norðan gamla þjóðvegurins og austan Akureyrarflugvallar. Hólmarnir eru númeraðir til hægðarauka, enda eru sumir hólmanir nafnlausir eða áhöld um heiti þeirra. – The delta area of the river Eyjafjarðar north of the old main road and east of Akureyri airport. For convenience the islets are numbered, besides many of them have no local name or the name is disputed.

Hettumáfur/Black-headed Gull

$x/y = x$ er fjöldi fundna hreða með eggjum, en y fjöldi tómrá hreða.

$(x/y) = x$ er fjöldi fugla á hreð, talitölur brekkuveitanugvallar, en y heildarfjöldi ullofna hettumáfa í róp.

4. mynd. Dreifing og stærð hettumáfsvarps innan Akureyrarflugvallar sumarið 1990. – *The distribution and size of the Black-headed Gull colony at Akureyri airport in summer 1990.*

- 19/11: Votlendi vestan flugvallarbygginga, norðan vegar að flugstöðvarbyggingu.
20. Krossanesborgir, Akureyri: Tjörn beint upp af Krossanesverksmiðju.
21. Krossanesborgir, Akureyri: Mýrardrag og klettaborgir norðan við háa klettaborg, sem er um 400 m beint norðan tjarnar ofan verksmiðjunnar í Krossanesi. Dreift varp yfir svæðið vestur að tjörn neðan Dvergasteins.
22. Baldurshagi, Glæsibæjarhreppi: Mýri ofan við syðri tjörnina ofan þjóðvegur.
23. Baldurshagi, Glæsibæjarhreppi: Við nyrðri tjörnina rétt ofan þjóðvegur ofan bæjar.
24. Skriða, Hörgárdal: Stór, langur grashólmur skammt innan við Skriðu og áreyrar beint inn af bænum.
25. Rauðilækur, Hörgárdal: Áreyri skammt innan bæjar.
26. Hörgárósar, Hörgárdal: Dreift varp við eða nálægt ánni á óshólmasvæðinu milli Óss, Skipalóns og Trésstaða, einnig í hólum.
27. Ytri Reistará-Baldursheimur, Gálmaströnd: Mýrarsund neðan bæja. Varp 1982, ekkert 1990.
28. Arnarnes, Gálmaströnd: Rif sem aðskilur Arnarneslón frá sjó. Varp 1980, ekkert 1990.
29. Hrísey: Varpið er einkum í Miðbæjarlandi og í þurru lyngmóum um miðbik hjalla vestan háeyjar utan nyrðri girðingar. Einnig við Gíg-tjörn upp af Ystabæ og við tilbúna tjörn vestan háeyjar, skammt sunnan syðri girðingar.
30. Helluhöfði, Árskógssrónd: Halli vestan þorps á Árskógssandi, neðan og austan við Helli.
31. Sakka, Svarfaðardal: Áveituruðningur á línu milli Sökku og Ingvara, og áveituruðningur gegnt Ingvörum.
32. Hof, Svarfaðardal: Grónar eyrar neðan bæjar.
33. Jarðbrú, Svarfaðardal: Hrísmýrar neðan bæjar.
34. Tjörn-Húsabakkaskóli, Svarfaðardal: Mýrar neðan bæja með Svarfaðardalsá. Varpið hefst í tanga gegnt skógræktarreit neðan við Hánefsstaði.
35. Ingvarir, Svarfaðardal: Mýrar meðfram Svarfaðardalsá neðan bæjar.
36. Hrafnstaðir-Holt, Svarfaðardal: Mýrar með Svarfaðardalsá neðan og milli bæja.
37. Ósar Svarfaðardalsár, Svarfaðardal: Mýrar og hólmar neðan Hríshöfða, beggja vegna ár.
38. Ólafsfjarðarvatn: Lítil tjörn sunnan við vatnið. Varp 1980, ekkert 1990.

VIÐAUKI 3 – APPENDIX 3

Þekktar breytingar á hettumáfsvörpum í Eyjafirði. Númerin samsvara til númera á 2. mynd og í Viðauka 2, þar sem nánari staðsetningu varpanna er getið. Tilgreindar eru skráðar heimildir um fjölda hettumáfa og hvort orðið hafi fjölgun eða fækkun miðað við árið 1990 og frá því varp var mest. Talningar eru umreiknaðar í fjölda varpara, sbr. Viðauka 1. – *Changes in the size of Black-headed Gull colonies in Eyjafjörður. Fig. 2 and App. 2 give more detailed location of colonies (referred to by numbers). Documented changes are cited and whether a decline or increase has taken*

place compared with the 1990 results. The census figures are re-calculated to number of breeding pairs using correction factors, cf. App. 1.

1. Bárðartjörn: Fækkun. – *Decline*.
1980 4 fuglar á hreiðri => 4
1990 1 fugl á hreiðri/2 fuglar => 1
3. Neslón: Nokkrir fækkun. – *Slight decline*.
1980 „Nokkrir tugir“ (Lónshöfði) + 5 fuglar á hreiðri / 14 fuglar alls (Hellutá) + 1 fugl á hreiðri (Rif í Lónum) => ~30+9+1 = ~40.
1990 26 fuglar á hreiðri/37 fuglar alls => 26
5. Hléskógar: Fjölgun. – *Increase*.
1985 Nokkrir á hreiðri/19 fuglar alls => 12
1990 35 fuglar á hreiðri/54 fuglar alls => 35
6. Lómatjörn: Mikil fjölgun. – *Large increase*.
1980 2 fuglar á hreiðri/3 fuglar alls => 2
1990 82 fuglar á hreiðri/142 fuglar alls => 87
7. Fnjóskárósar: Lítills háttar fækkun. – *Slight decline*.
1980 67 fuglar á hreiðri/128 fuglar alls => 78
1990 ~60 fuglar á hreiðri/ ~96 fuglar alls => ~61
8. Svalbarðseyri: Mikil fækkun. – *Large decline*.
1980 ~100 fuglar alls => ~61
1987 50-100 pör => **50-100**
1989 11 fuglar á hreiðri/23 fuglar alls => 14
1990 2 fuglar á hreiðri/5 fuglar alls => 3
10. Þverá: Fækkun. – *Decline*.
1979 „í einhverjum mæli“ => ?
1987 2 fuglar á hreiðri => 2
1990 0 => 0
- 15.+16.+19. Kjarni-Hvammur, Eyjafjarðararhólmar og Akureyrarflugvöllur: Mikil fjölgun. Þessi svæði voru ekki sundurgreind í fyrri umfjöllunum, og því eru þau tekin hér saman. – *Large increase. Since these three areas were not separated in earlier accounts, they are lumped here.*
1974 324 fuglar á hreiðri/554 fuglar alls => 338
1989 33 fuglar á hreiðri/42 fuglar alls (Kjarni-Hvammur)+200 hreiður (Eyjafjarðararhólmar)+155 hreiður/108 fuglar (Akureyrarflugvöllur) => 33+200+255= 488
1990 708 pör (Tafla 1) => **708**
- 22.+23. Baldurshagi: Talsverð fækkun. Fyrri upplýsingar eiga við allan Glæsibæjarflóa og þar

með bæði vörpin við syðri og nyðri tjörnina. – *Substantial decline. The earlier account refers to the whole of Glæsibæjarflói, hence lumping of the two colonies.*

- 1982 90-120 pör => **90-120**
1990 ~19 fuglar á hreiðri/40 fuglar alls => ~24
26. Hörgárósar: Nokkur fækkun. – *Some decline*.
1952 ~30 fuglar => ~18
1953 0 => 0
1974 260 fuglar á hreiðri/320 fuglar alls => 260
1980 100-300 pör => **100-300**
1982 100-150 pör => **100-150**
1990 166 fuglar á hreiðri/298 fuglar alls => 182
27. Ytri Reistrará-Baldursheimur: Varpið horfið. – *Colony has disappeared*.
1982 15-20 pör => **15-20**
1990 0 => 0
28. Arnarnes: Varpið horfið. – *Colony has disappeared*.
1980 5 fuglar á hreiðri/16 fuglar alls => 10
1990 0 => 0
29. Hrísey: Talsverð fjölgun. – *Substantial increase*.
1963 13 fuglar => 8
1967 „Nokkur pör“ => ~6
1979 „Örfá pör“ => ~4
1984 „Nokkrir“ => ~6
1985 1 par => 1
1986 „í sókn“ => ?
1987 5 pör => 5
1988 „Nokkur pör“ => ~5
1989 „Færri pör“ [en 1988] => ~3
1990 ~60 pör => ~60
35. Ingvarir: Fækkun. – *Decline*.
1980 19 fuglar á hreiðri => 19
1990 12 fuglar á hreiðri/21 fuglar alls => 13
36. Hrafnstaðir-Holt: Mikil fækkun. – *Substantial decline*.
1980 278 fuglar alls => **170**
1990 42 fuglar á hreiðri/76 fuglar alls => **46**
37. Ósar Svarfaðardalsár: Mikil fækkun. – *Substantial decline*.
1963 „Mikið varp“ => ?
1974 ~400 fuglar á hreiðri => ~240
1980 65 fuglar á hreiðri => **40**
1990 62 fuglar á hreiðri/74 fuglar alls => 83

Fuglar í nágrenni Blönduóss sumarið 1991

Hér er fjallað um þær fuglategundir sem verpa innan 10 km frá ósum Blöndu, sbr. Blika 11 (1992), bls. 65, og hvernig varpi þeirra var háttað sumarið 1991.

Himbrimi *Gavia immer*. Sá aðeins einn fullorðinn fugl á Hólmavatni. Himbrimar komu þar ekki upp ungum.

Lómur *Gavia stellata*. Tveir lómar voru með hreiður við tjörn hjá Svagrund og komu upp a.m.k. einum unga. Þar var einn ungi árið 1990.

Fýll *Fulmarus glacialis*. Nokkur pör (12-16) verpa árlega í sjávarhömrunum norðan við ós Blöndu, út að Selvík neðan við Svagrund.

Álft *Cygnus cygnus*. Verpur ekki á svæðinu, en álftir koma síðsumars inn á svæðið með nýfleyga unga. Sumarið 1991 sáust óvanalega margar álftir, þar af nokkrir fleygir ungar með foreldrum sínum í ágúst og september.

Grágæs *Anser anser*. Varpið hér í nágrenninu tókst óvenjulega vel. Það var einkum mikið í Hrútey (um 50 hreiður) og í Vatnahverfi. Ég sá fyrst unga 18. júní. Nokkrar gæsir voru með um 40 unga á Hólmavatni 10. júlí, en 21. júlí voru nokkrar fullorðnar gæsir neðst í Blöndu með 87 unga á ýmsum aldri. Á svipuðum tíma árið 1990 voru gæsir með aðeins 42 unga.

Stökkönd *Anas platyrhynchos*. Lítið var um stökkönd á svæðinu. Þó fannst eitt hreiður hjá Kleifum (við Kleifakotslæk), en engir ungar sáust sumarið 1991.

Skúfönd *Aythya fuligula*. Ég sá eina skúfönd með 5 unga á Svagrundartjörn 12. júlí.

Æður *Somateria mollissima*. Eiginlegt æðrarp er ekki á svæðinu, en ávallt verpa nokkrar kollur dreift, einkum í fjörunni. Þar hef ég fundið kollur á hreiðri rétt ofan við stórstraumsfjörumörk. Varp hér í nágrenninu var svipað og áður (20-30 pör). Fyrstu ungarnir voru komnir við ósinn 20. júní.

Toppönd *Mergus serrator*. Eins og undanfarin ár sá ég eina toppönd með nokkra stálpaða unga 12. júlí á tjörn hjá Svagrund.

Rjúpa *Lagopus mutus*. Sumarið 1991 var minna um rjúpur hér um slóðir en sumarið

áður, ef marka má fjölda karra á svæðinu. Þann 11. september 1990 sáust 18 í hóp hér efst í bænum. Þá sást rjúpa með 8 unga á sama stað 30. september.

Tjaldur *Haematopus ostralegus*. Svipaður fjöldi og vanalega hér í ósum og nágrenninu. Selvík var hreiður með 4 eggjum 28. maí, en 8. júní voru í því tveir ungar sem komust upp.

Sandlóa *Charadrius hiaticula*. Mér fannst þær fyrst vera færri en vanalega, en síðar kom í ljós að þær voru álíka margar og verptu hingað og þangað, bæði í Selvík og hjá Hólmavatni. Fann eitt hreiður með 3 eggjum á Blönduósi, og sá nokkra nýfleyga unga í fjörunni við ósinn.

Heiðlóa *Pluvialis apricaria*. Svipaður fjöldi á svæðinu og oft áður. Eitt hreiður fannst með fjórum eggjum og var öllum ungað út. Sá stóran hóp ungfugla 11. september.

Spói *Numenius phaeopus*. Spóar voru heldur færri en áður. Sá nokkra austan við Hólmavatn 4. ágúst, þar af einn nýfleygan unga.

Jaðrakan *Limosa limosa*. Jaðrakanar voru fleiri á svæðinu en áður. Hreiður var örugglega við litla seftjörn austur úr Hólmavatni, þó ég fyndi það ekki. Ég sá 14 í hóp að æfa flug 4. ágúst hjá Vatnahverfi, þar af nokkrir ungar. Sá þá síðast 20. ágúst.

Stelkur *Tringa totanus*. Svipaður fjöldi af ungum og oft áður, þó heldur fleiri. Frétti af einu hreiðri með 4 eggjum.

Hrossagaukur *Gallinago gallinago*. Erfitt er að fylgjast með fjölda þeirra, þeir eru svo miklir felufuglar. Þeir voru álíka margir og oft áður, ef marka má fjölda hneggjandi fugla um vorið. Fann hreiður hjá Vatnahverfi með 3 eggjum, sem síðan var ungað út.

Lóupræll *Calidris alpina*. Heldur færri á svæðinu en undanfarin ár.

Óðinshani *Phalaropus lobatus*. Þeir eru alltaf frekar fáir á svæðinu. Ég sá 5 á seftjörn austur úr Hólmavatni 10. júlí, þar af 2 nýfleyga unga.

Kjóí *Stercorarius parasiticus*. Óvanalega fáir kjóar voru sumarið 1991. Þó komst einn ungi upp úr hreiðri sunnan við Svagrund, en þar var einn kjóí með nýfleygan unga 12. júlí. Einnig sá ég ungan fugl (skjóttan) á flugi við Draugagil 19. ágúst.

Hettumáfur *Larus ridibundus*. Óvanalega margir ungar urðu fleygir úr þeim tveimur vörpum sem eru á svæðinu. Varpið á Bakkakotsmóum hófst um 20. maí, en þar voru 10-15 hreiður innan um kríur. Þann 25. júní fann ég þar nokkurra daga gamlan unga. Hitt varpið var töluvert stærra, en það var við tjörn hjá Svangrund. Þangað kom ég 12. júlí, en þá voru allir ungar fleygir. Stór hóp-ur af ungum og fullorðnum fuglum var síðan hér við ósinn síðsumars.

Kría *Sterna paradisaea*. Varpið gekk óvanalega vel enda tíð hagstæð. Hér um slóðir er aðeins eitt varp sem eitthvað kveð-ur að, á Bakkakotsmóum. Varpið á Hjalta-bakkamelum er nánast ekki neitt síðan flug-völlurinn kom þar. Fyrsta eggð í varpinu á Bakkakotsmóum fannst 2. júní. Þá sást einn-ig karl með síli í nefinu. Þann 12. júlí fann ég hreiður með einum nýskriðnum unga og einu egg, en einn nýfleygur ungi var rétt hjá. Annað hreiður var með 2 eggjum. Síð-ustu ungarnir voru að verða fleygir 11. ágúst, sem er óvenju seint. Stór kríuhópur var í Selvík, 23. ágúst, en þá voru kríur að æfa unga sína í fluglistinni.

Þúfutittlingur *Anthus pratensis*. Margir voru á svæðinu í sumar, bæði ungir og full-orðnir fuglar. Þann 16. júlí var hópur í ætis-leit á Blönduósi, og voru margir þeirra ung-ur.

Maríuerla *Motacilla alba*. Maríuerlur urpu við Blöndubrá og víðar. Óvanalega mikið var um unga seinni hluta sumars, en 21. júlí var hópur af nýflegum ungum við ósinn.

Steindepill *Oenanthe oenanthe*. Ekki saúst steindeplar hér á varptíma. Venjulega eru ekki margir á svæðinu, en þeir verpa oft í árgilinu með Blöndu.

Skógarpröstur *Turdus iliacus*. Mikið varp var í gördum á Blönduósi. Fyrst sá ég fugl með maðk í nefi 7. júní en nýfleygan unga 20. júní. Seinna varp þeirra var einnig með blómlegasta móti.

Sólskríkja *Plectrophenax nivalis*. Hreiður-fuglar og fleygir ungar voru í Selvík eins og undanfarin sumur.

Hrafn *Corvus corax*. Ungað var út úr tveimur hrafnshreiðrum í gilinu við Blöndu, eitt á móti Hrútey, en hitt nokkru ofan við laxastigann í Blöndu. Ekki er vitað um fjölda unga, en heldur fleiri fuglar voru á ferli en venjulega hér í nágreininu.

Pegar á heildina er lítið, virðist varp hafa tekist óvanalega vel á svæðinu sumarið 1991, enda veður óvenju hagstætt.

Þá má nefna þrjár tegundir sem saúst ekki á varptíma sumarið 1991. Það eru brandugla *Asio flammeus*, stari *Sturnus vulgaris* og auðnutittlingur *Carduelis flammea*, en þessir fuglar hafa allir orpið einhvern tíma á svæð-inu. Auðnutittlingar voru í hópum vor og haust.

Ýmsir fuglar koma við á svæðinu, þótt þeir verpi ekki. Óvanalega lítið var um straumönd *Histrionicus histrionicus* í ósi Blöndu og á sjónum um vorið og sumarið. Engir ungfuglar saúst, enda verpir straum-önd ekki hér í nágreininu. Máfar verpa lítið í nágreinni Blönduóss. Svartbakar *Larus marinus* verpa mikið í Þingeyrasandi, og ungar þeirra koma eflaust mikið hér í ósinn. Fjöldinn var svipaður og undanfarin ár.

Vatnsbúskapur mun líklega hafa nokkur áhrif á varp fugla í Vatnahverfi, eins og hér skal greint frá. Vötnin í Vatnahverfi eru í röð í norðurátt frá Blöndu (gamall farvegur Blöndu?), en þau heita Réttarvatn, Hólma-vatn og Langavatn. Þessi vötn eru þannig, að yfirborð þeirra er mjög breytilegt, og fuglalíf í nágreininu mótast af því. Til dæmis var lágt vatnsborð í Hólmavatni sumarið 1988. Þá var ekkert vatn í seftjörninni austur úr vatninu og mjög lítið vatn í leiruvík þar í grennd. Þá taldi ég 137 lóupræla í ætisleit þar 3. ágúst. Sumrin 1990 og 1991 var vatnsborð mjög hátt í Hólmavatni, leiran fór á kaf og vatn flæddi inn í seftjörnina og mýrina þar í grennd. Þar voru þá óðinshar í varpi.

SUMMARY

The breeding of birds in the Blönduós area, N Ice-land, 1991

A general account on the breeding of the nearly 30 bird species which bred at or near Blönduós, N Iceland, in summer 1991. Several other species, which are seen regularly but do not nest within a 10 km radius of the mouth of the river Blanda, are also mentioned. Generally speaking the breed-ing success in 1991 appeared to be unusually good, despite rather unfavourable weather during the summer.

Fluctuating water levels in lakes in the Vatna-hverfi area has much influence on the bird life in the area, both breeders and visitors.

Kristinn Þalsson, Húnabráut 10, 540 Blöndu-ós.

Fuglagáta

1. Fuglinn sem sýndur er í síðasta hefti *Bliki* er greinilega spörfugl. Strax er hægt að útloka finkur og titlinga af ættunum Fringillidae og Emberizidae á neflögum hans. Fuglinn er heldur ekki söngvari (af ættinni Sylviidae), þar sem hann hefur ekki augnrák og er rákóttur á bringu og síðum. Allt bendir því til þess að þetta sé *Anthus-tittlingur*, en hvaða tegund? Það eru aðallega fjögur einkenni sem vert er að líta á, en þau eru augnrák, gumplitur, lappalitir og lengd afturklóa. Í fyrsta lagi eru lappir ljósar, en það útlókar strandtittling (*A. petrosus*), fjalltittling (*A. spinoletta*) og heiðatittling (*A. rubescens*), sem allir hafa dökkar lappir. Gumpur er órákóttur, en það útlókar svarðtittling (*A. gustavi*) sem er rákóttari en aðrir *Anthus-tittlingar* og er með ljósar rákir á baki og handflugfjöðrum sem ná vel aftur fyrir alnarfjæðir. Torfittlingur (*A. cervinus*) kemur heldur ekki til greina því hann er jafnrákóttur á gumpi og baki. Ef vel er að gáð má sjá að afturkló er tiltölulega löng og bein, en það útlókar trjátittling (*A. trivialis*) sem hefur stutta og bogna afturkló og skógtittling (*A. hodgsoni*) sem einnig hefur stutta afturkló, ólífugrænt bak og áberandi brúnarák sem fuglinn á myndinni hefur ekki. Þar sem fuglinn er stakur, vantar stærðarsamburð við aðrar tegundir, og gætu því stóru titlingarnir komið til greina, þ.e. brumtittlingur (*A. godlewskii*), sandtittlingur (*A. campestris*) og vingultittlingur (*A. novaeseelandiae*). Sandtittlingur hefur stutta og bogna afturkló og mjög áberandi brúnarák, þannig að sú tegund kemur ekki til greina. Brumtittlingur hefur styttri afturkló en fuglinn á myndinni. Auk þess hefur hann fremur áberandi brúnarák og nef hans er tiltölulega svert við nefrót, þannig að útloka má einnig þá tegund. Vingultittlingur hefur að vísu langa afturkló, en er með fremur áberandi brúnarák og nefið er svert og fremur ávalt í endann, ólíkt fuglinum á myndinni.

Af þeim titlingum sem sjást reglulega í Evrópu er þúfutittlingur (*A. pratensis*) einn eftir, en hann hefur öll þau einkenni sem sjást á myndinni, litla sem enga brúnarák, ljósar lappir með tiltölulega langa og beina afturkló og rákalausan gump í nýjum búningi að hausti. Myndin er einmitt af slíkum

fugli, en hana tók Gaukur Hjartarson við Bragðavelli í Hamarsfirði, S-Múl, þann 4. október 1992.

Gunnlaugur Pétursson.

Þúfutittlingur *Anthus pratensis*, Bragðavellir í Hamarsfirði, S-Múl, 4. október 1992. Ljós. Gaukur Hjartarson.

Fuglagáta Nr.2. Greinið tegundina. *Mystery photograph No.2.*

Erlendir fuglarannsóknaleiðangrar árin 1991 og 1992

Eins og fram kom í Blika 11 (1992), bls. 71, sóttu næsta fáir útlendingar hingað til fuglarannsókna árið 1990. Sama áhugaleysis gætti árið 1991, því aðeins tveir leiðangrar létu sjá sig, báðir frá Bretlandi, og hafa það fólk stundað hér rannsóknir um árabíl.

E.C. Rees, Bretlandi: Hún kom nú í fjórða skiptið til að rannsaka álfir í Skagafirði og á Jökuldalsheiði á vegum „The Wildfowl and Wetlands Trust“. Tilgangi rannsóknanna hefur verið lýst í fyrri pistlum um erlenda fuglarannsóknaleiðangra, svo ekki er ástæða til að gera þeim frekari skil (sjá Blika 10 (1991): 62 og Blika 11 (1992): 69-71). Ólafur Einarsson vann mest við rannsóknirnar, annað árið í röð, en Ólafur vinnur að doktorsritgerð sem er byggð á þessum rannsóknum.

Nokkrar ritgerðir hafa verið birtar sem eru að öllu leyti eða hluta byggðar á gögnum úr þeim rannsóknum sem Rees og samstarfsmenn hafa safnað hérlandis, t.d.

Rees, E. 1989. Whoopers in the summertime. *Wildfowl & Wetlands* nr. 100: 22-25.

Rees, E.C. 1989. Whooper Swan *Cygnus cygnus* research programme. *Wildfowl* 40: 161-162.

Rees, E.C., J.M. Bowler & L. Butler 1990. Bewick's and Whooper Swans: the 1989-90 season. *Wildfowl* 41: 176-181.

Rees, E. 1991. Swan studies: Past, present and future. Bls. 164-166 í: D.A. Stroud & D. Glue (ritstj.). *Britain's Birds in 1989/90: The Conservation and Monitoring Review*. British Trust for Ornithology & Nature Conservancy Council, Thetford. 216 bls.

Rees, E.C., J.M. Black, C.J. Spray & S. Thorisson 1991. The breeding success of Whooper Swans *Cygnus cygnus* nesting in upland and lowland regions of Iceland – a preliminary analysis. *Wildfowl* suppl. nr. 1: 187.

Rees, E.C., J.M. Black, C.J. Spray & S. Thorisson 1991. Comparative study of the breeding success of Whooper Swans *Cygnus cygnus* nesting in upland and lowland regions of Iceland. *Ibis* 133(4): 365-373.

A.D. Fox, Bretlandi: Hér var um að ræða framhald rannsókna á heiðagæsum, grágæsum, blesgæsum og álfum á Suðurlandi, eins

og lýst hefur verið áður (sjá Blika 11 (1991): 69-71), og því er ekki fjölýrt um þær. Sem fyrr tóku þátt í rannsóknunum þeir Ólafur Einarsson og Jóhann Óli Hilmarsson, auk erlendra leiðangursmanna.

Sem betur fer fjölgaði erlendum fræðimönnum sem komu hingað til fuglarannsókna árið 1992 til muna frá árinu áður. Fimm aðilar fengu rannsóknaleyfi, tveir frá Bretlandi, en hinir voru frá Kanada, Hollandi og Svíþjóð.

T. Alerstam, Svíþjóð: Hér var um að ræða framhaldsrannsóknir á farflugi vaðfugla sem stoppa hér á vorin á ferð sinni til varpstöðva á Grænlandi eða í Kanada. Athuganirnar fóru fram á vestanverðu landinu. Þetta var fimmta árið sem vísindamenn frá Lundi koma til landsins sömu erinda, en þeim hefur verið gerð skil oft áður (sjá Blika 7 (1989): 71; 8 (1989): 61; 62 (1991); 11 (1992): 70-71). Einnig voru gerfitunglasendar festir á nokkrar margæsir á Álfanesi til þess að fylgjast með ferðum þeirra áleiðis til varpstöðvanna nyrst í Kanada.

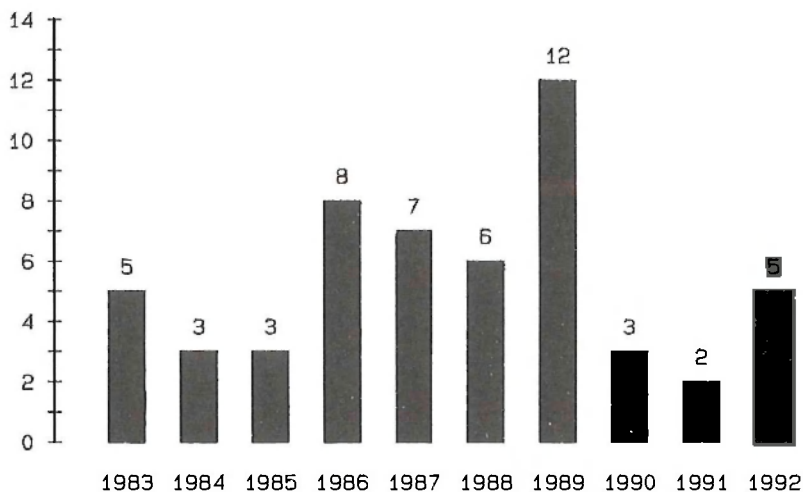
Guðmundur A. Guðmundsson hefur unnið að þessu verkefni með Svíunum, en hann lauk doktorsprófi á árinu 1992. Ritgerð hans nefnist „Flight and migration strategies of birds at polar latitudes“ og var varin í október. Doktorsritgerðin er samsafn níu greina sem birtust í ýmsum tímaritum á árunum 1991-1992 eða eru (í apríl 1993) í prentun.

E.J.O. Kompanje, Hollandi: Umsækjandi hefur rannsakað bein í máfum síðan 1984 til að skoða skyldleika milli tegunda. Hann kom hingað við annan mann til að skoða beinasöfn Náttúrufræðistofnunar og safna dauðum fuglum til þess að varðveita bein þeirra til samanburðar við máfabein frá öðrum stöðum í heiminum.

A.D. Fox, Bretlandi: Enn á ný komu Fox og samstarfsmenn til landsins til að rannsaka gæsir (sjá áður). Hann hefur verið ötull við að birta niðurstöður rannsókna sinna. Einnhverjum þætti fróðlegt að kynna sér árangur þeirra nánar, og því eru taldar hér upp nokkrar ritgerðir tengdar þessu verkefni:

Fox, A.D. 1990. Iceland 1989 and 1990. Greenland White-fronted Goose Study Research Report nr. 7: 23-24.

Fjöldi rannsóknaleyfa 1983-92

Fox, A.D., H. Boyd & S.M. Warren 1992. Spatial and temporal feeding segregation of two Icelandic goose species during the spring pre-nesting period. *Ecography* 15 (3): 289-295.

Fox, A.D., H. Gitay, H. Boyd & C. Tomlinson 1989. The Wildfowl and Wetlands Trust 1989 Spring Pink-footed Goose Expedition to Iceland. Wildfowl & Wetlands Trust. Fjölrituð skýrsla. 39 bls.

Fox, A.D., H. Gitay, H. Boyd & C. Tomlinson 1991. Snow-patch foraging by Pink-footed Geese *Anser brachyrhynchus* in south Iceland. *Holarctic Ecology* 14(2): 81-84.

Francis, I.S. & A.D. Fox 1987. Spring migration of Greenland White-fronted Geese through Iceland. *Wildfowl* 38: 7-12.

Kampp, K., A.D. Fox & D.A. Stroud 1988. Mortality and movements of the Greenland White-fronted Goose *Anser albifrons flavirostris*. *Dansk ornithologisk Forenings Tidsskrift* 82(1): 25-36.

Þessar ritsmíðar er allar hægt að nálgast á Náttúrufræðistofnun fyrir þá sem hafa áhuga.

A.J. Baker, Kanada: Eins og Kompanje rannsakar Baker og samstarfsmenn hans skyldleika fugla, en viðfangsefni þeirra eru vaðfuglar. Aðferðir Bakers eru hins vegar frábrugðnar þeim sem Kompanje beitir, því hann notar blóð úr fuglum og vefjasýni til rannsókna sinna.

Baker kom við annan mann til þess að safna nokkrum tegundum vaðfugla hér á landi, sandlóu, stelki, hrossagauki, lóupræl, jaðrakan og sendlingi, auk skúms og hettumáfs. Þeir höfðu áður fengið vefjasýni úr mörgum lóuprælum frá Náttúrufræðistofnun til þessara rannsókna.

R. Hesketh, Bretlandi: Hér er um að ræða framhald á sama verkefni og E.C. Rees fékk rannsóknaleyfi fyrir 1991 (sjá áður).

Nú er áratugur síðan þessi pistill um rannsóknir erlenda fuglafræðinga hér á landi hóf göngu sína í Blika. Því er við hæfi að taka saman hversu margir leiðangrar hafa komið hingað til fuglarannsókna, en það má sjá í meðfylgjandi súluriti.

Ævar Petersen

CONTENTS

The first 10 years of Bliki	1
Ævar Petersen:	
Kittiwake <i>Rissa tridactyla</i> colonies on the Snaefellsnes peninsula, W Iceland	3
Gunnlaugur Pétursson, Gunnlaugur Práinsson & Erling Ólafsson:	
Rare birds in Iceland in 1991	11
Ævar Petersen & Sverrir Thorstensen:	
The distribution and numbers of Black-headed Gulls in Eyjafjörður 1990	45
The breeding of birds in the Blönduós area, N Iceland, 1991	60
Mystery photograph	62
Foreign bird expeditions to Iceland 1991 and 1992	63

EFNI

Bliki 10 ára	1
Ævar Petersen:	
Rituvörp á utanverðu Snæfellsnesi	3
Gunnlaugur Pétursson, Gunnlaugur Þráinsson og Erling Ólafsson:	
Sjaldgæfir fuglar á Íslandi 1991	11
Ævar Petersen og Sverrir Thorstensen:	
Hettumáfsvörp í Eyjafirði 1990	45
Fuglar í nágrenni Blönduóss sumarið 1991	60
Fuglagáta	62
Erlendir fuglarannsóknaleiðangrar árin 1991 og 1992	63